

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

ХІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ
НАУКИ ТА ОСВІТИ**

29-30 червня 2024 року

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

29-30 червня 2024 року

**Львів
2024**

УДК 005

ББК 94.3(0)

Актуальні питання розвитку науки та освіти: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 29-30 червня 2024 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2024. – 119 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників XII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання розвитку науки та освіти», організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються Актуальні питання розвитку науки та освіти на сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

ЗМІСТ

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ	7
<i>Holubchuk D.S., Khablenko A.D., Dugan O.M., Danylenko S.G.</i> ACIDITY AS AN INDICATOR OF MICROBIAL ACTIVITY IN SPONTANEOUS SOURDOUGHS	7
ВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА	11
<i>Дем'янець І.О.</i> МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА СТАНДАРТИ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	11
<i>Дем'янець І.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	13
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	15
<i>Кичма Р.Я.</i> ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КЛАСТЕРІВ ШВЕЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	15
<i>Мазур Г.О., Врублевський В.А., Мазур О.В., Мазур Д.В.</i> РОЛЬ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ШЛЯХ ДО КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НАВИЧОК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ	18
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ	21
<i>Лисенко Є.А., Мукієнко В.О.</i> РОЗВИТОК НАВИЧОК ГОВОРІННЯ У КУРСАНТІВ/СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ПРИЧИНИ ТРУДНОЦІВ ТА ШЛЯХИ ЇХНЬОГО ПОДОЛАННЯ.....	21
<i>Мхитарян О.Д.</i> ІНТЕГРОВАНЕ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ В ПОЕТИЧНІЙ І МАЛЯРСЬКІЙ СПАДЩИНІ Т. ШЕВЧЕНКА.....	24
СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ.....	31
<i>Коваленко В.В.</i> "ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ УСТАНОВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ".	31
ТЕХНІЧНІ НАУКИ.....	33
<i>Арпенітій С.П.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ НАСКРІЗНИХ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ АСПЕКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПРОГРАМУВАННЯ.....	33

<i>Калайда Ю.П.</i> РОЗШИРЕННЯ МЕЖ АДИТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ НЕПЛАНАРНОГО 3D-ДРУКУ	36
ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ.....	39
<i>Гузенко Ю.О., Ліновицька В.М., Поддубна Н.М.</i> ЦЕФАЛОСПОРИНОВІ АНТИБІОТИКИ У ВЕТЕРИНАРІЇ	39
<i>Притула Р.Л.</i> ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЦІНОВОЇ ЧУТЛИВОСТІ СПОЖИВАЧІВ ДО МІСЦЕВИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ МІКОЗУ СТОП ЗА ЛІКАРСЬКОЮ ФОРМОЮ «МАЗЬ», ЯКА ВОЛОДІЄ ЛИШЕ ПРОТИГРИБКОВОЮ АКТИВНІСТЮ (повідомлення 3)	44
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ	52
<i>Дем'янець І.О.</i> МЕТОДИ РОЗВИТКУ ВИТРИВАЛОСТІ ТА СИЛИ У ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ.....	52
<i>Ковалевська Д.</i> ВАЖЛИВІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	54
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	56
<i>Саханенко С.В.</i> ВПЛИВ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ЧЕРЕЗ НАПИСАННЯ ВІРШІВ. ВИКОРИСТОВУЮЧИ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ	56
ЮРИДИЧНІ НАУКИ.....	59
<i>Бовт А.</i> ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВІД ЗАБРУДНЕННЯ	59
<i>Бовт А.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ЯК НАУКИ.....	61
<i>Бурлаков О.М.</i> ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗАБРУДНЕННЮ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ.....	63
<i>Бурлаков О.М.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	66

Бурлаков О.М. СВОЄЧАСТНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА: РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ.....	68
Гороховська В.Ю. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОЯВІВ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	70
Дем'янець І.О. ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ.....	72
Дем'янець І. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СПАДКОВИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	74
Зайцев Є.О. ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН КОНЦЕСІЇ: ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ	76
Зайцев О.О. ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ.....	79
Зиков Б.О. СИЛИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	81
Зиков Б.О. СУЧАСНА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ: МЕТА, МЕТОДИ, ПРОБЛЕМАТИКА	83
Кагдіна І.Ф., Нагорна О.О. ЕФЕКТИВНІСТЬ МИРОВИХ УГОД ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ. 86	
Кільова С. СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТИВНА ОСНОВА ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	88
Ковалевська Д.О. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	90
Ковалевська Д.О. ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ.....	92
Майборода А. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	95
Майборода А. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ	97
Нємцов В. КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	99
Носик Д. ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ.....	101

Носик Д. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	103
Станкевич В. ПРИНЦИП РОЗУМНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ.....	105
Сухін К. ЗАКОННІСТЬ ЯК ОСНОВНА ВИМОГА ДО СУДОВИХ АКТИВ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	107
Сухін К. ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	109
Тисовський І. ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	111
Тисовський І. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ.....	113
Ткачук О.В. ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ ЗАТРИМАННЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	115
Цигікало Г. ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	118

БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Holubchyk D.S.

1st-year master's student

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Khablenko A.D.

1st-year graduate student

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Dugan O.M.

doctor of biological sciences, professor of Department of Industrial

Biotechnology and Biopharmacy

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Danylenko S.G.

doctor of technical sciences, senior research officer of

Department of Biotechnology

Institute of Food Resources of the National Academy of

Agrarian Sciences of Ukraine

ACIDITY AS AN INDICATOR OF MICROBIAL ACTIVITY IN SPONTANEOUS SOURDOUGHS

The amount of bread and bakery products consumed in the world is constantly changing, which may be attributed to emerging differences of market and client preferences over the years. For instance, as of 2013 the average citizen of Ukraine consumed 89 kg of bread per year [1], but as of 2016 this number has risen up to 101 kg [2]. Taste, sensory and rheological characteristics of bread, and also diversity of products play an important role in the formation of the demand [1]. A lot of different factors influence the quality of the final product, e.g., the raw material, the production technology, the method of storage etc. [3]

Amongst other possibilities of improving the quality of bread products, the usage of sourdoughs stands out in its simplicity and proved effectiveness: sourdough bread has enhanced flavor, nutritional and sensory characteristics, and also prolonged shelf-life [4]. A sourdough is a mixture of flour, water and sometimes other ingredients (e.g., salt). The complex ecosystem of bacteria and yeasts in sourdoughs is either established over time as a result of interaction between already present microorganisms or is added with a starter (specifically selected strains that already have been tested and present good results) [5].

One of the major factors which influences the quality of sourdoughs and, therefore, the quality of sourdough bread is acidity, represented by a few simple in determination biochemical parameters, i.e., pH and total titratable acidity (TTA) (measured in ml 0.1 M NaOH/10 g of sourdough). The latter is also an indicative source of information on the ratio between lactic and acetic acids in the sourdough [6].

In order to study the acidity dynamics of some of the less widespread spontaneous sourdoughs, namely, sourdoughs based on corn and barley flour [7, 8], an adapted preparation protocol, described by García-Béjar et al. [9], has been used. Flour and water were mixed in 1:1 proportion and put in a thermostat at 30 °C. After the initial fermentation, which lasted three days, flour, water and mother dough were combined as 2:2:1 and homogenized in a process called backslapping. The sourdoughs were again kept at 30 °C for some time and the whole procedure repeated. Total number of backslapping steps amounted to nine. Regular backslapping provides fresh nutrients to microorganisms and allows for their development, as well as maturation of sourdough and its ecosystem.

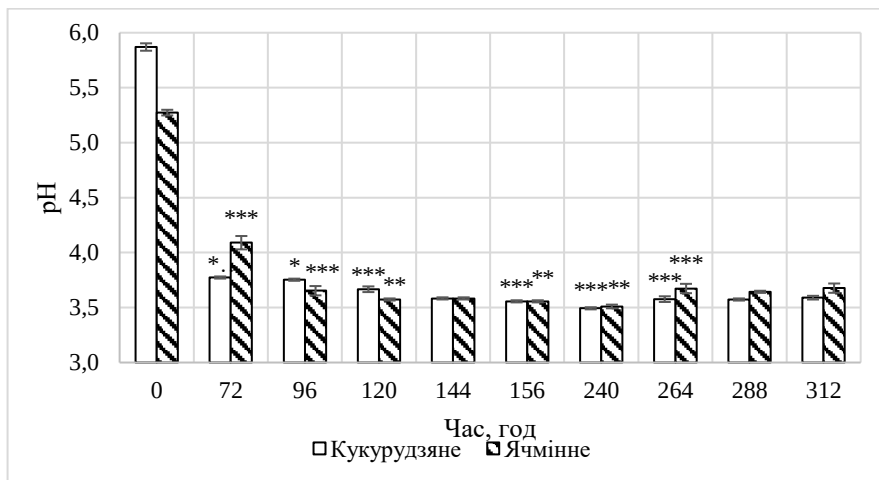

Fig. 1. Dynamics of changes in pH values of sourdoughs at each backslapping step

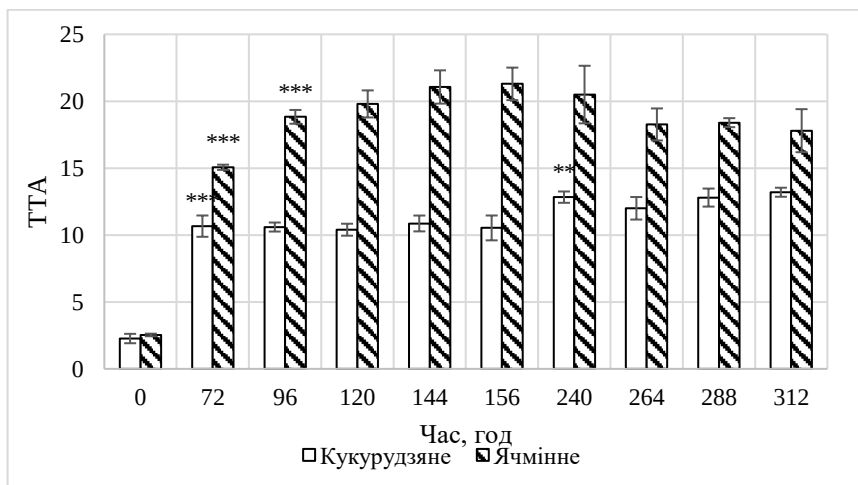

Fig. 2. Dynamics of changes in TTA values of sourdoughs at each backslapping step

At each step pH and TTA values were measured in three iterations according to a protocol, described in a paper by Boyaci-Gunduz et al. [10] 10 g of each sourdough sample were diluted with 90 g of distilled water and homogenized. pH values were measured with an electronic pH meter. For TTA measurement a modified protocol was implemented: 2-3 droplets of phenolphthalein were added to a diluted sample and the sample was titrated with 0.1 N NaOH solution till the attainment of a stable pink color.

The results were considered reliable if the α value $> 0,95$. Statistically significant results for pH values are indicated on the constructed graphs (Fig. 1) for $p < 0,05$ – *; $p < 0,01$ – **; $p < 0,001$ – ***. Results for TTA values are presented on Fig. 2.

According to Fig. 1, it can be observed that pH values at the beginning of sourdough fermentation were $(5,87 \pm 0,03)$ and $(5,27 \pm 0,03)$ for corn and barley sourdoughs accordingly, which is lower than the pH of distilled water and may be attributed to the presence of acidic compound in the flours (e.g., phenolic acids [11]). After 72 hours the values dropped significantly to $(3,77 \pm 0,01)$ and $(4,09 \pm 0,06)$ and sustained slight, also statistically significant changes at almost each consequent step. The final values after 312 hours of fermentation were $(3,59 \pm 0,02)$ and $(3,68 \pm 0,04)$ for corn and barley accordingly.

These numbers are lower than the average pH for sourdoughs (which is 4.1), nevertheless they fall within the range of the most common values (3,4-4,9) [6]. This indicates a typical development of the studied sourdoughs.

In Fig. 2, it can be seen that the starting TTA values were $(2,27 \pm 0,35)$ ml and $(2,53 \pm 0,10)$ ml for corn and barley sourdoughs accordingly, and with the passage of time these numbers rose, achieving maximum as $(13,2 \pm 0,34)$ ml after 312 hours of fermentation for corn and as $(21,3 \pm 1,22)$ ml after 156 hours for barley. The final TTA values were $(13,2 \pm 0,34)$ ml and $(17,8 \pm 1,61)$ ml for corn and barley sourdoughs accordingly. TTA change from values at 0 hours to values at 72 hours was statistically significant, but most other changes were not, which indicates the establishment of the stable presence of acids in fermentation media.

The average TTA for sourdoughs is 11 ml and the most common range of TTA is 4-25 ml [6] which again attests to an expected maturation process of sourdoughs.

Modulations in acidity of sourdoughs indicate an active microbial ecosystem which consumes and produces different chemical compounds. Of the most interest in this case are lactic and acetic acids. Since the former has a lower pK_a value than the latter (3,86 against 4,74), acetic acid is weaker and contributes less to the pH value [12], while TTA reflects the total amount of acids in a sourdough. Considering the fact that TTA values are much higher for barley and pH values differ from time to time, it may be concluded that barley sourdough has a much bigger content of acetic acid than corn sourdough, which may be attributed to the presence of either acetic acid bacteria or yeast, most probably – prevalence of both types of microorganisms at the same time.

Conclusions. The obtained results may indicate more favorable conditions of barley sourdough for the development and dominance of yeast and acetic acid bacteria species than those of corn sourdough, as well as high levels of acid-resistant strains which prospered during the experiment. The ability of different combinations of microbial groups to lead to a formation of lasting and efficient ecosystems that are alike in pH values and acidity dynamics have been revealed.

LITERATURE:

1. Eglite A., Kunkulberga D. Bread choice and consumption trends. Baltic Conference on Food Science and Technology FOODBALT “Food for consumer well-being”. 2017. URL: <https://doi.org/10.22616/foodbalt.2017.005>.
2. Strashynska L. Bread and bakery market in Ukraine: trends, problems and prospects of development. Scientific Works of National University of Food Technologies. 2018. Vol. 24, no. 5. P. 70–80. URL: <https://doi.org/10.24263/2225-2924-2018-24-5-10>.
3. Bazhan M., Shafiei Sabet F. Strategies to improve the quality of wheat- flour- bread chain in Iran: the perspective of different stakeholders. BMC Research Notes. 2022. Vol. 15, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s13104-022-06225-7>.
4. Amr A. S., Alkhamaiseh A. M. Sourdough use in Bread Production: Review. Jordan Journal of Agricultural Sciences. 2022. Vol. 18, no. 2. P. 81–98. URL: <https://doi.org/10.35516/jjas.v18i2.173>.
5. A review of sourdough starters: ecology, practices, and sensory quality with applications for baking and recommendations for future research / M. D. Calvert et al. PeerJ. 2021. Vol. 9. P. e11389. URL: <https://doi.org/10.7717/peerj.11389>.
6. Thirty years of knowledge on sourdough fermentation: A systematic review / K. Arora et al. Trends in Food Science & Technology. 2021. Vol. 108. P. 71–83. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tifs.2020.12.008>.
7. Sourdough Microbiome Comparison and Benefits / S. W. Lau et al. Microorganisms. 2021. Vol. 9, no. 7. P. 1355. URL: <https://doi.org/10.3390/microorganisms9071355>.
8. Barley flour exploitation in sourdough bread-making: A technological, nutritional and sensory evaluation / M. Mariotti et al. LWT - Food Science and Technology. 2014. Vol. 59, no. 2. P. 973–980. URL: <https://doi.org/10.1016/j.lwt.2014.06.052>.
9. Identification and Biotechnological Characterisation of Yeast Microbiota Involved in Spontaneous Fermented Wholegrain Sourdoughs / B. García-Béjar et al. Journal of the Science of Food and Agriculture. 2023. URL: <https://doi.org/10.1002/jsfa.12864>.
10. Boyaci-Gunduz C. P., Erten H. Predominant yeasts in the sourdoughs collected from some parts of Turkey. Yeast. 2020. Vol. 37, no. 9-10. P. 449–466. URL: <https://doi.org/10.1002/yea.3500>.
11. Nashmi R. J., Naser J. M. Improving the rheological and qualitative properties of bread wheat by barley-extracted pentosanes. Iraqi Journal of Agricultural Sciences. 2022. Vol. 53, no. 5. P. 1212–1222. URL: <https://doi.org/10.36103/ijas.v53i5.1635>.
12. Effect of pH and lactic or acetic acid on ethanol productivity by *Saccharomyces cerevisiae* in corn mash / T. Graves et al. Journal of Industrial Microbiology & Biotechnology. 2006. Vol. 33, no. 6. P. 469–474. URL: <https://doi.org/10.1007/s10295-006-0091-6>.

ВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА

Дем'янець Ігор Олександрович

курсант 2 курсу н.г ДР-245

факультету підготовки фахівців для органів

досудового розслідування Національної поліції України

Науковий керівник: Бодирєв Дмитро Анатолійович

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА СТАНДАРТИ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Вогнева підготовка поліцейських є критично важливим елементом для забезпечення громадської безпеки та ефективного виконання правоохоронних завдань. На тлі зростаючих загроз громадській безпеці, включаючи тероризм та організовану злочинність, належна підготовка правоохоронців стає необхідною умовою для підтримання правопорядку. Ця теза досліджує міжнародний досвід та стандарти вогневої підготовки поліцейських з акцентом на Українське судочинство та нормативну базу.

У багатьох країнах світу вогнева підготовка поліцейських регламентується жорсткими стандартами. Наприклад, у США Комісія з акредитації правоохоронних установ (CALEA) встановлює вимоги до навчання та тренувань поліцейських. Згідно з CALEA, правоохоронці повинні проходити регулярні тренування з використанням реалістичних сценаріїв, що включають активну стрільбу та стресові умови [1].

В Європі, зокрема у Німеччині, поліцейські проходять багаторівневу підготовку, що включає, як теоретичні знання, так і практичні навички з вогневої підготовки. Поліцейські Федеральної поліції Німеччини регулярно проходять тренування, які охоплюють використання сучасного обладнання та моделювання оперативних ситуацій [2].

В Україні вогнева підготовка поліцейських регулюється низкою нормативних актів, включаючи накази Міністерства внутрішніх справ України. Згідно з Наказом МВС № 50 від 26.01.2016 р. "Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України", вогнева підготовка є обов'язковим компонентом службової підготовки поліцейських. Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України визначає порядок планування, проведення та обліку занять, здійснення контролю знань, умінь та навичок осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України (далі - поліцейські).

Також цей наказ визначає, що поліцейські повинні проходити регулярні стрільби та тренування з метою удосконалення своїх навичок у використанні вогнепальної зброї. Особлива увага приділяється навчанню у реалістичних умовах, включаючи моделювання різних оперативних ситуацій, що дозволяє підвищити ефективність дій правоохоронців у реальних умовах [3].

Незважаючи на існуючу нормативну базу, вогнева підготовка поліцейських в Україні стикається з низкою викликів. Одним з головних є недостатнє фінансування, що обмежує

можливості для проведення регулярних тренувань та закупівлі сучасного обладнання. Крім того, існує потреба у вдосконаленні навчальних програм з урахуванням міжнародного досвіду та кращих практик.

З метою покращення вогневої підготовки поліцейських в Україні доцільно впроваджувати новітні методики навчання, використовувати сучасні симуляційні технології та забезпечити постійне підвищення кваліфікації інструкторів. Важливим кроком також є інтеграція міжнародного досвіду через участь у спільних навчаннях та тренінгах з поліцейськими з інших країн.

Вогнева підготовка поліцейських є ключовим елементом для забезпечення ефективного функціонування правоохоронних органів та підтримання громадського порядку. Досвід інших країн свідчить про необхідність систематичного підходу до тренувань та використання сучасних методик навчання. В Україні необхідно продовжувати розвивати існуючу систему підготовки, враховуючи міжнародні стандарти та кращі практики, що дозволить підвищити рівень безпеки та ефективності дій правоохоронців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Commission on Accreditation for Law Enforcement Agencies. Standards and Guidelines. 2023. URL: <https://www.calea.org/standards> (дата звернення: 15.06.2024).
2. Bundespolizei. Training and Development in the German Federal Police. 2023. URL: https://www.bundespolizei.de/Web/EN/Home/home_node.html (дата звернення: 15.06.2024).
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ М-ва внутр. справ України від 26.01.2016 р. № 50 : станом на 16 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 15.06.2024).

Дем'янець Ігор Олександрович

курсант 2 курсу н.г ДР-245

факультету підготовки фахівців для органів

досудового розслідування Національної поліції України

Науковий керівник: Бодирєв Дмитро Анатолійович

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Вогнева підготовка поліцейських є критично важливим елементом забезпечення правопорядку і безпеки громадян. В умовах сучасних викликів, таких як тероризм, збройна злочинність та суспільні заворушення, ефективність і якість підготовки правоохоронців набуває особливої ваги. В Україні вогнева підготовка поліцейських регламентується рядом нормативних актів та проводиться у відповідності до вимог національного законодавства.

Одним із ключових нормативних документів, що регулює питання вогневої підготовки поліцейських, є Наказ МВС № 50 від 26.01.2016 р. "Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України" [1]. Цей документ визначає основні принципи, методи та форми проведення вогневої підготовки, а також вимоги до матеріально-технічного забезпечення.

Відповідно до Наказу № 50, це комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо [1].

Варто зазначити, що українське судочинство висуває суворі вимоги до правомірності використання вогнепальної зброї працівниками поліції. Згідно з Кримінальним кодексом України, перевищення меж необхідної оборони або зловживання службовим становищем при застосуванні вогнепальної зброї може стати підставою для кримінальної відповідальності поліцейського [2]. Таким чином, важливим аспектом вогневої підготовки є не лише розвиток технічних навичок стрільби, але й формування правової свідомості та розуміння наслідків застосування зброї.

Істотним недоліком в вогневій підготовці співробітників поліції має місце такий найважливіший фактор, як недостатня робота з навчальною зброєю або повне її ігнорування. Хоча у спортсмена-стрілця це є основним видом тренування, на який йде приблизно 70-80% часу. А на практичну стрільбу витрачається час, що залишився - це контроль напрацьованих умінь під час холостих тренувань. В процесі навчання вогневої підготовки у працівників поліції повинні формуватися: інтерес до вогнепальної зброї та впевненість у її володінні та використанні, фізична витривалість і морально-психологічна підготовка при її застосуванні. [3].

Для забезпечення високого рівня вогневої підготовки необхідно також враховувати міжнародний досвід та рекомендації. Зокрема, стандарти, розроблені такими

організаціями, як Європейська поліцейська академія (CEPOL) та Міжнародна асоціація начальників поліції (IACP), можуть слугувати корисним орієнтиром для вдосконалення національних програм підготовки [4].

Висновуючи, особливості вогневої підготовки поліцейських в Україні визначаються як нормативними вимогами, так і практичними потребами забезпечення громадської безпеки. Важливим є інтегрований підхід, що включає теоретичну підготовку, практичні навички, правову обізнаність та використання сучасних технологій. Тільки комплексний підхід дозволить підготувати поліцейських до ефективного та безпечного виконання їхніх обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ М-ва внутр. справ України від 26.01.2016 р. № 50 : станом на 16 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 15.06.2024).
2. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 19 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.06.2024).
3. Наточій А. Д. ОСОБЛИВОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ. *V Міжнародній науково-практичній конференції «Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України»*: матеріали Міжнар. науково-практ. конф., м. Харків, 20 трав. 2020 р. Харків, 2020. С. 182–183.
4. Standards of Training and Professional Development for Police Officers: CEPOL Guidelines. URL: https://www.cepol.europa.eu/sites/default/files/standards_training_professional_development_police_officers.pdf (дата звернення: 15.06.2024).

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Р.Я.Кичма,

*аспірант кафедри менеджменту та адміністрування
Національний університет «Чернігівська політехніка»*

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КЛАСТЕРІВ ШВЕЙНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Важливою умовою розвитку регіональної економіки може стати кластеризація. Як показують дослідження, взаємна конкуренція у межах певного кластеру є мотиваційним поштовхом до створення унікальних за властивостями товарів та надання клієнтоорієнтованих специфічних послуг [1].

Якщо розглядати глобальний досвід функціонування і розвитку швейної галузі, то успішними прикладами можна вважати створення територіальних швейних кластерів в Італії, Туреччині, Об'єднаних Арабських Еміратах та Китаї ще у другій половині XX століття. Кластерна політика в цих країнах стимулювала високий рівень конкуренції і одночасно дозволяла зберегти свої позиції не лише великим компаніям, але й малим учасникам ринку. Висока територіальна концентрація постачальників, виробників, сервісних компаній, оптових і роздрібних операторів у сфері швейної продукції дозволила кластерам отримувати значну вигоду, що мотивувало їх до подальшого розвитку [2].

В Україні формування кластерів у швейній промисловості має свої особливості, які впливають на їх розвиток. Так, велика частка підприємств у швейній галузі в Україні є спадкоємцями колишніх радянських заводів, що вимагає модернізації та адаптації до сучасних ринкових умов. В той же час значна частина виробництва швейної промисловості спрямована на експорт, що впливає на стратегії розвитку кластерів і потребу у відповідних маркетингових та логістичних рішеннях. Достатньо високий рівень кваліфікації робочої сили в галузі створює сприятливі умови для високотехнологічних виробництв у межах кластерів. Глобалізація дає можливість вітчизняним підприємствам інтегруватися у міжнародні ланцюги постачання та розвитку кластерів з європейськими партнерами.

Окрім можливостей, які відкриваються завдяки кластеризації, є і загрози цього процесу. Наприклад, якщо кластер занадто сильно залежить від декількох великих компаній, це може створити ризик для інших учасників кластера в разі втрати замовлень або зміни стратегії цих компаній. Швидкі зміни в технологіях виробництва можуть зробити інвестиції в нові технології важкодоступними для менших учасників кластера, що може призвести до нерівномірного розвитку. Обмежений доступ до ресурсів та різні фінансові можливості, різний рівень кваліфікації працівників підприємств-учасників кластеру може вплинути на їх нерівномірний розвиток.

Розглянемо успішні кейси формування швейних кластерів в Україні.

Хмельницький швейний кластер був створений у 1997 році за участі Технологічного університету Поділля, торгово-промислової палати, головного управління економіки облдержадміністрації, банківських установ та підприємств швейної галузі і став першим в Україні об'єднанням підприємницьких структур подібного типу. Основним профілем

кластеру були конструкторські розробки, моделювання і дизайн виробів, навчання і стажування студентів і підприємців в аналогічних структурах Польщі та Італії [3].

Харківський кластер легкої промисловості та дизайну – це об'єднання виробників і дизайнерів, профільних навчальних закладів, що було створене за підтримки Управління інноваційного розвитку Харківської міської ради в 2017 і формалізоване в 2018 році. Кластер об'єднує виробників жіночого і чоловічого одягу, виробників жіночих сумок, Всеукраїнський медіаресурс «ШВАЦЬКА СПРАВА І МОДА» та навчальні заклади (Харківську академію дизайну і мистецтв (ХДАДМ), Харківське вище професійне училище сфери послуг, Харківський коледж текстилю та дизайну, Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту, Українську інженерно-педагогічну академію, Каразінську школу бізнесу) [4].

Західноукраїнський кластер індустрії моди (Львівська область), який об'єднує галузі легкої промисловості, виробництва та дизайну одягу. Кластер активно співпрацює з місцевими вишивальними майстрами та модними дизайнерами, що сприяє розвитку національних традицій у виробництві одягу та текстилю [5].

Тернопільський швейний кластер. Орієнтований на виготовлення швейних виробів, таких як одяг, взуття та аксесуари. Кластер активно співпрацює з місцевими школами моди та дизайну, що сприяє підтримці молодих талантів і розвитку креативної індустрії. Спеціалізується на виробництві вишуканого одягу, вечірніх суконь та високоякісного текстилю. Кластер включає в себе великі швейні фабрики, а також студії індивідуального пошиття, що пропонують послуги на замовлення [6].

Отже, в сучасних умовах підтримка концепції кластерного розвитку економіки країни достатньо популярна у світі. Основними принципами кластерних утворень є: взаємна конкуренція учасників, кооперація учасників та формування унікальних компетенцій регіону. Держава повинна приділяти значну увагу питанням розробки кластерної політики. Так, у стратегічних документах України, зокрема в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки і Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки, визначено важливість розвитку інноваційних та технологічних кластерів в агломераціях та великих містах. Це спрямовано на ефективне використання ресурсів території, комплексний розвиток та формування інноваційної економіки країни [7; 8].

Основними кроками України в напрямку розвитку інноваційних та технологічних кластерів мають бути:

- Створення сприятливого законодавчого середовища;
- Залучення інвестиційних ресурсів для створення та розвитку кластерів;
- Стимулювання інновацій і досліджень, що сприяють впровадженню нових технологій і підвищенню конкурентоспроможності підприємств в кластерах;
- Розвиток освіти та підготовка робочої сили через співпрацю з вищими навчальними закладами і тренінговими центрами;
- Співпраця з міжнародними партнерами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 1. Орлова-Курилова О.В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРІВ У СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ / О.В. Орлова-Курилова // Економіка та управління національним господарством. - ВИПУСК № 3(77)-1, 2020. – С. 55-61.
2. 2. Сайт Регіонального швейного кластеру <https://ucluster.org/universitet/klastery-ukraina/2010-study/klasterizaciya-zaporozhskoj-oblasti/territorialno-otraslevye-klastery/regionalnyjj-shvejnyjj-klaster/>
3. 3. Кизим М.О., Хаустова В.Є. Український досвід формування кластерних структур / М.О. Кизим, В.Є. Хаустова // Проблеми економіки. - №1. – 2012. – С. 3-11.
4. 4. Сайт Міжнародного порталу легкої промисловості https://shd.com.ua/kharkov_cluster
5. 5. Твоє місто https://tvoemisto.tv/news/u_lvovi_aktivno_pratsyuie_klaster_industrii_mody_98996.html
6. 6. Бутко М. ПІДПРИЄМНИЦЬКІ КЛАСТЕРИ ЯК ДОМІНУЮЧА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ // Електронний ресурс: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/6703/1/%D0%91%D1%83%D1%82%D0%BA%D0%BE.pdf>
7. 7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021—2027 роки" від 5 серпня 2020 р. № 695.
8. 8. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014—2024 роки" від 28 серпня 2013 р. № 641р.

Мазур Галина Олександрівна

к.е.н., доцент

Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

e-mail: mazurgalina1404@ukr.net

Врублевський Віктор Андрійович

викладач

Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

e-mail: vrublevskyvictor@gmail.com

Мазур Олександр Васильович

к.е.н., доцент

Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва

e-mail: mazur.dmytro91@gmail.com

м. Вінниця, Україна

Мазур Дмитро Васильович

к.е.н.

Київський метрополітен

e-mail: mazur.dmytro91@gmail.com

РОЛЬ МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ШЛЯХ ДО КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НАВИЧОК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ

Вступ. Інтеграція математичного моделювання виявилася ефективним засобом у сучасній академічній панорамі для продажу життєво важливих здібностей мислення до вирішення проблем та розумного програмного забезпечення математичних тем шляхом збільшення математичних описів структур і тактик, видимих у реальному світі. Математичне моделювання дозволяє студентам вивчати, розуміти та спрогнозувати використання математичних уявлень.

Математичне моделювання служить мостом між теоретичними ідеями та розумними додатками, надаючи учням можливість взаємодіяти з арифметикою значними способами. Перекладаючи актуальні світові проблеми математичною мовою, студенти поглиблюють знання про математичні ідеї та їхню актуальність у різних контекстах [4]. Такий підхід, разом із математичними, дозволяє розвивати й такі важливі навички, як вирішення проблем, критичне мислення та логічне міркування [1].

Крім того, математичне моделювання заохочує міждисциплінарну співпрацю, оскільки воно часто включає використання стандартів із різних галузей, включаючи математику, науку, інженерію та економіку. Ця міждисциплінарна техніка відображає складність актуальних проблем, готуючи студентів до складних ситуацій, з якими вони можуть натрапити на свою долю в освітніх та експертних зусиллях [2].

Належне місце у проведенні науково-теоретичного обґрунтування ролі математичного моделювання в сучасній освіті посідають праці таких вчених, як Р.І. Леш, Г.М. Доєрр, Л. Вершаффель, Б. Грір, Е. Де Кортє та інші.

Ціль роботи. Обґрунтувати засади ролі математичного моделювання в сучасній освіті, визначити шляхи до критичного мислення та навички вирішення проблем.

Матеріали та методи. Для реалізації поставлених у роботі завдань використано такі основні методи: метод наукової абстракції,

Результати та обговорення. Математичне моделювання вимагає від студентів досліджувати складні проблеми, відкривати застосовні змінні та формулювати математичні співвідношення, щоб символізувати реальні міжнародні явища. Завдяки цьому процесу студенти підвищують важливі навички «задумування» за допомогою порівняння виняткових підходів, роблячи припущення та оцінюючи обґрунтованість своїх моделей [3].

Математичне моделювання заохочує студентів систематично вирішувати проблеми та розвивати методи пошуку відповідей. Експериментуючи з винятковими математичними стратегіями та удосконалюючи свою моду, здебільшого повністю ґрунтуючись на зворотному зв'язку, студенти відточують свої таланти вирішувати проблеми та відкривають способи адаптувати свій метод до численних ситуацій.

Математичне моделювання дає студентам можливість творчо припустити та знаходити сучасні відповіді на реальні міжнародні виклики. Заохочуючи експерименти та відкриті дослідження, цей метод стимулює творчість студентів і виховує підприємницьке ставлення, життєво важливе для самореалізації в найсучаснішому міжнародному світі, що несподівано розвивається.

Зв'язок математики з реальними додатками. Однією з важливих переваг математичного моделювання є його здатність додавати підсумкові математичні стандарти до реальних міжнародних явищ. Використовуючи математичні поняття для дослідження та вирішення серйозних проблем, студенти глибше розуміють актуальність і застосування арифметики в звичайному житті.

Інтеграція математичного моделювання в академічні навчальні програми вимагає обережного планування та впровадження, щоб переконатися в його ефективності. Педагоги відіграють важливу роль у плануванні отримання знань про дослідження, які передбачають суттєві зобов'язання щодо моделювання взаємодії студентів і пропонують можливості для практичного дослідження.

Для включення математичного моделювання в навчальні програми на єдиних у своєму роді академічних рівнях можна використати кілька процедур:

Повне отримання знань, засноване на проєкті, дає студентам можливість взаємодіяти в автентичних, реальних глобальних ініціативах, які вимагають математичного моделювання. Займаючись міждисциплінарними ініціативами, які вирішують складні проблеми, студенти розширюють знання про математичні стандарти та їх застосування.

Використання обчислювального обладнання та програмного забезпечення разом із Mathematica, MATLAB і Python може полегшити математичне моделювання, надаючи студентам обладнання для дослідження даних, моделювання систем і візуалізації результатів. Інтеграція цього обладнання в навчальну програму дозволяє учням відкривати математичні стандарти в динамічній та інтерактивній манері.

Включення тематичних досліджень та реальних глобальних прикладів у навчальну програму дозволяє студентам на власні очі побачити, як математичне моделювання використовується для вирішення серйозних проблем у різноманітних сферах. Читаючи тематичні дослідження та досліджуючи реальні глобальні програми, студенти сприймають актуальність і значимість математичного моделювання в єдиних у своєму роді контекстах.

Заохочення міждисциплінарної співпраці дозволяє студентам залучати інформацію та розуміння з більш ніж однієї дисципліни для вирішення складних проблем. Спільно працюючи з друзями з унікального середовища, студенти вивчають вирішувати проблеми з різних точок зору та розширювати революційні відповіді шляхом колективного мозкового штурму та вирішення проблем.

Висновок. Математичне моделювання відіграє важливу роль у сучасному навчанні, оскільки пропонує студентам можливість використовувати математичні принципи для реальних міжнародних проблем. Займаючись моделюванням, студенти розширюють життєві здібності до мислення, вирішення проблем і творчі здібності, життєво важливі для досягнень у сучасній економіці, повністю заснованій на знаннях. Інтеграція математичного моделювання в навчальні програми дає шлях до розширення можливостей студентів, щоб вони виявилися енергійними учнями, життєдайними мислителями та здатними вирішувати проблеми в складних ситуаціях двадцять першого століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Леш Р. і Доєрр Г. М. (2003). За межами конструктивізму: моделі та перспектива моделювання у викладанні математики, навчанні та розв'язанні проблем. Routledge.
2. Blum, W., & Leiß, D. (2007). Як учні та вчителі вирішують проблеми моделювання? У R. Lesh, E. Hamilton, & J. J. Kaput (Eds.), *Foundations for the Future in Mathematics Education* (P. 33-46). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
3. Hohenwarter, M., & Preiner, J. (2007). Динамічна математика з GeoGebra. Журнал онлайн-математики та її застосування, 7.
4. Вершаффель Л., Грір Б. та Де Корте Е. (2007). Поняття та операції з цілими числами. У F. K. Lester (Ed.), *Другий довідник з дослідження викладання та навчання математики* (стор. 557-628). Інформаційна епоха видання.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

*Лисенко Єлізавета Андріївна,
старший викладач кафедри мовної підготовки,
Мукієнко Вікторія Олександрівна,
курсант II навчального курсу.
Інститут Військово-Морських Сил НУ «ОМА»,
м. Одеса, Україна*

РОЗВИТОК НАВИЧОК ГОВОРІННЯ У КУРСАНТІВ/СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ПРИЧИНИ ТРУДНОЩІВ ТА ШЛЯХИ ЇХНЬОГО ПОДОЛАННЯ

На сучасному етапі удосконалення освітньої галузі мовне питання є важливим чинником розбудови та модернізації нашої держави. Розвиток міжнародних відносин України в економічній та технічній сферах ставить перед суспільством і, відповідно, перед прогресивним поколінням низку вимог, головною з яких є – знання іноземної мови. Не можна не згадати законопроект, який впроваджує необхідність володіння англійською мовою в Україні, а саме “Про застосування англійської мови в Україні”, поданий президентом України Володимиром Зеленським і прийнятий за основу постановою Верховної Ради від 22 листопада 2023 року. Його метою є зростання інвестиційної та туристичної привабливості, розширення застосування англійської мови в різних сферах суспільного життя та створення сприятливих умов для її опанування [1]. Ця ініціатива сприятиме розвитку країни та підготовці майбутніх фахівців, які є джерелом для руху країни, оскільки молодь, зазвичай, має більше ентузіазму до самовдосконалення, роботи, покращення умов життя. До того ж студент/курсант, який вміє спілкуватися іноземною мовою, в перспективі з колегами з-за кордону, здатний проводити переговори, вести відеоконференції, має великі можливості на ринку праці.

Сьогодні в будь-якому закладі вищої освіти викладається іноземна мова, і, відповідно до програми зазначеної навчальної дисципліни, головним завданням в оволодінні іноземною мовою студентами ЗВО є формування необхідної комунікативної спроможності у сферах професійного та ситуативного спілкування в усній та письмовій формах. Однак, у студентів/курсантів нефілологічних спеціальностей виникають деякі складнощі з набуттям навичок володіння іноземною мовою, які дозволили б їм у майбутньому бути конкурентоспроможними на ринку праці з фахівцями філологічних спеціальностей. Така проблема обумовлена тим, що нефілологічні спеціальності охоплюють різноманітні галузі, зосереджені на вивченні дисциплін прикладного характеру, на протизагні філологічним, які зосереджені на поглибленому вивченні гуманітарних дисциплін, як-от мовознавство, література та культура. Через специфіку навчальної та професійної діяльності, перші зі згаданих мають більш схематичний, а не творчий підхід до засвоєння матеріалу. Попри відмінності, ці спеціальності однаково вимагають опанування англійської мови для ефективної комунікації та розвитку майбутньої кар’єри в міжнародному середовищі.

Часто студенти та курсанти нефілологічних спеціальностей зіштовхуються з труднощами в розумінні іноземної граматики та втрачають інтерес до вивчення мови,

тому що не можуть подолати мовні труднощі, що постійно накопичуються [2, с. 107]. Це, зі свого боку, призводить до важкого засвоєння іноземних мов, адже курсантам/ студентам важко зрозуміти дискурсивний характер мови. Для розв'язання цієї проблеми можуть бути використані мобільні застосунки для вивчення мов, які пропонують різноманітні інтерактивні вправи, альтернативні шляхи викладу граматичних правил та принципів використання граматичних конструкцій. Зазначені застосунки є великим джерелом корисної інформації, викладеної в зручному, для здобувачів освіти, форматі. Впровадження у вивчення електронних підручників та ресурсів допоможе відтворити схеми, діаграми, таблиці для кращого засвоєння матеріалу, що також призведе до того, що для студентів/ курсантів нефілологічних спеціальностей навчання стане максимально зрозумілим та інформативним.

Багато студентів, особливо нефілологічних спеціальностей, при вивченні іноземної мови зіштовхуються з проблемою «страху» говоріння – психологічної неготовності до усного спілкування. На це однаково впливають умови навчання й індивідуально-психологічні особливості [2, с. 108]. Для розв'язання цієї проблеми важливо покращувати навички читання вголос. У такий спосіб покращується вимова, дикція та збільшується словниковий запас. Іншим способом розв'язання проблеми є попередня підготовка перед публічними виступами, наприклад, на занятті або науково-практичній конференції. Для цього потрібно завчасно написати текст виступу або прочитати твір і переказати його. Також, впровадження звички переказу вражень від перегляду фільму, прослуховування нової музики стане цікавою практикою та покращення розмовних навичок володіння іноземною мовою.

Важливо приділяти більше часу саме подоланню психологічної неготовності до спілкування, особливо на початковому етапі вивчення іноземної мови. Одним зі шляхів вирішення такої перешкоди є комунікативні ігри [3, с. 316]. Наприклад, ділова гра містить імітаційні завдання, ігрове проєктування та моделювання різних імовірних ситуацій. При цьому формується комплекс комунікативних умінь та вміння відчувати партнера зі спілкування, уміння ідентифікувати себе з ним, знаходити способи досягнення позитивного кінцевого результату. Згодом, застосовуючи таку практику у курсантів/ студентів ставатиме все менше комунікативних бар'єрів, пов'язаних з індивідуально-психологічними особливостями або побоюванням зробити граматичні/ лексичні помилки, які є причиною небажання робити монологічні та діалогічні висловлювання [4, с. 62].

Наступною проблемою є недостатній розвиток навички спонтанного мовлення, наприклад невміння, без попередньої підготовки, висловити свою думку стосовно прочитаного, побаченого чи почутого. Важливим є регулярно практикувати навички висловлювання думок на папері або в усній формі [5, с. 208]. Це може бути рефлексія на прочитане, враження від фільму чи події, або просто роздуми. Також можливий варіант активного слухання – спостерігати за тим, як інші люди висловлюють свої думки та вивчати їхні формулювання, способи вираження думок, граматичні звороти, мовленнєві кліше тощо.

Не можна не згадати і про недостатній рівень підготовки на момент вступу до ЗВО. Під час отримання середньої освіти, майбутні абітурієнти не приділяють достатнього часу на вивчення іноземних мов [6, с. 171]. Шляхом вирішення такої проблеми стануть підготовчі курси, організовані навчальним закладом. Особливо це буде в нагоді для вступників, які мають недостатній рівень знань, оскільки допоможе закласти базові знання, аби надалі їх накопичувати протягом навчання у ЗВО.

Розповсюдженою причиною майбутніх проблем, пов'язаних із вивченням іноземних мов, зокрема англійської, є розподіл курсантів/ студентів у ЗВО і ЗВВО на групи за фахом, а не за рівнем знання іноземної мови. Відтак утворюється навчальна група з

різним рівнем обізнаності у навчальній дисципліні, через що студенти/курсанти не мають однакових можливостей на розвиток навичок володіння іноземною мовою. Шляхом подолання таких труднощів є додаткові заняття/ курси, організовані закладом надання освіти або індивідуальна робота студентів/курсантів над рівнем своєї підготовки. Альтернативним шляхом розв'язання проблеми є розподіл курсантів/ студентів однієї спеціальності на групи за рівнем їхніх знань з іноземної мови, під час проведення занять з дисциплін, які пов'язані з вивченням іноземних мов [7, с. 365]. Такий підхід допоможе значно підвищити рівень володіння мовою та зменшить різницю у попередній підготовці між студентами/ курсантами.

Наступною причиною багатьох труднощів в опануванні мовою є недостатня кількість годин, відведених на вивчення іноземних мов у навчальному плані для нефілологічних спеціальностей, порівняно з філологічними. Реорганізація навчального плану є нагальним питанням для покращення умов вивчення іноземних мов і підвищення рівня конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці.

Підсумовуючи вищенаведене, можемо зазначити, що питання вивчення іноземних мов студентами ЗВО і ЗВВО є нагальним у наше сьогодення. Вивчення мови має вагомі переваги, особливо в сучасному світі. Застосовування різноманітних підходів, вправ для покращення засвоєння та сприйняття інформації, додатків для вивчення мов, електронних підручників, які подають матеріал в схемах, діаграмах, таблицях, допоможе здобувачеві мати можливість на полегшення процесу засвоєння матеріалу. Знання принаймні однієї іноземної мови стане великою перевагою на ринку праці, а також дозволить розширювати межі знань, працювати з іноземними джерелами тощо. Студенти/ курсанти – майбутні добре підготовані фахівці, які є всебічною запорукою розвитку України в технологічній та економічній сферах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про прийняття за основу проекту Закону України про застосування англійської мови в Україні № 9432 від 28.06.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3493-20#Text> (дата звернення: 26.06.2024).
2. Гаєва П. Специфіка та методологія викладання англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей. Закарпатські філологічні студії. 2021. № 19. С. 107–111.
3. Tomas P. The Art and Craft of Teaching. Cambrige, MA: Harvard University Press, 1984. 318p.
4. Колмикова О. Розвиток навичок монологічного мовлення на заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням у курсантів-майбутніх офіцерів торговельного флоту. Наукові інновації та передові технології. Серія: Філологія, культура і мистецтво, педагогіка, історія та археологія, соціологія. 2022. № 6 (8). С. 60–68.
5. Лисенко І.О., Вальченко І.В., Плотнікова Т.О., Соколова Г.П. Розвиток навичок говоріння в іноземних слухачів на початковому етапі вивчення української мови як іноземної. Молодий вчений. 2023. № 5 (93). С. 207–211.
6. Холоденко О.В., Панов С.Ф., Смольнікова О.Г. Формування соціокультурної компетенції студентів ЗВО в процесі вивчення іноземної мови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2013. №46(2). С. 169–172.
7. Чорнобай В. Інтерактивне навчання англійської мови: комунікативні ігри, таблиці та схеми. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. № 1 (19). С. 362–368.

Мхитарян Ольга Дмитрівна,
к. пед. н., доцент кафедри теорії й методики
мовно-літературної та художньо-естетичної освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

ІНТЕГРОВАНЕ ВИВЧЕННЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ В ПОЕТИЧНІЙ І МАЛЯРСЬКІЙ СПАДЩИНІ Т. ШЕВЧЕНКА

Визначальна роль геніальної постаті Т. Шевченка, 210-річчя від дня народження якого цьогогоріч відзначаємо на державному рівні, для розвитку вітчизняної літератури та становлення української нації в умовах російсько-української війни зобов'язує ґрунтовно переосмислити специфіку змісту та організації навчання на уроках вивчення доробку поета національної ідеї в контексті формування компетентного читача Нової української школи. Актуальність вивчення змісту Шевченкових творів у міжпредметному просторі пояснюємо активізацією інтеграційних процесів у системі шкільної літературної освіти, що зумовлено новими соціальними викликами та освітніми завданнями, окресленими в засадничих освітніх документах.

Запровадження інтеграційних механізмів в осягненні учнями поетичного світу Тараса Григоровича дає змогу не лише вповні реалізувати інтегративну функцію літератури, а й забезпечує широкі можливості для адекватного усвідомлення і словесниками, і учнями поезії митця, чия творчість є чудовим прикладом охудожнених візій людини, яка бачила світ як художник, який пройшов найвищий на той час вишкіл у стінах Петербурзької академії наук [1, с. 19–23]. «Кінематографізм» художньо-літературного тексту, за Г. Ключеком, довершено виявляється в поемі Т. Шевченка «Катерина» та його однойменному живописному полотні. Ігнорування візіонерства поета під час інтегрованого вивчення його тісно пов'язаних між собою творів не лише ускладнюватиме учням пізнання «геніальної простоти» художнього тексту, а й певною мірою заважатиме розумінню глибинних сенсів образу Катерини, який є невичерпним джерелом формування високоморальної національно свідомої особистості.

Удосконаленню предметно-методичної компетентності вчителя в контексті інтегрованого вивчення Кобзарєвої поезії насамперед сприятимуть напрацювання фахівців, присвячені дослідженню методичних домінант цієї роботи: вихованню національної самосвідомості засобами художньої літератури (Н. Волошина, Б. Степанишин), сучасній інтерпретації Шевченкової поезії (Г. Ключек), вивченню поетичної творчості митця у взаємозв'язках із зарубіжною літературою (А. Градовський, Ю. Ковбасенко) та суміжними видами мистецтв (С. Жила), технологізації процесу інтегрованого опрацювання художніх творів (В. Гладішев, Ж. Клименко, Г. Токмань, В. Шуляр), розробленню навчально-методичного забезпечення вивчення інтегрованих курсів літератур (української та зарубіжної) та мовно-літературних (О. Ніколенко, І. Старагіна, М. Чумарна, Т. Яценко) тощо. Детермінантою поглиблення інтеграційних процесів у вивченні поетичної творчості Т. Г. Шевченка вчені визначили запровадження системного міждисциплінарного підходу до осягнення літературних та пов'язаних із

ними явищ і процесів, розвиток критичного мислення учнів, які мають толерантно ввійти у світ вітчизняного і світового мистецтва.

Мета дослідження – визначення методичних особливостей інтегрованого аналізу літературного й живописного образів Шевченкової Катерини на засадах сучасної інтерпретації доробку митця у проєкції ідей Нової української школи.

Характерні риси інтеграції навчання у практиці шкільного вивчення літератури найяскравіше відображає урок, базовим принципом конструювання якого за сучасних умов є інтеграція змісту навчання. Цілісні моделі компетентнісно-діяльнісних інтегрованих уроків літератури В. Шуляра [7, с. 316–321] спрямовано не лише на розвиток технологічної, а й інтегральної компетентності словесника, дають йому змогу глибше усвідомити своєрідність інтегрованого вивчення предмета як взаємопроникнення структурних елементів різних галузей навчання в систему літературної освіти її суб'єктів для узагальнення й об'єднання в одне ціле, забезпечення систематизації й комплексності знань, формування інтегральної компетентності учня-читача. Зважаючи на це, у проєктуванні навчальної моделі інтегрованого вивчення образу жінки в поетичній і малярській спадщині Т. Г. Шевченка спиратимемося на розроблене концептуальне осердя архітекτονіки уроку за компетентнісно-діялісною парадигмою, де визначено стратегію й тактику розроблення та реалізації літературно-мистецьких завдань у навчанні літератури.

Крім того, нині у процесі цілеспрямованого формування інтегральної компетентності учня-читача актуалізовано питання впровадження в реалії навчання ключових ідей Нової української школи, акцентованих нами в попередніх розвідках [4, 5]. Водночас у ході інтегрованого вивчення поеми «Катерина» необхідно враховувати й певну логістику реалізації модельної навчальної програми, коли інтегровані завдання увідповіднюються з результатами навчальних досягнень учнів, а зміст літературної теми конкретизується низкою освітніх ситуацій, що узгоджуються з їхніми читацькими й ключовими компетентностями, наскрізними вміннями та ціннісним ставленням до прочитаного.

Розглянемо особливості інтегрованого вивчення образу жінки в поетичній і малярській спадщині Т. Шевченка (за поемою «Катерина») у 9 класі Нової української школи [3, с. 51–52] на прикладі проєктування ключових освітніх ситуацій для реалізації завдань засвоєння багатогранного творчого генія митця, спрямованих на розкриття ідейно-художнього змісту творів суміжних мистецтв із метою усвідомлення учнями авторської національної ідеї.

Уточнюючи методичні імперативи для проєктування інтегрованих освітніх ситуацій, коли учні засвоюють зміст літературно-мистецької теми, домінувальною читацькою компетентністю обираємо *культурну (культурологічну)*, що спрямовується на розвиток здатності учнів осягати зміст і форму поеми «Катерина» в зіставленні з живописним мистецтвом на основі виявлення спільного, відмінного й оригінального у відображенні умовно змодельованої картини життя в кожному з мистецьких текстів. Формування цієї читацької компетентності узгоджуватимемо з розвитком таких ключових компетентностей, як *культурна, громадянські та соціальні*, оскільки шкільне вивчення «Катерини» передбачає введення учнів у високоморальний світ українського народу, ціннісними пріоритетами якого були дівоча честь, порядність у стосунках чоловіка з жінкою, відповідальність за материнство та батьківство. Науковий рівень аналізу поеми не може здійснюватися й поза контекстом національної ідеї, що повсякчас визначала характер художнього мислення автора, адже дев'ятикласники у змозі осягти образ

Катерини як символ долі України, ошуканої та збещещеної «москалями», якщо розглядатимуть його у площині всієї Шевченкової творчості.

Відповідними визначенням компетентностей є *наскрізні вміння*, що формуватимуться в учнів у процесі інтегрованого вивчення поеми, а саме: а) читати з розумінням тексти різних видів мистецтва; б) емоційно, інтелектуально, естетично сприймати й усвідомлювати прочитаний текст; в) розуміти інформацію, записану (передану) в різний спосіб або відтворену технічними пристроями; г) виявляти приховану й очевидну інформацію, закодовану в текстах різних видів мистецтва; ґ) висловлювати припущення, доводити надійність аргументів до побаченого / почутого / прочитаного тексту; д) підкріплювати власні висновки фактами та цитатами з тексту (літературного, живописного); е) висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу й добору контраргументів. Результатом такого навчання учнів має стати засвоєння *ціннісно-етичних норм*, як-от: материнство та відстоювання справедливості, почуття національної гідності, що визначатимуть плекання їхніх *ціннісних ставлень*: шанувати українське мистецтво як чинник національної та громадянської ідентичності, носія духовних скарбів народу на теренах світової культурної спадщини.

Зважаючи на специфіку компетентісно-діяльнісного інтегрованого уроку літератури [7, с. 316–321], під час зачину якого важливо ввести школярів у «цілісний» духовно-мистецький світ письменника, вступне-слово вчителя варто розпочати з демонстрації їм репродукції картини Рафаеля «Сікстинська Мадонна» у супроводі всесвітньовідомої мелодії «Ave Maria»). Установлення такої мистецької паралелі дає змогу наголосити на мотиві материнства, підкресливши його загальнолюдський характер, та закласти підвалини для осмислення учнями Шевченкової творчості в контексті вершинних досягнень інших геніальних митців світового рівня. Вибудовуючи звернення до школярів, доцільно скористатися рекомендаціями Г. Клочека, який радить сфокусувати увагу учнів на смисловій безкінечності погляду Сікстинської Мадонни, що є виявом вічної краси материнства у відомому полотні титана духу епохи Відродження [2, с. 59–63]. Після цього важливо аргументовано довести учням, що у трактуванні образу Мадонни український митець зміг піднятися до тих самих висот духовності, що й видатний італієць, ілюструючи цей висновок рядками з інших творів Т. Шевченка, у яких образ Богоматері, жінки, матері розкрито настільки високохудожньо, що дало змогу І. Франкові один із них, поему «Марія», назвати «високим пам'ятником» його «мислі» і «слова».

Для формування в учнів інтегративного типу мислення, що передбачає високий рівень синтезу вербального й образного компонентів, сприяючи під час використання суміжних видів мистецтв у навчанні літератури цілісності їхнього уявлення про історичну епоху, тип культури, художній образ, доречно створити проблемну ситуацію, запропонувавши в ході уроку обґрунтовано відповісти на запитання: «Картина «Катерина» Т. Шевченка – це ілюстрація до однойменної поеми чи самодостатній твір, що сприймається поза контекстом?»

Зважаючи на програмові вимоги до змісту навчального предмета, інтегроване вивчення відомостей про зображення знедоленої жінки в Шевченковій поезії організуємо на основі *самостійної пошукової діяльності* учнів, які виконають випереджувальні домашні завдання у творчих групах: 1) «літературознавці» – дослідять історію створення, ідейно-художні особливості поеми «Катерина» та своєрідність висвітлення автором жіночої долі в порівнянні з образами жінок в українській і світовій

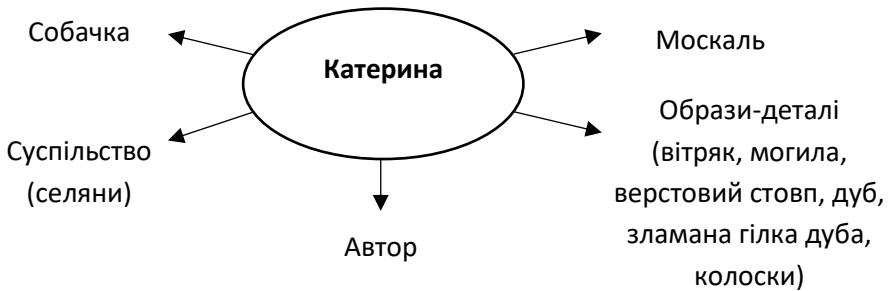
літературах; 2) «мистецтвознавці» – узагальнять відомості про Т. Шевченка-художника та написання однойменного полотна, розглянуть специфіку художньої зображуваності образу Катерини засобами живопису; 3) «медіаторці» – виконають *мультимедійний проєкт* «Інтерпретація образу Шевченкової Катерини в музичному, театральному та кіномистецтві». Продуктивність такої *групової діяльності* школярів насамперед забезпечується їхньою педагогічною підтримкою, наприклад, у форматі *тьюторського супроводу*, що ґрунтується на засадах особистісного співробітництва вчителя й учнів, під час якого виявляється унікальність індивідуального розуміння окремою людиною художнього слова, завдяки чому кожен відкриває для себе прочитане, занурюється в образність, виступає не диктатором, а партнером і провідником.

Визначальним складником педагогічного керівництва дослідницької роботи *«літературознавці»* із рекомендованими джерелами є розроблений учителем *пакет запитань і завдань*: 1. Еволюція творчості поета: від романтизму – до реалізму. Історія створення поеми «Катерина». 2. Сюжет і композиція твору. Побудувати *цитатний ланцюг подій*. 3. Герої поеми. Ліричний герой. Проблема честі та відповідальності за свої вчинки. Художні особливості поеми. Укласти *цитатну характеристику героїні* поеми з коментарями щодо *художніх засобів* творення образу. 4. Створити *мультимедійну презентацію* «Образ жінки в поемах Тараса Шевченка та його відображення в українській і світовій літературах». 5. Підготувати *виразне читання* фрагментів поеми, пов'язаних із картиною автора.

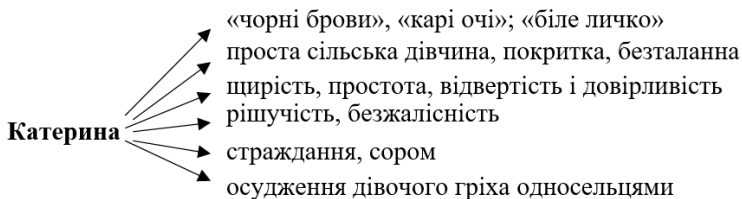
«Мистецтвознавці» опрацюють такі *запитання й завдання*: 1. Розмаїття малярської спадщини Т. Шевченка, місце в ній картини «Катерина». Створити *медіатекст* про Т. Шевченка-художника та історію створення полотна «Катерина». 2. Порівняти опис автором картини в його листі до Г. Тарнавського від 25 січня 1843 року з її репродукцією, *визначивши «пропущений» і «зайвий» образи*. 3. Характеристика живописного образу Катерини, специфіка розкриття крізь його призму трагедії української жінки-покритки. 4. Підготувати *медійний продукт* (мистецтвознавчий відгук про художнє полотно), спираючись на засвоєні на уроках образотворчого мистецтва знання про живописні засоби виразності, а саме: кольори та їх відтінки, контрастність, художня деталь, образ-символ, композиція та ін.

Допомагаючи *«медіаторцям»* виконати *мультимедійний проєкт*, передусім порадимо звернути увагу на відому оперу М. Аркаса «Катерина» та сучасні інтерпретації Шевченкового образу жінки-покритки театральними й кінодіячами, структурувавши напрями дослідницького пошуку школярів за обраними видами мистецтв.

Під час інтегрованого уроку літератури в ході звітної роботи груп найбільше часу відведемо на *компаративний аналіз поеми й картини*, розпочавши роботу з *виразного читання епізоду, відтвореного на однойменному полотні*, що зорганізуємо *настановою на порівняння образних систем* поеми й полотна на основі схем, підготовлених словесником за такими параметрами: загальна характеристика персонажів (поетичних – на основі цитат із твору), опис пейзажних фрагментів, суголосних образам, дослідження деталей, визначення авторської позиції щодо кожного з героїв.

Образна система поеми «Катерина»**Образна система картини «Катерина»**

Інтегроване завдання порівняльної характеристики літературного і живописного образів Катерини учні виконають, проводячи паралелі між літературним і живописним образами Катерини, ілюструючи їх відібраним цитатним матеріалом із поеми та коментарями про засоби виразності полотна (кольорову гаму, художні деталі, особливості композиції тощо). Якості учнів щодо визначення спільних ознак творів сприятимуть запропоновані *критерії їх порівняння, що запропонував учитель*: портретні деталі, соціальний статус, вчинки, риси характеру, психологічний стан тощо. Результатом виконання першої частини завдання стануть висновки, занотовані у вигляді грона:

Орієнтовне виконання

Подоланню пізнавальних труднощів учнів у встановленні відмінностей в авторському зображенні образу Катерини в поемі й на полотні та об'єктивності їхніх

відповідей на проблемне запитання, поставлене на початку уроку, сприятиме проведення підсумкової евристичної бесіди:

- Героїня поеми мету свого життя вбачала в поверненні коханого. А на полотні Катерина навіть не озирнулася вслід москалеві. Чи можна стверджувати, що цією деталлю автор підкреслює відмінність між своїми «Катеринами»?

- Знайдіть у тексті поеми фрагменти з домінувальним зображувальним (живописно-зоровим) началом. Поясніть, якими прийомами скористався поет, щоб викликати у свідомості читача яскраві зорові уявлення. Яку роль виконує образ-деталь вітру в поемі й на картині?

- Деякі дослідники неодноразово наголошували, що в образі Катерини слід убачати певний символічний підтекст – Україна, ошукана, приречена на бідування та знеславлена російським самодержавством. Підтвердіть або заперечте цю думку, ілюструючи її прикладами з обох творів.

- В одному з мистецтвознавчих коментарів до картини Т. Шевченка «Катерина» наведено багатозначну аналогію: «не випадково Катерина ступає так, як Марія в «Сікстинській Мадонні» Рафаеля. Художник не засуджує падіння героїні, для нього є незаперечною її висока людська гідність, духовна краса і святість почуттів» [6, с. 21]. Чи згодні ви з таким коментарем?

- Чому Шевченко – винятково гуманний поет, який завжди з надзвичайним співчуттям ставився до всіх знедолених, не осудив батьків, які, вигнавши Катерину з дому, прирекли її на страждання і смерть? Прокоментуйте власне ставлення до легковажного вчинку героїні.

Завершити здійснену під час обговорення проблемних запитань емоційну, інтелектуальну та духовну рефлексію учні матимуть змогу, коли отримають домашнє завдання: *написати есей на одну з тем: «Драматизм образу Катерини», «Світлотіні на полотні й у душі Катерини»*. Самостійне особистісне осмислення школярами крізь призму суб'єктного досвіду шевченківського образу жінки-матері як завершальний елемент проведеного уроку безпосередньо сприятиме їхньому усвідомленню як мистецької довершеності опрацьованих творів, так і глибинних загальнолюдських сенсів, серед яких найважливіший – національні сімейні цінності.

У такий спосіб цілеспрямована реалізація можливостей інтегрованого вивчення художнього твору на основі міжмистецької взаємодії української літератури з творами іншого виду мистецтва дає змогу словеснику не лише наблизити учнів до розуміння художньої цінності творчості «істинного» Т. Шевченка, що повною мірою відображає ментальність українського народу, а й реалізувати низку важливих загальнонавчальних завдань – від формування інтегративного мислення і творчих здібностей особистості до розвитку її художньої культури й виховання національної свідомості.

Отже, провідними методичними аспектами інтеграції у шкільному вивченні літературного й живописного образів Шевченкової Катерини є: а) реалізація інтеграційних процесів у площині особистісно-діяльнісного, компетентнісного, проблемно-пошукового, культурологічного й аксіологічного підходів; б) логістика реалізації модельної навчальної програми; в) проєктування навчальної моделі літературного заняття на основі інтегрованих освітніх ситуацій; г) формування інтегративного мислення учнів засобами інтегрованих літературно-мистецьких завдань; ґ) створення інтеграційного освітнього простору завдяки дидактичним засобам і медіаресурсам; д) високий рівень сформованості методично-інтегративної компетентності словесника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ключек Г. Драматургічно-театральне і «кінематографічне» в поемі «Катерина» / Григорій Ключек / Дивослово. – 2012. – № 11. – С. 19–23.
2. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація: посіб. для вчит. / Григорій Ключек. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. – 384 с.
3. Модельна навчальна програма «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти / Пастушенко Н. М., Чумарна М. І.– 2023. – 64 с. – Режим доступу: <http://surl.li/rdske>.
4. Мхитарян О. Д. Інтеграція навчання як фактор підвищення якості шкільної літературної освіти / О. Д. Мхитарян // Вересень. – № 3 (90). – 2021. Миколаїв : Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2021. – С. 66–79. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.3.2021.06>.
5. Мхитарян О. Д. Формування читацької компетентності учнів у реаліях Нової української школи / О. Д. Мхитарян // Вересень. – № 4 (95). – 2022. – Миколаїв : Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2022. – С. 69–82. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.4.2022.06>.
6. Український живопис. Сто вибраних творів. Альбом / Автор-упорядник Ю. В. Белічко. – Київ : Мистецтво, 1989. – 191 с.
7. Шуляр В. І. Сучасний урок української літератури: монографія / В. І. Шуляр – Миколаїв : Гліон, 2014. – 553 с.

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Коваленко В.В.

*Факультет Транспортних Інформаційних Технологій
(спеціальність Консолідована інформація)
Національний Транспортний Університет*

"ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ УСТАНОВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ".

Інформаційні установи - це організації або структури, які спеціалізуються на обробці, зберіганні, передачі та наданні інформації. Ці установи можуть бути різного типу та мати важливе значення для суспільства та його розвитку.

Роль інформаційних установ у сучасному суспільстві є великим аспектом у контексті забезпечення ефективного функціонування і розвитку суспільства. Встановлюють виступи старші посередники в процесах передачі, зберігання та обробки інформації, які впливають на ключову роль у створенні, розповсюдженні та управлінні знаннями.

Сьогодні Україна здійснює велику кількість реформ шляхом використання інформації, інформаційно-комунікаційних технологій і сучасних знань у політичній, економічній та соціальній сферах.

Реформування інформаційного законодавства, на думку авторів видання "Інформаційне законодавство України" Горобцов В. О., Костецька Т. А., Кресіна І. О. та ін. 2006. 232 с. [1], має відбуватись поетапно: спочатку – прийняття нової редакції базового Закону України "Про інформацію" та внесення змін до законів у цій галузі; і лише потім – систематизації інформаційного законодавства шляхом кодифікації.

Інформаційно-консультаційні установи є організаціями, спрямованими на забезпечення доступу громадян до інформації та надання консультаційних послуг у різних сферах життя.

Розвиток малого бізнесу в Україні - це процес зростання та еволюції малих підприємств у країні, що відбувається під впливом різноманітних факторів, таких як економічна ситуація, політичні умови, законодавство, технологічні інновації та соціокультурні тенденції.

Інформаційно Консультаційна Служба має на меті забезпечити широкий доступ до інформації та консультацій для різних сфер життя та допомогти людям у вирішенні їхніх поточних проблем і питань. Це поняття близько сформулював Маундер ще в 1973 р. : "... служба або система, яка через процедури навчання допомагає фермерам покращити виробничі методи і технології, збільшити ефективність"[2].

Відсутність ґрунтовних наукових підходів щодо вибору пріоритетних видів і форм державної підтримки розвитку МП, а також їх класифікації спонукають до дослідження цього питання. Широко описано в публікаціях Середи, О.; Кушал, І. " Механізм фінансово-кредитного забезпечення розвитку підприємств реального сектору економіки" [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Інформаційне законодавство України: Науково-практичний коментар. За ред. Ю.С. Шемшученка, І.С. Чижа. 2006. – 232 с.
2. Maunder A. H. Agricultural Extension. A reference manual (Abridged version). Rome: Food and Agriculture Organisation of the United Nations, 1973. P. 103.
3. Серeda, О.; Кушал, І. Механізм фінансово-кредитного забезпечення розвитку підприємств реального сектору економіки. 2021, 36-42.

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

АРПЕНТІЙ С.П.

*провідний науковий співробітник
Український науково-дослідний інститут
спеціальної техніки та судових експертиз
Служби безпеки України,
Україна, Київ*

ОПТИМІЗАЦІЯ НАСКРІЗНИХ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ АСПЕКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПРОГРАМУВАННЯ

У великомасштабних програмних додатках розуміння складних взаємозв'язків між програмними компонентами та технічними задач становить значний складний етап для команд розробників. Як правило, одна і та сама задача може охоплювати декілька програмних компонентів, а кожен компонент може виконувати декілька задач. Отже, внесення змін до задач, які вирішує компонент, вимагає глибокого розуміння та модифікації декількох взаємопов'язаних компонентів.

Багато програмних компонентів, окрім реалізації своїх основних функціональних можливостей, містять додатковий код, призначений для вирішення допоміжних задач. Ця практика, хоча й поширена, ускладнює повторне використання цих компонентів у різних частинах системи. Розробникам доводиться модифікувати компоненти, видаляючи з них код, не пов'язаний з їхньою основною функціональністю, що робить процес складним та ресурсомістким. З точки зору аспектного програмування, подібна інвазія коду порушує принцип модульності та локалізації. Аспекти, що відповідають за основну функціональність компонента, переплітаються з аспектами, що відповідають за допоміжні задачі. Це ускладнює розуміння, модифікацію та повторне використання компонентів.

Проте АОП (Aspect-Oriented Programming - аспектно-орієнтоване програмування) пропонує ефективне рішення цієї задачі, полегшуючи обслуговування та повторне використання програмних компонентів [1]. Основний принцип АОП базується на концепції аспектів, які використовуються як абстракції для інкапсуляції наскрізних проблем. Натомість під наскрізними проблемами слід розуміти функціональні можливості, які перетинаються і перекриваються з різними областями програмної системи, такими як ведення журналів, безпека і управління транзакціями.

Основним механізмом АОП є аспект, який інкапсулює поведінку, що впливає на декілька компонентів, відокремлюючи їх від основної бізнес-логіки. Завдяки спрямованості на вирішення чітко окреслених задач, аспекти органічно інтегруються в програмний код, не захаращуючи його та не ускладнюючи сприйняття. Такий модульний підхід сприяє розробці надійного програмного забезпечення, адже аспекти мінімізують вплив локальних змін на загальну структуру коду та покращує читабельність коду, зручність його обслуговування.

До основних компонентів АОП можна віднести:

- точки з'єднання - визначені місця в потоці виконання програми, де можуть бути застосовані аспекти. Це можуть бути виклики методів, доступ до полів або інші ключові моменти в програмі;
- точкові зрізи - вирази, які описують точки з'єднання та визначають, коли аспекти мають бути активовані. Їх можна використовувати для фільтрації аспектів на основі типу методу, значення аргументів або інших критеріїв;
- поради - код, який виконується в точках з'єднання, що визначаються точковим зрізом. Існують різні типи порад, кожна з яких пропонує певний рівень контролю над поведінкою програми:
 - перед порада - виконується перед точкою з'єднання, даючи можливість змінити хід виконання програми;
 - після порада - виконується після точки з'єднання, незалежно від її результату, дозволяючи реалізувати побічні ефекти або обробку результатів;
 - навколо порада - огортає точку з'єднання, надаючи максимальний контроль. Порада може вирішити, чи буде виконуватися точка з'єднання, а також виконати власний код до, після або замість неї.
- аспекти - модульні блоки коду, які інкапсулюють логіку пов'язаних аспектів. Вони містять точкові зрізи та поради, які стосуються певної крос-функціональної проблематики;
- переплетення - процес вставки аспектів в базову кодову базу. Цей процес може відбуватися під час компіляції, завантаження або виконання, забезпечуючи гнучкість у тому, як і коли застосовуються аспекти.

Перевагами застосування АОП при створення надійного програмного забезпечення можна вважати:

- модульність - аспекти чітко відокремлюють крос-функціональні проблеми від базової логіки програми, роблячи код більш чітким, зрозумілим та керованим;
- гнучкість - аспекти можна легко додавати, видаляти або змінювати без впливу на базовий код, що робить програму більш адаптивною до мінливих вимог;
- обслуговуваність - локалізація аспектів полегшує локалізацію та виправлення помилок, пов'язаних з певними крос-функціональними проблемами;
- повторне використання - аспекти можна використовувати повторно в різних частинах програми або навіть у різних проектах, економлячи час і зусилля розробників;
- підвищення надійності - аспекти, такі як безпека та ведення журналу, можна легко інтегрувати в програму, не порушуючи її основну логіку, що може призвести до більш надійного та стійкого програмного забезпечення.

Слід відзначити той факт, що АОП значно покращує модульність, виокремлюючи наскрізні проблеми, роблячи кодову базу більш зручною для супроводу та зменшуючи ризик виникнення небажаних побічних ефектів. Таке розділення проблем спрощує оновлення коду та рефакторинг, оскільки зміни в окремих аспектах не потребують внесення змін до основної бізнес-логіки [2].

Здійснюючи реалізацію таких питань, як ведення журналів та безпеки, в аспектах, АОП забезпечує узгоджене застосування у всій кодовій базі. Така узгодженість підвищує надійність програмного забезпечення та зменшує ймовірність помилок. Крім того, АОП сприяє створенню більш чистої та цілеспрямованої бізнес-логіки, покращуючи читабельність коду та зменшуючи когнітивне навантаження на розробника.

Незважаючи на свої переваги, АОП створює певні складнощі. Розуміння та управління потоком виконання може стати складним завданням, особливо коли до одних і тих же точок з'єднання застосовуються декілька аспектів. Ця складність може ускладнити налагодження та збільшити час навчання для розробників, які не знайомі з АОП. Накладні витрати на продуктивність є ще одним фактором, оскільки процес переплетення може призвести до зниження продуктивності під час виконання. Вплив цих накладних витрат залежить від обсягу та складності використання аспектів у додатку.

АОП відіграє значну роль у розробці програмного забезпечення, де наскрізні аспекти системи пронизують її функціональність та впливають на критичні характеристики. Цей підхід демонструє свою ефективність у низці поширених сценаріїв, до яких належать:

- ведення журналів - послідовне і всебічне ведення журналів у всіх компонентах;
- безпека - уніфікована реалізація перевірок автентифікації та авторизації;
- управління транзакціями - забезпечення цілісності транзакцій при виконанні різних операцій;
- моніторинг продуктивності - систематичне відстеження показників продуктивності.

Аспектно-орієнтоване програмування вирішує складнощі управління наскрізними проблемами у великих програмних додатках. Вводячи аспекти як модульні одиниці для інкапсуляції цих проблем, АОП покращує модульність коду, зручність супроводу та читабельність. Хоча це і створює певні складнощі, переваги послідовної та чистої реалізації наскрізних проблем роблять АОП цінною парадигмою в сучасній розробці програмного забезпечення для створення більш надійних, зручних для обслуговування та масштабованих програмних систем.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. T. Elrad, R. Filman, A. Bader "Aspect-oriented programming: Introduction", Communications of the ACM, 44(10), 2001, pp. 29-32.
2. G. Kiczales, J. Lamping, A. Mendhekar, C. Maeda, C. Lopes, J. Loingtier, J. Irwin "Aspect-oriented programming", In European conference on object-oriented programming, Springer, Berlin, Heidelberg, 1997, pp. 220-242.

РОЗШИРЕННЯ МЕЖ АДИТИВНОГО ВИРОБНИЦТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЇ НЕПЛАНАРНОГО 3D-ДРУКУ

У сучасній сфері адитивного виробництва 3D-друку домінують певні методи, такі як виготовлення деталей з плавленої нитки (FFF - fused filament fabrication), також відоме як моделювання плавленим осадженням (FDM - fused deposition modeling), та маскована стереолітографія (MSLA - masked stereolithography). Однак більшість 3D-принтерів, що використовуються сьогодні, обмежені планарним друком, не маючи можливості працювати у трьох вимірах.

Хоча реалізація непланарного 3D-друку на практиці є складним завданням, вона залишається перспективним та цікавим напрямком розвитку [1]. Ця технологія відкриває можливості для створення деталей складної форми, які неможливо виготовити за допомогою традиційних методів 3D-друку.

У сфері 3D-друку термін "планарний" описує поширений підхід, що обмежує можливості друку до 2,5D. Це означає, що більшість принтерів здатні вільно рухатися лише в площині XY, не маючи можливості екструдувати або затверджувати матеріал у площинах ZX або ZY. Ця технологія ґрунтується на послідовному нанесенні тонких шарів поперечного перерізу, що призводить до утворення тривимірних об'єктів. Однак, подібний підхід має значні обмеження, адже не дозволяє створювати деталі складної геометрії, що мають виступи, нависання або порожнини. Непланарний 3D-друк долає ці обмеження, пропонуючи альтернативні методи друку, які не обмежуються рухами в площині XY [2]. Технологія непланарного 3D-друку базується на синхронному переміщенні екструдера FFF-принтера по трьох координатних осях, що уможливорює просторове нанесення матеріалу. Цей метод має ряд технологічних особливостей та потенційних переваг при створенні виробів зі складною просторовою конфігурацією.

Аналіз обмежень планарної конструкції 3D-принтерів виявляє два основні аспекти, що перешкоджають реалізації складних просторових форм. Перший аспект пов'язаний з кінематикою системи та ризиком інтерференції між друкувальною головою та виробом. Другий стосується обчислювальної складності алгоритмів підготовки даних для друку неевклідових геометрій.

Вирішення проблеми геометрії деталей під час 3D-друку, зокрема виступів, залишається складним завданням через обмеження, притаманні традиційним рухам екструдера. Ці геометрії часто створюють області, до яких екструдер не може отримати доступ без ризику зіткнення. Однак інтеграція четвертої осі, що дозволяє обертати гарячий кінець сопла екструдера, значно пом'якшує цю проблему. Такий інноваційний

підхід у поєднанні з вдосконаленими алгоритмами 3D-нарізки дозволяє здійснювати непланарний друк, пристосовуючись до різноманітних форм і розмірів деталей.

Сучасні інновації у сфері непланарного 3D-друку відкривають можливість для оптимізації механічних характеристик виготовлених об'єктів шляхом коригування просторової орієнтації екструдованих шарів [3]. Такий підхід сприяє підвищенню міцності та якості поверхні. Додатковою перевагою непланарної технології є мінімізація необхідності у підтримуючих структурах, які зазвичай застосовуються при традиційному пошаровому друці для забезпечення нависаючих елементів. Як наслідок, спостерігається зменшення матеріальних витрат та скорочення тривалості фінішної обробки.

На практиці існує широкий спектр варіантів реалізації непланарного 3D-друку:

- багатоосеві системи - застосування додаткових осей для розширення руху друкуючої головки у просторі. Цей метод дозволяє друкувати під різними кутами та траєкторіями, створюючи складні геометричні форми;

- робототехніка - використання робототехнічних маніпуляторів для керування друкуючою головкою та подачі матеріалу. Цей підхід забезпечує високу гнучкість та точність друку, роблячи можливим виготовлення деталей з заглибленнями, порожнинами та іншими складними елементами;

- гібридні методи - поєднання різних технологій друку, наприклад, FDM та SLA, для створення деталей з різними властивостями. Цей метод дає можливість друкувати складні структури, що поєднують в собі жорсткі та гнучкі елементи;

- біопринтинг - використання біологічних матеріалів та клітин для друку живих тканин та органів. Ця інноваційна технологія має потенціал кардинально змінити підходи до лікування та регенерації в медицині. Її унікальні можливості з виготовлення тривимірних структур складної геометрії дозволяють створювати імпланти, протези та інші медичні вироби, які максимально відповідають індивідуальним потребам пацієнтів. Це може призвести до значного покращення результатів лікування, зниження ризику ускладнень та покращення якості життя пацієнтів;

- 4D-друк - створення 3D-об'єктів, які з часом змінюють свою форму та властивості під впливом зовнішніх факторів. Ця технологія відкриває нові горизонти для створення динамічних структур та інтелектуальних матеріалів.

Аналіз технології непланарного 3D-друку виявляє ряд істотних переваг у контексті виробництва компонентів зі складною просторовою конфігурацією:

- виготовлення деталей складної форми з внутрішніми каналами, порожнинами та підвісними структурами;

- створення об'єктів з градієнтними властивостями, що поєднують в собі різні матеріали та характеристики;

- зниження потреби у збірних деталях та складних формах для лиття;

- можливість друку персоналізованих виробів та імплантів з урахуванням індивідуальних особливостей;

- застосування у сферах, де традиційні методи 3D-друку неможливі або неефективні.

Таким чином, хоча планарний 3D-друк домінує в сучасних технологіях завдяки своїй простоті та надійності, дослідження непланарних методів має значні перспективи. Непланарний 3D-друк відкриває нові горизонти для створення складних деталей, що мають широкий спектр застосувань у таких галузях, як медицина, аерокосмічна промисловість, машинобудування та архітектура. Важливо зазначити, що кожен з методів непланарного

3D-друку має свої переваги та недоліки, а також вимагає використання спеціального обладнання та програмного забезпечення. Вибір оптимального методу залежить від конкретної задачі та бажаних характеристик кінцевого продукту. А подолання бар'єрів, пов'язаних з оптимізацією траєкторій нанесення матеріалу при непланарному 3D-друці, може суттєво покращити якісні характеристики та ефективність виготовлення деталей зі складною просторовою конфігурацією.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Z. Zhang, K. Demir, G. Gu “Developments in 4D-printing: a review on current smart materials, technologies, and applications”, *International Journal of Smart and Nano Materials*, 10(3), 2019, pp.205-224.
2. C. Dai, C. Wang, C. Wu, S. Lefebvre, G. Fang, Y. Liu “Support-free volume printing by multi-axis motion”, *ACM Transactions on Graphics (TOG)*, 37(4), 2018, pp.1-14.
3. Z. Zhao, X. Kuang, J. Wu, Q. Zhang, J. Paulsen, H. Chu, H. Qi “3D printing of complex origami assemblages for reconfigurable structures”, *Soft Matter*, 16(36), 2020, pp.8352-8359.

ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ

Гузенко Юлія Олександрівна,
*студентка 1-го курсу магістратури,
кафедри промислової біотехнології та біофармації
факультету біотехнології та біотехніки,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Ліновицька Віта Михайлівна,
*кандидат біологічних наук,
доцент кафедри промислової біотехнології та біофармації.
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Поддубна Надія Миколаївна,
*старший інженер-технолог
технологічної лабораторії Дослідного центру
Корпорації «ARTERIUM».*

ЦЕФАЛОСПОРИНОВІ АНТИБІОТИКИ У ВЕТЕРИНАРІЇ

Тваринництво наразі вважається одним із найбільших споживачів протимікробних препаратів. Це пов'язано насамперед з триманням сільськогосподарських тварин великими скупченнями, в обмеженому просторі, через що патогени розповсюджуються дуже швидко. Актуальність цієї проблеми змушує розробляти нові антибіотики широкого спектру дії з урахуванням наявності резистентних до антибіотиків мутантних мікроорганізмів. Деякі штами здатні розвинути свою антибіотикорезистентність не лише до конкретного антибіотику, але й до цілого класу. Саме тому у сучасному тваринництві особливо небезпечними є спалахи інфекцій, частина з яких також вражають і людей. З метою профілактики та лікування бактеріальних захворювань важливим є розробка нових ветеринарних антибіотиків широкого спектру дії [1]. Перспективним класом таких антибіотиків є цефалоспоринові протимікробні препарати.

Цефалоспорини – це антибіотичні сполуки β -лактамного ряду, що відомі своїм широким спектром дії на грампозитивні та грамнегативні бактерії. Переважна більшість протимікробних речовин цього класу є напівсинтетичними завдяки приєднанню бічних ланцюгів до 7-аміноцефалоспороанової кислоти, що вважається ядром для цих антибіотиків [2].

Першим природнім цефалоспориновим антибіотиком був Цефалоспорин С, виділений з *Cephalosporium acremonium*. Пізніше була відкрита технологія гідролізу Цефалоспорину С для отримання 7-аміноцефалоспороанової кислоти, з якої надалі синтезували більшість цефалоспоринових антибіотиків. На відміну від β -лактамних антибіотиків пеніцилінового ряду, цефалоспорини вирізняються більшим спектром антибактеріальної дії та мають інші фармакокінетичні та фармакологічні властивості (наприклад стійкість до β -лактамаз, пероральна доступність та спорідненість до білків).

Сольові форми цефалоспоринових антибіотиків найчастіше представлені натрієвими солями та гідрохлоридами, що добре розчиняються у воді [3-5].

Механізм дії цефалоспоринових антибіотиків є бактеріцидним та пов'язаний з інгібуванням синтезу клітинної стінки бактерій. Важливою структурною одиницею у клітинній стінці є пептидоглікани. Ці речовини являють собою гетерополімерні структури, які за допомогою транспептидаз зшиваються у міцні комплекси. Процес порушення синтезу стінки ґрунтується на взаємозаміщенні D-аланіл-D-аланіну (молекула, що бере участь у транспептидації) на подібні за конформацією цефалоспорини. Таким чином реакція транспептидування не протікає належним чином і клітинна стінка не будується [3-5].

Окрім цього, транспептидазну активність також мають такі мішені цефалоспоринів, як пеніцилінз'язуючі білки, які виконують функції утворення пептидоглікану клітинної стінки бактерій. Це в свою чергу пояснює високу варіабельність антибіотиків цього класу до пеніцилінз'язуючих білків та відмінності у спектрі активності *in vitro*. Існують механізми пригнічення транспептидази з подальшим лізисом бактерії *Escherichia coli* внаслідок взаємодії цефалоспоринів з пеніцилінз'язуючими білками [3-4].

Зараз відомо про п'ять поколінь цефалоспоринових антибіотиків. Класифікація створена в залежності від їх спектру дії та моменту їх відкриття.

Таблиця 1.

Класифікація цефалоспоринових антибіотиків [3-4]

1 покоління	2 покоління	3 покоління	4 покоління	5 покоління
Цефазолін Цефалексин Цефрадин Цефалоридин Цефадроксил Цефалотин	Цефуросим Цефаклор Цефокситин Цефпрозил Цефамандол	Цефотаксим Цефтріаксон Цефопіразон Цефтазидим Цефіксим Цефдинір Цефпірамід Цефподоксим Цефтібутен Цефтізоксим Цефтіофур Латамоксеф	Цефепім Цефпірол	Цефтибіпрол Цефтаролін

Перше покоління цих антибіотиків має значну антимікробну дію проти великої кількості грампозитивних бактерій, зокрема різних видів стрептококів та стафілококів, які продукують β-лактамазу, але недостатньо активні щодо грамнегативних бактерій. Серед грамнегативних бактерій, які можуть бути чутливими до цефалоспоринів першого покоління є *Escherichia coli*, *Proteus mirabilis* і *Klebsiella pneumoniae*. Чутливими є також бактерії родів *Pasteurella*, *Actinobacillus*, *Actinomyces*, *Haemophilus*, *Erysipelothrix*, *Clostridium* і *Salmonella*. Стійкими є *Pseudomonas sp.* та *Proteus sp.*. Також винятками є ентерококи і метицилінрезистентні *Staphylococcus aureus* і *Staphylococcus epidermidis*, проти яких ці антибіотики не є дієвими.

Друге покоління цефалоспоринів вирізняється вже збільшеною протимікробною активністю до грамнегативних бактерій, таких як *Haemophilus influenzae*, *Moraxella catarrhalis* і *Bacteroides spp.*

У третьому поколінні цефалоспоринові антибіотики мають більшу антибактеріальну активність проти грамнегативних бактерій, особливо до родів *Enterobacteriaceae*, *Neisseria* spp та *H. Influenzae*. Проте антимікробна активність до грампозитивних бактерій вже менша. Деякі представники цього покоління мають антимікробну активність щодо *Pseudomonas aeruginosa*. Також у цефалоспоринові цього класу є гідролітична стійкість сполук до β -лактамаз, до яких чутливі цефалоспоринові попередніх поколінь. Дана стійкість зумовлена введенням оксिमінових бічних ланцюгів до структури антибіотиків. Ще одна особливість цефалоспоринові цього покоління - наявність амініотіазолінового кінця на кінці бічного С-7 ланцюга.

За спектром дії цефалоспоринові четвертого покоління дуже схожі до третього покоління, проте вирізняються додатковою протимікробною активністю проти грамнегативних бактерій, що мають антимікробну резистентність (стійкі до β -лактамаз). У структурі цих антибіотиків у положенні С-3' лежить четвертинна амонієва група, яка надає більший спектр дії на мікроорганізми у порівнянні з цефалоспоринами третього покоління.

П'яте покоління наразі вважається найбільш новим і відкриває нові перспективи у захисті від метицилінрезистентних стафілококів і пеніцилінрезистентних пневмококів [2, 3, 4, 5, 6].

Отже цефалоспоринові антибіотичні препарати лишаються актуальними для лікування та профілактики тварин. В Україні виробниками цефалоспоринові ветеринарного призначення є BioTestLab, ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ», Корпорація «ARTERIUM» (ПАТ «Київмедпрепарат»), ТОВ «Бровафарма». Але найбільші обсяги цефалоспоринових антибіотиків виробляє Корпорація «ARTERIUM».

Корпорація «ARTERIUM» у своєму портфелі має три антибіотичні препарати цефалоспоринового ряду, що застосовуються у ветеринарії.

Лікарський засіб «Цефазолін» у своєму складі має діючу речовину (цефазоліну натрієвої солі стерильної у перерахуванні на цефазолін – 1,0 г), що являється цефалоспориновим антибіотиком першого покоління. Серед показань для застосування: захворювання органів дихання, сечовидільної системи, захворюваннях шкіри, перитоніт, що спричиняється чутливими до цефазоліну мікроорганізмами. Застосовується для котів і собак внутрішньовенно, або внутрішньом'язово. Є досвід у профілактичному використанні у разі хірургічних інфекцій. Більшість антибіотиків цефалоспоринового ряду руйнуються від шлункового соку, проте цефазолін та деякі інші антибіотики першої генерації є стабільними при низьких рН і тому даний антибіотик можна застосовувати і перорально. Спектр бактерицидної дії цефазоліну поширюється на грампозитивні бактерії (*Staphylococcus* spp., *Streptococcus* spp., *Corynebacterium diphtheriae*), а також проти грамнегативних бактерій (*Escherichia coli*, *Salmonella* spp., *Shigella* spp., *Proteus mirabilis*, *Klebsiella* spp., *Haemophilus influenzae*, *Enterobacter aerogenes*, *Neisseria gonorrhoeae*) [7-8].

Лікарський засіб «Цефтріаксон» – це антибіотик третього покоління цефалоспоринові, що має більш широкий спектр бактерицидної дії у порівнянні з «Цефазоліном». Застосовують для котів і собак при сепсисі, отиті, менінгіті, при захворюваннях органів дихання та сечовидільної системи, при ураженнях шкіри, тканин і кісток. Діюча речовина (цефтріаксону натрієвої солі стерильної у перерахуванні на цефтріаксон – 1,0 г) активна проти аеробних грамнегативних бактерій *Enterobacter aerogenes*, *Enterobacter cloacae*, *Escherichia coli*, *Haemophilus influenzae*, *Haemophilus parainfluenzae*, *Klebsiella* spp. (включаючи *K. pneumoniae*), *Moraxella catarrhalis*, *Morganella morganii*, *Neisseria*

gonorrhoeae, *N. meningitidis*, *Proteus mirabilis*, *Proteus vulgaris*, *Serratia* spp. (включаючи *Serratia marcescens*), *Acinetobacter calcoaceticus*; *Peptostreptococcus* spp., *Bacteroides fragilis*, *Clostridium* spp. (крім *Clostridium difficile*), *Pseudomonas aeruginosa*. Чутливими грампозитивними бактеріями є *Staphylococcus aureus* (включаючи штами, що продукують пеніциліназу), *Staphylococcus epidermidis*, *Streptococcus pneumoniae*, *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus viridans*. Препарат також має активність *in vitro* проти *Providencia* spp., *Bacteroides bivius*, *Bacteroides melaninogenicus*, *Salmonella* spp. (у тому числі *Salmonella typhi*), *Shigella* spp., *Streptococcus agalactiae*, *Providencia rettgeri*, *Citrobacter freundii*. Цефтріаксон також придатний для лікування інфекцій, спричинених видами *Serratia*. Даний антибіотик вирізняється пролонгованою дією, а також високою чутливістю до пеніциліназопродукуючих бактерій. Механізм дії цього антибіотику так само пов'язаний з інгібуванням процесу синтезу клітинної стінки бактерій. Як наслідок, порушується поперечна зшивка пептидогліканів, мета яких підтримувати стабільну структуру клітинної стінки бактерій [3, 4, 9].

Діюча речовина у лікарському засобі «Цефінель®» представлена цефтіофуrom (цефтіофуру натрієвої солі стерильної у перерахуванні на цефтіофур – 1,0 г), що належить до третього покоління цефалоспоринових антибіотиків. Дія активного компоненту схожа до цефтріаксону, адже має широкий спектр дії на грамнегативні та грампозитивні мікроорганізми, а також проявляє активність до штамів, що продукують β-лактамазу і до анаеробних видів: *Pasteurella haemolytica*, *Pasteurella multocida*, *Actinobacillus (Haemophilus) somnus*, *Fusobacterium necroforum*, *Bacteroides melaninogenicus*, *Actinobacillus pleuropneumoniae*, *Pasteurella multocida*, *Streptococcus suis*, *Streptococcus zooepidemicus*, *Streptococcus equi*, *Staphylococcus* spp., *Pasteurella* spp., *Escherichia coli*, *Staphylococcus aureus*. Механізм дії схожий до цефтріаксону. Цефтіофур має клінічне схвалення по всьому світу у лікуванні захворювань дихальних шляхів свиней, великої рогатої худоби, овець, кіз, коней, а також для лікування гниття копит та метритів у великої рогатої худоби. Окрім цього було дослідження, яке підтвердило ефективність цефтіофуру для боротьби з інфекцією, що уражала одноденних курчат та індичат. Призначається також при поліартриті, захворюваннях шкіри і сечовидільної системи. Дослідження цього препарату стверджують, що цефтіофур не накопичується у тканинах тварин після багаторазового введення [4, 5, 10].

Варто зазначити, що біодоступність препаратів залежить від лікарської форми, а тому і дозування також може бути різним при прийомі антибіотиків парентерально та перорально.

Порівняння цефалоспоринових антибіотиків показало, що «Цефазолін» першого покоління ефективний проти грампозитивних бактерій, але має обмежену дію на грамнегативні бактерії. «Цефтріаксон» і «Цефінель®» (цефтіофур) третього покоління мають ширший спектр дії, зокрема проти грамнегативних і деяких анаеробних бактерій, що робить їх більш придатними для лікування важких інфекцій у ветеринарії. «Цефінель®» також відзначається тим, що не накопичується в тканинах тварин, що підвищує його безпеку.

Цефалоспоринові протимікробні препарати корпорації «ARTERIUM» мають суттєві переваги на ринку України, адже використовуються сучасні технології виробництва та контроль якості на всіх етапах виробництва. Саме це забезпечує високу ефективність і безпеку лікарських засобів. Продукти компанії широко представлені на фармацевтичному ринку, що полегшує доступ до ліків за адекватну ціну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. АНТИБІОТИКИ У ТВАРИННИЦТВІ: АЛЬТЕРНАТИВА ЧИ ЗАГРОЗА? – Птахівництво - цікавий блог. Блог про птахівництво - головна | Птахівництво - цікавий блог. URL: <https://poultry.tekro.ua/health/item/50-antibiotiki-u-tvarinnictvi-alternativa-chi-zagroza.html> (дата звернення: 22.06.2024).
2. Bui T., Patel P., Patel P. StatPearls. Florida : Treasure Island (FL): StatPearls Publishing, 2024. 534 p.
3. Mason I. S., Kietzmann M. Cephalosporins - pharmacological basis of clinical use in veterinary dermatology. *Veterinary Dermatology*. 1999. Vol. 10, no. 3. P. 187–192. URL: <https://doi.org/10.1046/j.1365-3164.1999.00183.x> (дата звернення: 23.06.2024).
4. Hornish R., Katarski S. Cephalosporins in Veterinary Medicine - Ceftiofur Use in Food Animals. *Current Topics in Medicinal Chemistry*. 2002. Vol. 2, no. 7. P. 717–731. URL: <https://doi.org/10.2174/1568026023393679> (дата звернення: 23.06.2024).
5. Willett M. S., Absher R. K. Cephalosporins: A Basic Overview and Clinical Perspective. *Journal of Pharmacy Technology*. 1988. Vol. 4, no. 6. P. 213–221. URL: <https://doi.org/10.1177/875512258800400604> (дата звернення: 24.06.2024).
6. Chaudhry S. B., Veve M. P., Wagner J. L. Cephalosporins: A Focus on Side Chains and β -Lactam Cross-Reactivity. *Pharmacy*. 2019. Т. 7, № 3. С. 103. URL: <https://doi.org/10.3390/pharmacy7030103> (дата звернення: 24.06.2024).
7. Bactericidal Activity and Pharmacology of Cefazolin / M. G. Bergeron et al. *Antimicrobial Agents and Chemotherapy*. 1973. Vol. 4, no. 4. P. 396–401. URL: <https://doi.org/10.1128/aac.4.4.396> (дата звернення: 25.06.2024).
8. Цефазолін | Корпорація «Артеріум». Корпорація «Артеріум». URL: <https://www.arterium.ua/ru/medications/rx+otc/155> (дата звернення: 26.06.2024).
9. Цефтріаксон | Корпорація «Артеріум». Корпорація «Артеріум». URL: <https://www.arterium.ua/ru/medications/veterinary/198> (дата звернення: 26.06.2024).
10. Цефінель | Корпорація «Артеріум». Корпорація «Артеріум». URL: <https://www.arterium.ua/ru/medications/veterinary/190> (дата звернення: 26.06.2024).

Притула Р.Л.

*Національний військово-медичний клінічний центр
«Головний військовий клінічний госпіталь»,
м. Київ*

ДІАГНОСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЦІНОВОЇ ЧУТЛИВОСТІ СПОЖИВАЧІВ ДО МІСЦЕВИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ МІКОЗУ СТОП ЗА ЛІКАРСЬКОЮ ФОРМОЮ «МАЗЬ», ЯКА ВОЛОДІЄ ЛИШЕ ПРОТИГРИБКОВОЮ АКТИВНІСТЮ (повідомлення 3)

Для проведення запланованих досліджень попередньо було проведено опитування респондентів (споживачів, фармацевтів, лікарів ПМД та СМП) за попередньо складеною анкетою.

Шановний респонденте!

Кафедра управління і економіки фармації та фармацевтичної технології ЗДМФУ проводить дослідження доступності ліків для лікування грибкових захворювань.

Просимо Вас уважно ознайомитися з питаннями і вибрати найбільш прийнятну, на

Вашу думку, відповідь.

Ваша відповідь допоможе нам у вивченні даної проблеми та у майбутньому стане підґрунтям для покращення фармацевтичної допомоги.

З турботою про ВАС!

КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ВАШИХ ВІДПОВІДЕЙ ГАРАНТУЄТЬСЯ!

отримані дані будуть використано лише з **НАУКОВОЮ** метою!

Стать ☐ Чоловік ☐ Жінка	Ваш місячних доход ☐ До 5 тис. грн ☐ 5-10 тис. грн ☐ 11-15 тис. грн ☐ 16-20 тис. грн ☐ більше 20 тис. грн
Вік ☐ До 20 років ☐ Від 21 до 25 років ☐ Від 26 до 30 років ☐ Від 31 до 35 років ☐ Від 36 до 40 років ☐ Від 41 до 45 років ☐ Від 46 до 50 років ☐ Старше 50 років	Чи страждали ви від грибкових інфекцій шкіри чи нігтів? ☐ Так ☐ Ні ☐ Не знаю
Ваш соціальний статус ☐ Студент ☐ Працюючий	Ознайомчим матеріалом слугувала інформація:

☐ Домогосподарка/бізробітній ☐ Проходжу службу в лавах ЗСУ ☐ Пенсіонер	Мазь: Жирна текстура, створює «парниковий ефект», може залишати сліди на одязі.
---	---

Дослідженню піддавалися лікарські засоби, наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Лікарські засоби за лікарською формою «мазь» для лікування мікозів стоп лише з протигрибковою дією (tabletki.ua)

№	Назва лікарського засобу	Фірма виробник /країна	Форма випуску	Дозування	Мінімальна ціна	Максимальна ціна	Джерело інформації
1.	Клотримазол	ПРАТ «ФІТОФАРМ» / Україна	Мазь - по 15 г або 25 г у тубах; 1 туба у пачці	1%	41,00 грн	42,70 грн	https://compendium.com.ua/dec/268628/79725/
2.	Клотримазол	Енк'юб Етікалз Прайвіт Лімітед / Індія	Мазь - по 20 г в алюмінієвій тубі в пачці з картону	1%	47,06 грн	81,00 грн	https://compendium.com.ua/dec/274045/339311/
3.	Клотримазол	Публічне акціонерне товариство «Науково-виробничий центр «Борщатівський хіміко-фармацевтичний завод» / Україна	Мазь - по 25 г у тубі та пачці	1%	39,74 грн	67,45 грн	https://compendium.com.ua/dec/266579/41556/

Застосовуючи метод Ван Вестендорпа, було досліджено діапазони існуючих цін на вищезазначені (табл. 2) лікарські засоби.(табл. 3).

Таблиця 3

Спеціальні питання анкети за методом Ван Вестендорпа

Уявіть, що ви придбаваєте МАЗЬ ДЛЯ НІГ ЛИШЕ З ПРОТИГРИБКОВОЮ ДІЄЮ			
Яка ціна здається вам настільки низькою, що постає питання про його якість?	Яка ціна є прийнятною для його купівлі?	Яка ціна Вам здається високою, але Ви все одно розглядаєте питання придбання?	Починаючи з якого рівня ціни, Вам здається на стільки дорого, що Ви не плануєте його купувати?
35 ГРН ☐	35 ГРН ☐	35 ГРН ☐	35 ГРН ☐
80 ГРН ☐	80 ГРН ☐	80 ГРН ☐	80 ГРН ☐
125 ГРН ☐	125 ГРН ☐	125 ГРН ☐	125 ГРН ☐
170 ГРН ☐	170 ГРН ☐	170 ГРН ☐	170 ГРН ☐
215 ГРН ☐	215 ГРН ☐	215 ГРН ☐	215 ГРН ☐
260 ГРН ☐	260 ГРН ☐	260 ГРН ☐	260 ГРН ☐
305 ГРН ☐	305 ГРН ☐	305 ГРН ☐	305 ГРН ☐
350 ГРН ☐	350 ГРН ☐	350 ГРН ☐	350 ГРН ☐
395 ГРН ☐	395 ГРН ☐	395 ГРН ☐	395 ГРН ☐
440 ГРН ☐	440 ГРН ☐	440 ГРН ☐	440 ГРН ☐
485 ГРН ☐	485 ГРН ☐	485 ГРН ☐	485 ГРН ☐

На першому етапі дослідження результатів було проведено загально-груповий аналіз цінової чутливості (табл. 4).

Таблиця 4

Результати загально-групового аналізу цінової чутливості

Форма випуска	Дія	МСП (ГРН)	%	ОРР (ГРН)	%	ІДР (ГРН)	%	МЕР (ГРН)	%
Мазь	Лише з протигрибковою дією	72,2	16,0%	140	31,1%	182,2	40,5%	305	67,8%

На другому етапі дослідження було проведено внутрішньогруповий ціновий аналіз. Респондентів було поділено на 2 групи за характеристикою дохід: 1 група – дохід до 10 тис. грн (табл. 5); 2 група – дохід понад 10 тис. грн (табл. 6). Поділ обумовлений відсутністю даних щодо медіанної заробітної плати в Україні і значному розкиду середніх заробітних плат по регіонам (від 11 тис. грн до 21 тис.) на 2023 р.

Таблиця 4

Результати внутрішньогрупового аналізу цінової чутливості за рівнем доходу споживачів (до 10 тис. грн)

Форма випуска	Дія	МСП (ГРН)	%	ОРР (ГРН)	%	IDP (ГРН)	%	МЕР (ГРН)	%
Дохід до 10 тис. грн									
Мазь	Лише з протигрибковою дією	68,3	15,18 %	125,0	27,78%	173,9	38,64%	287,0	63,78 %

Таблиця 5

Результати внутрішньогрупового аналізу цінової чутливості за рівнем доходу споживачів (понад 10 тис. грн)

Форма випуска	Дія	МСП (ГРН)	%	ОРР (ГРН)	%	IDP (ГРН)	%	МЕР (ГРН)	%
Дохід понад 10 тис. грн									
Мазь	Лише з протигрибковою дією	77,6	17,24%	170	37,78%	195,7	43,49%	323,0	71,78%

На третьому етапі дослідження також було проведено внутрішньогруповий ціновий аналіз. Респондентів було поділено на 2 групи за характеристикою хворіли/не хворіли: 1 група – респонденти, що мали грибкові ураження шкіри (за власними суб'єктивними спостереженнями) (табл. 6), 2 група – опитані, що захворювання не мали (за власними суб'єктивними спостереженнями)(табл. 7).

Таблиця 6

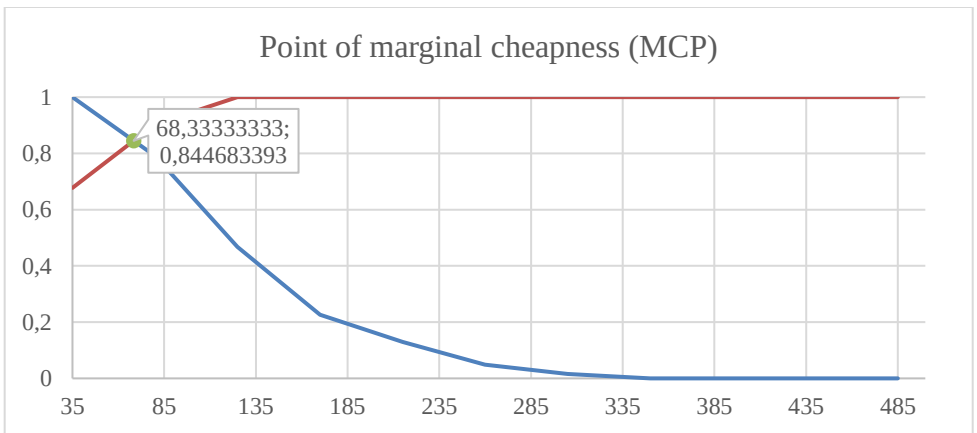
Результати внутрішньогрупового аналізу цінової чутливості за характеристикою «споживачі, які хворіли на мікоз стоп (за власними суб'єктивними спостереженнями)

Форма випуска	Дія	МСП (ГРН)	%	ОРР (ГРН)	%	IDP (ГРН)	%	МЕР (ГРН)	%
Мали досвід лікування грибкової інфекції шкіри (за власними суб'єктивними спостереженнями)									
Мазь	Лише з протигрибковою дією	92,0	20,44 %	170,0	37,78%	215,0	47,78 %	325,4	72,31 %

Результати внутрішньогрупового аналізу цінової чутливості за характеристикою «споживачі, які НЕ хворіли на мікоз стоп (за власними суб'єктивними спостереженнями)»

Форма випуска	Дія	МСП (ГРН)	%	ОРР (ГРН)	%	IDP (ГРН)	%	МЕР (ГРН)	%
Не страждали від грибкових уражень (за власними суб'єктивними спостереженнями)									
Мазь	Лише з протигрибковою дією	68,8	15,29%	140,0	31,11%	176,4	39,20%	315,2	70,04%

Для вищевказаних лікарських засобів було побудовано по 4 графіки кумулятивного розподілу респондентів для двох підгруп, розраховані точкові значення мінімальної (МСП) та максимальної (МЕР) ціни, оптимальної (ОРР) та індиферентної ціни (IDP) які респонденти готові заплатити за протигрибковий засіб лікарської форми «мазь» лише з протигрибковою активністю. Отримані результати представлені у графіках кумулятивного розподілу респондентів (рис. 1-8).

*Рис. 1. Показник **MIN** ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом до 10 тис грн)*

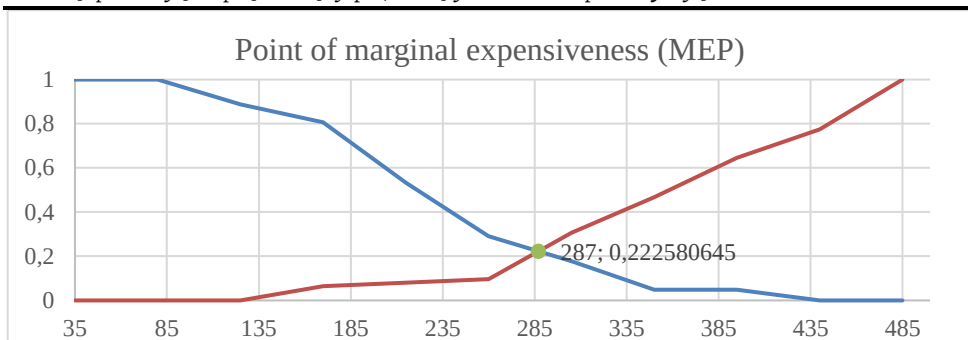

Рис. 2. Показник МАХ ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом до 10 тис грн)

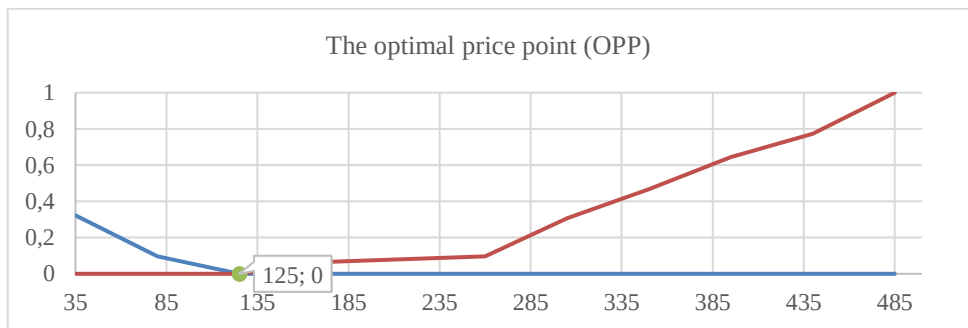

Рис. 3. Показник оптимальної ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом до 10 тис грн)

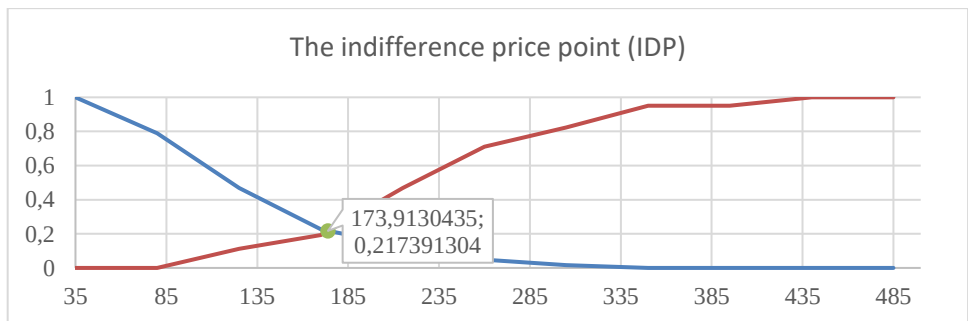

Рис. 4. Показник індиверентної ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом до 10 тис грн)

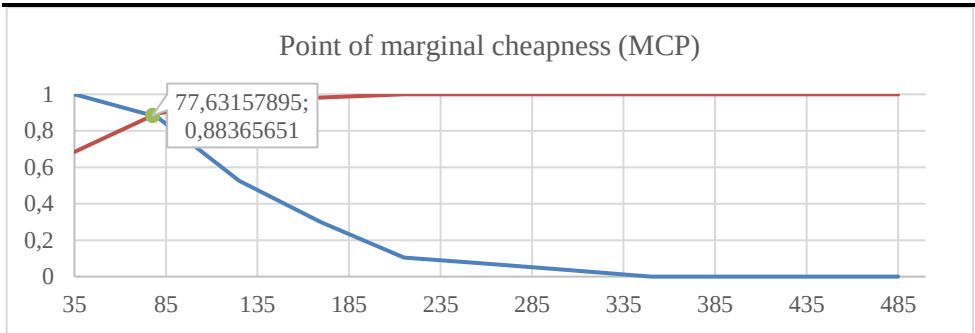

Рис. 5. Показник MIN ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом понад 10 тис грн)

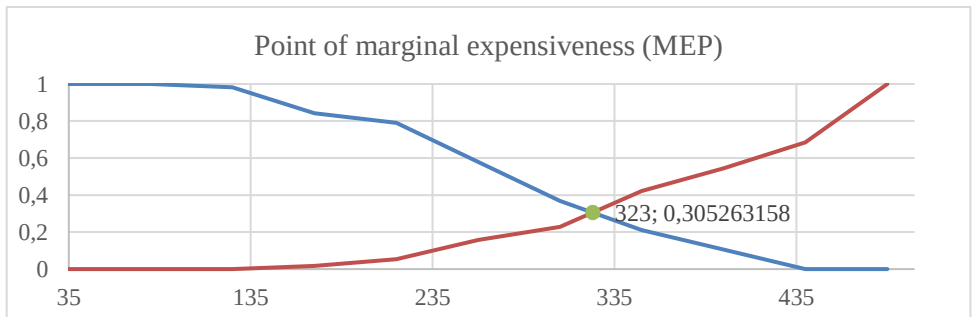

Рис. 6. Показник МАХ ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом понад 10 тис грн)

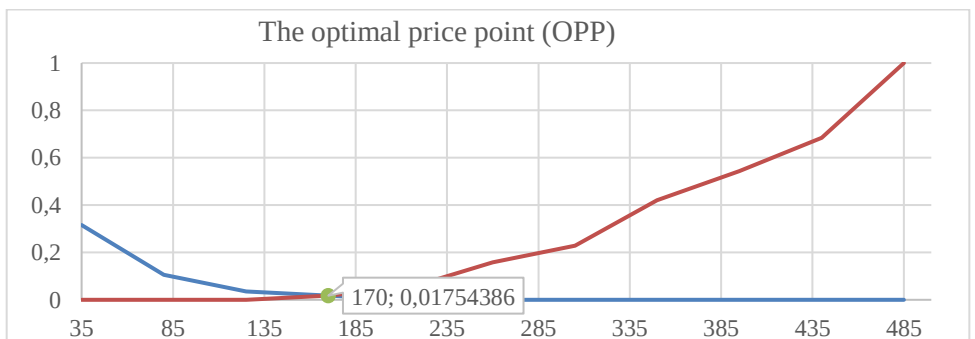

Рис. 7. Показник оптимальної ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом понад 10 тис грн)

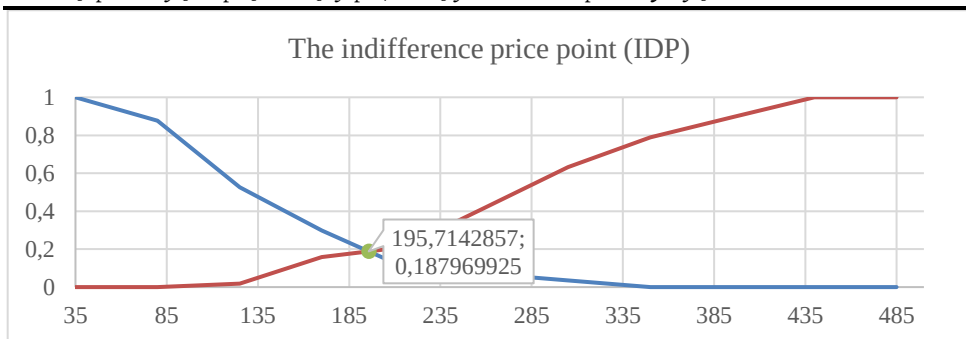

Рис. 8 Показник індиферентної ціни для досліджених препаратів за лікарською формою «мазь» для лікування мікозу стоп лише з протигрибковою дією (за сприйняттям споживачів з доходом понад 10 тис грн)

Встановлено, що респонденти з різним рівнем доходу готові платити за протигрибкові засоби для лікування мікозу стоп у вигляді мазі лише з протигрибковою дією по-різному. Так у групі респондентів з доходом до 10 тис. грн діапазон прийнятних цін (OPP-IDP) становить 125,0 – 193,91 грн, що в середньому по кожному ціновому показнику OPP та IDP на 7% менше, а ніж у діапазоні прийнятних цін респондентів з доходом більше 10 тис. грн. (170,0 – 195,71 грн).

Проте, найбільший розкид значень має максимально прийнятна ціна (MEP). Для респондентів з доходом менше 10 тис. грн вона сягає значення 287 грн, а для респондентів другої підгрупи – 323 грн, що до максимально визначеної ціни (за опитувальником) у 485 грн вони складають 63,78 та 78,78 % відповідно. Різниця складає 15%. Думка респондентів двох груп щодо мінімально прийнятної ціни є майже ідентичною, а показник MCP коливається у межах 14-27%.

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ

Дем'янець Ігор Олександрович

курсант н.з ДР-245

факультету підготовки фахівців для органів

досудового розслідування Національної поліції України

*Науковий керівник: **Рогальський Володимир Ілліч***

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ВИТРИВАЛОСТІ ТА СИЛИ У ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

В умовах сучасного українського суспільства професійна підготовка поліцейських має особливе значення, зважаючи на необхідність забезпечення правопорядку та захисту громадян. Одним з ключових аспектів цієї підготовки є розвиток витривалості та сили, які є необхідними для ефективного виконання службових обов'язків поліцейськими. Враховуючи українське судочинство та відповідні нормативні акти, ми проаналізуємо основні методи фізичної підготовки працівників поліції.

Згідно з Наказом МВС України № 90 від 09.02.2016 "Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України", фізична підготовка є обов'язковим компонентом службової підготовки поліцейських. Витривалість та сила є основними фізичними якостями, які забезпечують можливість тривалого виконання фізичних навантажень та здатність до ефективного застосування фізичної сили у різних ситуаціях [1].

Методи розвитку витривалості включають аеробні та анаеробні тренування. Аеробні тренування спрямовані на підвищення загальної витривалості організму та включають біг, плавання, велоспорт та інші тривалі фізичні вправи помірної інтенсивності. Дослідження показують, що регулярні аеробні тренування сприяють поліпшенню функціонального стану серцево-судинної системи, що є критичним для поліцейських під час тривалих фізичних навантажень [2].

Анаеробні тренування, які включають високої інтенсивності вправи короткочасної дії, також мають важливе значення для розвитку витривалості. Ці тренування покращують здатність організму витримувати короткочасні інтенсивні фізичні навантаження, що є важливим у стресових ситуаціях, таких як переслідування злочинців або участь у масових заходах [3].

Розвиток сили у поліцейських досягається за допомогою різноманітних силових тренувань. Ці тренування включають вправи з обтяженнями, такі як підйом штанги, гирьовий спорт, а також використання тренажерів. Важливим аспектом є регулярне виконання комплексів вправ, спрямованих на всі основні м'язові групи. Важливість розвитку сили підкреслюється необхідністю поліцейських ефективно здійснювати затримання правопорушників та використовувати спеціальні засоби фізичного впливу [4].

Значна увага приділяється також комплексному підходу до фізичної підготовки, який включає поєднання аеробних, анаеробних та силових тренувань. Комплексний підхід дозволяє розвивати різні фізичні якості одночасно, що забезпечує всебічну підготовку поліцейських до виконання службових обов'язків. Для підвищення ефективності тренувань використовується також функціональний тренінг, який імітує реальні ситуації, з якими поліцейські можуть стикнутися під час служби [5].

Важливу роль у фізичній підготовці поліцейських відіграє також психологічна складова. Згідно з дослідженнями, ефективність фізичних тренувань значно підвищується при підтримці високого рівня мотивації та психологічної стійкості. Відтак, до програм підготовки включаються також психологічні тренінги, спрямовані на розвиток стресостійкості та вміння зосереджуватися під час виконання складних фізичних завдань [6].

Таким чином, фізична підготовка поліцейських, спрямована на розвиток витривалості та сили, є комплексною та багатокомпонентною системою, яка включає аеробні та анаеробні тренування, силові вправи, функціональний тренінг та психологічну підготовку. Впровадження ефективних методик підготовки дозволяє поліцейським підтримувати високий рівень фізичної форми та бути готовими до виконання службових завдань у різних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ М-ва внутр. справ України від 26.01.2016 р. № 50 : станом на 16 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text> (дата звернення: 20.06.2024).
2. Боровик, О. В., Мартинюк, А. І. (2018). Вплив аеробних тренувань на функціональний стан серцево-судинної системи у поліцейських. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Фізичне виховання та спорт, (1), 45-50.
3. Мельник, Я. В. (2019). Анаеробні тренування як засіб підвищення витривалості поліцейських. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я в сучасному суспільстві, (2), 61-66.
4. Лисенко, В. П., Ткаченко, І. О. (2017). Силова підготовка поліцейських: методи та засоби. Теорія і методика фізичного виховання, (3), 30-35.
5. Дорошенко, С. А. (2016). Комплексний підхід до фізичної підготовки працівників поліції. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки, (140), 100-106.
6. Гончарук, О. О. (2018). Психологічні аспекти фізичної підготовки поліцейських. Проблеми сучасної психології, (2), 89-95.

Ковалевська Дар`я

*здобувач 2 курсу (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 081 Право*

*Науковий керівник: **Рогальський Володимир***

*старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ВАЖЛИВІСТЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У сучасному суспільстві, де проблеми безпеки та правопорядку стають все більш актуальними, важливість національної поліції не може бути переоцінена. Працівники правоохоронних органів відіграють ключову роль у забезпеченні громадського порядку та безпеки громадян. Однак, щоб справлятися з різноманітними викликами, які ставляться перед сучасною поліцією, необхідною умовою є належний рівень фізичної підготовки кожного працівника.

Спеціальна фізична підготовка для працівників національної поліції не є випадковістю або формальним елементом службового процесу. Вона стає стратегічно важливим фактором у забезпеченні оптимальної діяльності та ефективності поліцейської служби. В даній тезі ми розглянемо ключові аспекти важливості спеціальної фізичної підготовки для працівників національної поліції та її вплив на їхню професійну компетентність та здатність виконувати важливі завдання в інтенсивних умовах роботи.

Спеціальна фізична підготовка є ключовим елементом підготовки курсантів у закладах освіти зі специфічними умовами навчання. Саме тому постає проблема в удосконаленні та розвитку цієї сфери підготовки майбутніх поліцейських.

Низка науковців трактує фізичну підготовку особового складу правоохоронних органів України як педагогічно спрямований процес забезпечення спеціалізованої фізичної підготовленості до професійної діяльності зі специфічними професійними характеристиками [1].

Міністерством внутрішніх справ України було видано Наказ від 26.01.2016 №50 "Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України". У цьому нормативному акті затверджено положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції, а саме про рівень службової підготовки, який має мати майбутній працівник органів правоохоронної діяльності.

Процес професійного становлення працівників Національної поліції України у контексті спеціальної фізичної підготовки має бути чітко визначеним та вмотивовано поділений на напрями. У чинному законодавстві зазначається, що навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій; витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з

подоланням природних та штучних перешкод; навику самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ; практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо [2].

Гарантією належного рівня підготовки працівників поліції є умови специфічного відбору до лав Національної поліції, а саме проходження добору та відповідного конкурсу. Також для того щоб пройти відбор, майбутні працівники проходять спеціальну медичну перевірку їхнього стану здоров'я. Розглядаючи всі етапи проходження до вступу в органи правоохоронної діяльності, можна зроби висновок, що рівень фізичної підготовки є одним з найважливіших критеріїв прийняття на службу.

Деякі дослідники вважають, що стадія відбору не є фінальною частиною фізичною підготовленості працівників поліції. Адже майбутній поліцейський повинен вдосконалювати свої вміння на протязі всього навчання в ЗВО МВС та в подальшій роботі.

Значимість фізичної та спеціальної фізичної підготовки виявляється не лише в здатності переносити фізичні навантаження задля належного виконання службових обов'язків, підтримання відповідного стану здоров'я, а й для ефективного та раціонального застосування поліцейського заходу примусу – фізичного впливу (сили). Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року поліцейський може застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), для забезпечення особистої безпеки або/та безпеки інших осіб, припинення правопорушення, затримання особи, яка вчинила правопорушення, якщо застосування інших поліцейських заходів не забезпечує виконання поліцейським повноважень, покладених на нього законом [3].

Отже, спеціальна фізична підготовка для працівників національної поліції визнана ключовим елементом їхнього успішного функціонування у сучасному суспільстві. Не лише фізична сила, а й витривалість, швидкість та координація грають важливу роль у забезпеченні безпеки громадян. Фізична підготовка необхідна не лише для подолання конкретних ситуацій, а й для підтримання психологічної стійкості та самоконтролю в екстремальних умовах.

Завдяки належній фізичній підготовці, працівники поліції здатні швидко та ефективно реагувати на будь-які виклики, забезпечуючи тим самим високий рівень безпеки та порядку в нашому суспільстві. Розвиток та підтримка програм фізичної підготовки стає необхідністю для забезпечення найвищого стандарту професійної діяльності національної поліції, щоб вони могли ефективно виконувати свою важливу роль у сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2003. 336 с.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 08.04.2019).
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 08.04.2019).

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Саханенко Світлана Василівна

*«Спеціаліст вищої категорії», «старший вчитель»
вчитель української мови та літератури
Водянянського ліцею Верхньодніпровської міської ради
Кам'янського району
Дніпропетровської області*

ВПЛИВ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ЧЕРЕЗ НАПИСАННЯ ВІРШІВ. ВИКОРИСТОВУЮЧИ ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Кожна дитина від природи – пошуковець, відкривач, творець, мрійник. Її уяву не можна обмежувати. Їй треба дати якомога більше світла, повітря, сонця; більше зацікавленості, життєрадісності в прийомах навчання і захопити її сприйнятливую душу добрим і прекрасним.

Дітям притаманні конкретність, образність мислення, емоційне сприйняття дійсності й активне ставлення до неї, відсутність стереотипів та готовність до дій. Все це свідчить про високий рівень творчих здібностей в цілому.

Особливу увагу на думку В. Сухомлинського треба надати розвитку творчих здібностей школярів засобами літератури. Педагог дитячу літературну творчість вважав вагомим засобом творчого розвитку, народження думки, образного мислення-умовою повноцінного інтелектуального розвитку [1].

Тому, на уроках української літератури потрібно створювати умови для формування соціальної та громадянської компетентності (важливість національної ініціативи, ґрунтуючись у своїй діяльності на культурні традиції і вектори розвитку держави; реалізації творчих здібностей дітей, зумовленої високим інтересом до читання літературних творів і спроможності читача до власної продуктивної діяльності – написання віршів):

- Формувати у дитини бажання і вміння сприймати поезію через глибину її змісту.
 - Створювати умови для розвитку творчих здібностей та обдарованості учнів і їх самореалізації.
 - Дати знання з основ віршування.
 - Залучити дитину до ігрової діяльності за прочитаним твором.
 - Розвивати навички декламування віршів і виразного читання своїх творів перед аудиторією.
 - Виховувати любов до художнього слова.
 - Виховувати любов до Батьківщини, рідних та оточуючих людей.
 - Формувати пізнання себе та всесвіту.
- У процесі навчання активізується діяльність учнів:
- ✓ активна участь на уроках з розкриття секретів віршів;

- ✓ читання віршів різних авторів;
- ✓ участь у поетичних хвилинках на уроці;
- ✓ участь у круглому столі під час якого прослуховуються і обговорюються твори однокласників;
- ✓ емоційна підтримка однокласників, розвиток емпатії;
- ✓ обов'язкове виконання домашніх завдань (пошук секретів у віршах і написання власних творів);
- ✓ редагування власних творів після консультації вчителя;
- ✓ оформлення свого найкращого твору для альманаху;
- ✓ декламування свого твору;
- ✓ поєднання різних видів мистецтва для кращого сприйняття твору;
- ✓ участь у районних, обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах.

З огляду на це, необхідно активно залучати до творчої літературної діяльності всіх учнів без винятку.

У народі існує гарний вислів: «Що посієш – те й пожнеш!» Так і в педагогіці: що вкадеш у дитину, те й отримаєш від неї. Учитель повинен навчити дитину вчитися – це його головне завдання.

Діти – це майбутнє нашої держави, всього суспільства. Кожна дитина – це зернятко. Зернятка, як і люди, теж різні – немає однакових. Але ми садимо їх всі разом у полі, тому збираємо великий гарний врожай. Саме від нас залежить, як ми зернятко посадимо, доглянемо - такий врожай і отримаємо.

Тому, ми, педагоги, повинні пам'ятати про це, навчаючи та виховуючи дітей, вкладати в них всі позитивні риси характеру, вчити та пояснювати як правильно знайти свою дорогу в житті, щоб не шкодити іншим. Ось чому всі діти повинні навчатися та виховуватися разом в одній школі. Вчитися спілкуватися з дитинством. Поважати та розуміти одне одного. Це дасть можливість краще та швидше адаптуватися дітям у світі та сприймати себе як повноцінних людей, корисних для суспільства.

Завжди керуюся життєвою позицією, яку черпаю у філософських ліричних роздумах Ліни Костенко про сенс життя та неповторність кожної хвилини “Життя іде і все без коректур...”: «Людині бійся душу ошукать, бо в цьому схибиш – то уже навіки». Тому, на першому місці, для мене, – це особистість учня. Сприймаю дитину серцем і розумом. Виховую власним прикладом. Намагаюся буди невтомним мислителем, шукачем знань. Пам'ятаю: вчинки і настрої учителя відбивається на душевному стані дитини. Умію визнавати провину, учися вибачати і вибачатись. Учитель - це усмішка, радість, спокій і підтримка.

Формування громадської відповідальності у дітей через написання віршів, використовуючи інноваційні методи навчання, в наш час має велике значення. Бо, інтеграція України до світового освітнього простору призводить до необхідності формування життєво необхідних компетентностей нових членів суспільства. Це знайшло своє відображення і в нормативно-правовій базі сучасної освітньої галузі України. У вступі Концепції загальної середньої освіти сказано: “Освіта ХХІ століття – це освіта для людини, її стрижень – розвиваюча, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем...”[2].

У Державному стандарті базової і повної загальної освіти (2004 рік) серед завдань освітньої галузі “ Суспільствознавство ” зазначені підготовка учнів до взаємодії,

самореалізації, формування відповідних компетенцій; формування критичного мислення, навичок оцінювання суспільних явищ і процесів; життєвих, соціалізуючих, комунікативних, інформаційно-інтелектуальних навичок [3].

Найяскравіші перші враження (знайомство з природою, технікою, предметами мистецтва), нові чуттєві відчуття у кожної людини індивідуальні. І вони багато в чому впливають на формування неповторної людської особистості, унікального складу розуму, душі. Діти складають вірші не тільки для себе, для свого задоволення. Вони люблять присвячувати їх близьким людям.

На думку А. Фасолі, якщо учень не лише знає і вміє, а й любить і хоче діяти (наприклад, читати) і усвідомлює своє прагнення, мотиви, можемо вести мову про сформованість у нього читацької компетентності, якщо ж “знає і вміє”, але не любить і самостійно не здійснює певної діяльності (аналізує твір, але не любить читати) говоримо про сформовану компетенцію (володіння визначеним програмою обсягом знань і вмінь). Читацьку компетентність трактуємо як міжпредметну (складову інформаційно-комунікаційної) і предметну (її можна назвати літературною). Компетентна людина, потрапивши у незвичну ситуацію, не губиться, тому що знає і вміє оцінити нові виклики, знає свої можливості, може визначити, які з наявних знань і вмінь тут потрібно застосувати, до кого, за потреби, звернутися по допомогу і як це зробити, уміє спланувати й організувати власну (а за потреби й колективну) діяльність. Наявність комунікативної компетентності дасть змогу брати активну участь в обговоренні проблеми (чути не тільки себе, а й інших, критично аналізувати почуте й коректно відповідати), формування соціальної компетентності навчить переборювати невпевненість, а за потреби брати на себе відповідальність за виконання дорученої справи. І найголовніше – вона хоче і прагне діяти [4].

Ціль такої роботи в розвиткові навичок спілкування, вмінні висловлюватись, критично мислити, вмінні спільного вироблення рішення. Учні використовують власний досвід під час написання віршів. Їм надається максимальна свобода розумової діяльності, яка сприятиме формуванню діяльного члена громади і суспільства, який розуміє принципи і механізми функціонування суспільства, є вільною особистістю, яка визнає загальнолюдські й національні цінності та керується морально-етичними критеріями і почуттям громадянської відповідальності у власній поведінці.

Так відбувається формування відповідального члена громади й суспільства, який розуміє принципи й механізми його функціонування, а також важливість національної ініціативи, ґрунтуючись у своїй діяльності на культурні традиції, вектори розвитку держави й увиразнити ключові компетентності через написання віршів використовуючи інноваційні методи навчання. Результат – кожен учень відчує свою успішність та інтелектуальну спроможність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям // Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти т. – Т. 3. – К.: Радянська школа, 1977. – С.7–283.
2. Про Концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа). URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_5-2290-01#Text (дата звернення 29.06.2024).
3. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення 29.06.2024).
4. Фасоля А. Літературна освіта: компетенції, компетентності, знання, уміння і навички. Українська література в загальноосвітній школі, 2012. № 6-7. С. 26-32.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

БОВТ Анастасія

курсант 2 курсу, н.г ДР-245

ФПФОДР НПУ

Науковий керівник: ЛОГІНОВА Марина

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ЗАХИСТ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВІД ЗАБРУДНЕННЯ

Наш світ зіткнувся з однією з найсерйозніших проблем сучасності – забрудненням навколишнього середовища. Це явище, спричинене викидами шкідливих речовин в атмосферу, ґрунт та водойми, сягає жахливих масштабів, загрожуючи здоров'ю людей, екосистемам та клімату планети.

Сьогодні в умовах повномасштабної війни російської федерації на території України відбувається забруднення й отруєння повітря та води, знищення рослинного і тваринного світу. Наслідки повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України зараз не можна оцінити в повній мірі, через тимчасово-окуповані території. Наслідки насильно-загарбницьких дій в Україні з часом призведуть й до нанесення шкоди природі інших країн. Оскільки, війна в Україні – це катастрофа для всього континенту[1].

Зростання промисловості, урбанізація, інтенсивне сільське господарство – це лише деякі з факторів, що посилюють проблему. Шкідливі викиди в атмосферу призводять до загострення респіраторних захворювань, онкології, а також спричиняють кислотні дощі, що руйнують ліси та ґрунти. Забруднення ґрунту хімікатами та важкими металами негативно впливає на родючість та якість вирощеної їжі. Отруєння водойм стоками та побутовими відходами призводить до загибелі тварин і рослин, порушення екосистем та дефіциту чистої питної води.

Проблема захисту навколишнього середовища від забруднення є дуже складною, оскільки всі його складові перебувають у постійному взаємозв'язку. Шкідливі речовини викидів автотранспортних засобів можуть потрапляти до сфери різними шляхами та в різному агрегатному стані, зокрема, як аерозолі та пилове забруднення – з атмосферного повітря, як розчинні іонізовані форми сполук – при їх взаємодії з атмосферними опадами і ґрунтовими водами[2].

Основні принципи екологічного захисту навколишнього середовища такі:

- збереження та раціональне використання цінних природних ресурсів;
- дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище та санітарних нормативів в місцях забудови;
- встановлення санітарно-захисних зон для охорони водойм, джерел водопостачання і мінеральних вод, покладів лікувальних грязей, морських пляжів тощо[3].

Зміна клімату – ще одна жахлива проблема, тісно пов'язана з забрудненням. Надмірне викидання парникових газів в атмосферу спричиняє глобальне потепління, що веде до танення льодовиків, підвищення рівня моря, екстремальних погодних явищ та інших

катастрофічних наслідків. Вирішення проблеми забруднення довкілля потребує комплексного підходу та об'єднаних зусиль на всіх рівнях – від державних програм до індивідуальних дій кожної людини.

Отже, захист навколишнього середовища – це не просто екологічна проблема, це питання нашого виживання. Зрозумівши серйозність ситуації та об'єднавши зусилля, ми можемо зберегти нашу планету для майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції «Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку» – 27 травня 2022, Полтава – 190с. s

2. Міжнародної науково-технічної конференції «Ресурсозбереження і екологічна безпека». URL: <https://ecology.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/03/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97-1.pdf> (Дата звернення 26.06.2024)

3. Захист навколишнього середовища від забруднення.URL: <https://buklib.net/books/35815/> (Дата звернення 26.06.2024)

БОВТ Анастасія

курсант 2 курсу, н.г ДР-245

ФПФОДР НПУ

Науковий керівник: ФРОЛОВ Михайло

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ЯК НАУКИ

Цивільне право, як фундамент приватно-правової системи України, відіграє ключову роль у регулюванні економічних, особистих та майнових відносин громадян. Його розвиток як науки має неабияке значення для забезпечення верховенства права, захисту прав та свобод людини, а також для створення сприятливого середовища для ведення бізнесу.

Наука своїми теоретичними дослідженнями відчутно допомагає юридичній практиці точніше з'ясовувати і застосовувати норми чинного права. Юридична практика не тільки сприймає теорії, уявлення та наукові ідеї, що розробляються цивілістичною наукою. Вона також узагальнює застосування чинного законодавства при розгляді цивільних спорів із справ відповідних категорій правозастосування. При цьому практика майже завжди стикається з необхідністю теоретичного осмислення результатів узагальнень власного правозастосування[1].

Сучасний етап розвитку цивільного права в Україні характеризується низкою викликів, обумовлених динамічністю суспільних відносин, інтеграцією України в європейський правовий простір та наслідками збройної агресії Росії.

До актуальних завдань науки цивільного права належать:

1. Вдосконалення законодавства: Усунення прогалин та суперечностей у цивільному законодавстві, приведення його норм у відповідність до міжнародних стандартів та практики Європейського Союзу.

2. Адаптація до нових реалій: Вироблення ефективних механізмів правового регулювання нових видів цивільних відносин, що виникають у сфері інформаційних технологій, штучного інтелекту, криптовалют тощо.

3. Захист прав та свобод людини: Розробка нових інструментів та гарантій захисту особистих немайнових та майнових прав громадян в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

4. Гармонізація цивільного права з іншими галузями права: Забезпечення узгодженості норм цивільного права з нормами податкового, корпоративного, сімейного та інших галузей права.

Серед основних тенденцій розвитку цивільно-правової науки виділяють: уніфікацію яка здійснюється шляхом зближення та гармонізації цивільно-правових систем різних держав внаслідок запозичення відповідних правових конструкцій та згладжування принципових відмінностей між закономірностями правового регулювання та охорони суспільних відносин[2].

На сьогодні цивілістична наука в Україні постійно розвивається, про що свідчать фундаментальні наукові праці вчених-цивілістів різних шкіл, їх співпраця із науковцями інших країн світу[3].

Розвиток науки цивільного права в Україні є надзвичайно важливим завданням, яке потребує спільних зусиль науковців, практиків та державних органів. Завдяки ґрунтовним дослідженням та вдосконаленню законодавства цивільне право може стати потужним інструментом для забезпечення верховенства права, захисту прав та свобод людини, а також для стимулювання економічного розвитку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Мазур О.С. - Цивільне право України.: Навч. пос. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 384 с.
2. Свиш А ,Труфанова Ю.В. Сучасні тенденції розвитку цивільно-правової науки в Україні. URL: <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/684/676> (Дата звернення 17.06.2024)
3. Мирза С.С Етапи розвитку української науки цивільного права та її представники. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a6159501-c518-44d7-808b-91bb8dac8990/content> (Дата звернення 17.06.2024)

Бурлаков Олександр Максимович
здобувач 2 курсу (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 081 Право
Науковий керівник - **Логінова Марина Вікторівна**
викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ ЗАБРУДНЕННЮ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Забруднення водних ресурсів є однією з найгостріших екологічних проблем сучасної України. Вода – це життєво важливий ресурс, який використовується не лише для пиття, але й у промисловості, сільському господарстві, енергетиці та інших галузях. Водні ресурси відіграють ключову роль у підтриманні екосистем, здоров'я населення та економічного розвитку країни.

Проблема забруднення водних ресурсів стає ще більш актуальною в умовах воєнного стану, який призводить до додаткового навантаження на екосистеми, руйнування інфраструктури, неконтрольованих викидів забруднюючих речовин. В таких умовах ефективні правові механізми запобігання забрудненню водних ресурсів стають критично важливими для забезпечення сталого розвитку та збереження природного середовища.

Мета даної роботи – дослідити існуючі правові механізми запобігання забрудненню водних ресурсів в Україні, оцінити їх ефективність та визначити шляхи вдосконалення правового регулювання в цій сфері. У роботі буде проаналізовано національне законодавство, міжнародні договори та практику їх застосування в умовах сучасних викликів.

Робота також розгляне питання відповідальності за порушення водного законодавства, механізми контролю та нагляду за дотриманням екологічних норм, а також роль громадськості у процесі запобігання забрудненню водних ресурсів.

Таким чином, дана робота спрямована на пошук комплексних рішень, які дозволять мінімізувати негативний вплив на водні ресурси та забезпечити їхнє раціональне використання для майбутніх поколінь.

Водні ресурси країни – одне з джерел отримання питної води для населення. Довгострокова стратегія розвитку водних ресурсів України дозволила б краще забезпечувати українців питною водою, а державі економити кошти на очистці води. Крім того, беручи до уваги той факт, що її запаси розподіляються по території України не рівномірно (найбільші вони на заході, найменші - в південних районах Донецької, Запорізької, Херсонської, Одеської областей), це вимагає раціонального використання і охорони від забруднення [1].

Україна є однією з найменш водозабезпечених країн Європи, при цьому водокористування в країні здійснюється переважно нераціонально. Внаслідок токсичного, мікробіологічного та біогенного забруднення відбувається погіршення екологічного стану річкових басейнів, а також прибережних вод та територіальних вод Чорного і Азовського морів. Особливо слід відзначити незадовільний стан причорноморських лиманів, більшість з яких належать до природно-заповідного фонду і

є унікальними рекреаційними ресурсами. Підземні води України в багатьох регіонах за своєю якістю не відповідають установленним вимогам до джерел водопостачання, що пов'язано передусім з антропогенним забрудненням, а інтенсивне їх використання призводить до виснаження горизонтів підземних вод [2].

У свої діяльності Україна користується нормами деяких нормативно правових актів для забезпечення запобігання забрудненню водних ресурсів. Наприклад:

1. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища".
2. Водний кодекс України.
3. Закон України "Про питну воду та питне водопостачання".
4. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення".

А також нормами міжнародних угод, таких як, Водна Рамкова Директива ЄС, Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер, Конвенція про захист Чорного моря від забруднення.

Для оцінки ефективності правових механізмів запобігання забрудненню водних ресурсів, Україна розглядає результати мониторингів стану водних ресурсів. А саме аналіз даних про якість води у річках, озерах, підземних водах та інших водних об'єктах, а також виявлення тенденцій у покращенні або погіршенні стану водних ресурсів. Це допомагає державі зрозуміти стан водних ресурсів та чи працюють норми нормативно-правових актів на практиці. У випадку неефективності даних актів, вносяться зміни, згідно даних мониторингів.

Законодавством України передбачена відповідальність за недодержання водного законодавства. Відповідальність може бути дисциплінарною, адміністративною, цивільно-правовою, а також кримінальною. Особа звільняється від відповідальності за порушення водного законодавства у разі, якщо вони виникли внаслідок дії непереборних сил природи чи воєнних дій.

Відповідальність за порушення водного законодавства несуть особи, винні у:

- 1) самовільному захопленні водних об'єктів;
- 2) забрудненні та засміченні вод;
- 3) порушенні режиму господарської діяльності у водоохоронних зонах та на землях водного фонду;
- 4) руйнуванні русел річок, струмків та водотоків або порушенні природних умов поверхневого стоку під час будівництва і експлуатації автошляхів, залізниць та інших інженерних комунікацій;
- 5) введенні в експлуатацію підприємств, комунальних та інших об'єктів без очисних споруд чи пристроїв належної потужності, та інші[3].

Забруднення водних ресурсів є однією з найважливіших екологічних проблем, з якими стикається Україна. Аналіз правових механізмів, спрямованих на запобігання цьому явищу, показує, що національне законодавство містить комплекс норм, які регулюють використання та охорону водних ресурсів. Водний кодекс України, Закон "Про охорону навколишнього природного середовища", Закон "Про питну воду та питне водопостачання" та інші нормативно-правові акти створюють правову основу для забезпечення раціонального використання та охорони вод.

Однак, на практиці існують значні проблеми у реалізації цих норм. Незважаючи на існування чітких законодавчих вимог, випадки порушень водного законодавства

залишаються частими. Це обумовлено як недостатньою ефективністю контролюючих органів, так і прогалинами у самому законодавстві, зокрема недосконалими механізмами притягнення до відповідальності за забруднення водних ресурсів.

Міжнародні договори та угоди, такі як Водна Рамкова Директива ЄС та Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер, мають значний вплив на вдосконалення національного законодавства. Їх імплементація сприяє підвищенню стандартів охорони водних ресурсів та приведенню українських норм у відповідність з європейськими та міжнародними стандартами.

Аналіз ефективності правових механізмів вказує на необхідність подальшого вдосконалення законодавчої бази та підвищення ефективності контролю за дотриманням екологічних норм. Важливим є розвиток механізмів громадського контролю та залучення громадян до процесу моніторингу стану водних ресурсів. Крім того, необхідно розробляти і впроваджувати новітні технології для ефективного контролю за станом водних об'єктів.

Отже, для успішного запобігання забрудненню водних ресурсів в Україні необхідно продовжувати вдосконалення правових механізмів, забезпечувати їх належну реалізацію та розвивати міжсекторальну співпрацю між державними органами, науковими установами, громадськістю та міжнародними організаціями. Тільки комплексний підхід дозволить забезпечити раціональне використання та охорону водних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. <https://www.unian.ua/ecology/naturalresources/1455473-zberegiti-vodu-ukrajinski-vodoyimi-poterpayut-vid-zabrudnennya.html>
2. https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BE%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B8_%D0%B2%D0%BE%D0%B4_%D0%B2%D1%96%D0%B4_%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96
3. https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BE%D1%85%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%B8_%D0%B2%D0%BE%D0%B4_%D0%B2%D1%96%D0%B4_%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96

Бурлаков Олександр Максимович
здобувач 2 курсу (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 081 Право
Науковий керівник - **Логінова Марина Вікторівна**
викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах, коли Україна стикається з безпрецедентними викликами, пов'язаними з агресією та війною, питання охорони навколишнього середовища набуває особливої актуальності. Військові дії несуть значні загрози не лише для людського життя, але й для природних ресурсів, екосистем та біорізноманіття. Знищення природних ландшафтів, забруднення водних ресурсів, руйнування інфраструктури та накопичення військових відходів — це лише деякі з негативних наслідків, що впливають на довкілля.

Правове регулювання охорони навколишнього середовища в умовах воєнного стану в Україні має свої особливості та складності. Необхідно забезпечити баланс між військовими потребами та збереженням природного середовища. З огляду на міжнародні норми та стандарти, а також внутрішнє законодавство, перед державою стоїть завдання впровадження ефективних механізмів захисту довкілля під час та після конфлікту.

Ця теза досліджує сучасний стан правового регулювання охорони навколишнього середовища в умовах воєнного стану, аналізує чинне законодавство України, а також міжнародні договори та конвенції, до яких приєдналася Україна. Особлива увага приділяється вивченню практичних аспектів реалізації екологічних норм в умовах воєнного конфлікту, зокрема впровадженню заходів щодо мінімізації шкоди довкіллю та відновлення екосистем після завершення бойових дій.

Метою даної роботи є визначення основних проблем та викликів, що стоять перед правовою системою України у сфері охорони довкілля в умовах воєнного стану, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання з урахуванням сучасних викликів та загроз.

Міжнародні дослідження зазначають, що війни, починаючи з Першої Світової, чим далі більше впливають на екосистеми. Це пов'язано зі збільшенням потенціалу сучасної зброї, яка завдає більшої шкоди навколишньому середовищу [1]. Війна в Україні вплинула не лише на продовольчу безпеку, а й несе економічні та екологічні наслідки для всіх країн світу. Сьогодні вкрай важко оцінити наслідки, які принесла військова агресія Російської Федерації Україні[2].

Введення воєнного стану вимагає спеціального правового регулювання, яке враховує надзвичайні обставини. Закон України "Про правовий режим воєнного стану" надає можливість органам державної влади запроваджувати спеціальні заходи, які можуть впливати на природокористування та охорону довкілля.

Воєнні дії призводять до значного руйнування природних екосистем, забруднення ґрунтів, водних та повітряних ресурсів, що створює додаткові виклики для правового регулювання. Необхідно забезпечити гармонізацію між вимогами оборони країни та екологічними стандартами, що часто є складним завданням в умовах активних бойових дій.

Для покращення правового регулювання охорони довкілля в умовах воєнного стану необхідно:

1. Розробити та запровадити спеціальні екологічні стандарти та процедури для умов воєнного стану.
2. Підвищити рівень міжнародної співпраці у сфері захисту довкілля під час збройних конфліктів, залучаючи міжнародні організації та експертів.
3. Забезпечити належний моніторинг та оцінку екологічної шкоди, викликаной воєнними діями, з метою своєчасного вжиття заходів щодо її усунення.
4. Запровадити ефективні механізми контролю та відповідальності за екологічні правопорушення під час воєнних дій.

Правова система охорони навколишнього середовища в Україні базується на Конституції України, Законах України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про природно-заповідний фонд України", "Про охорону атмосферного повітря" та інших нормативно-правових актах. Важливу роль відіграють також міжнародні договори, ратифіковані Україною, зокрема Конвенція про захист навколишнього середовища під час збройних конфліктів (ENMOD), Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Паризька угода та інші.

Важливим для збереження довкілля і забезпечення екологічної безпеки під час воєнних дій є й національне законодавство України. Вимога неухильно дотримуватись положень міжнародного гуманітарного права, в тому числі, в контексті охорони навколишнього природного середовища, міститься у Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України [3].

Охорона навколишнього середовища в умовах воєнного стану є надзвичайно важливою і водночас складною задачею для України. Військові дії створюють суттєві загрози для природних ресурсів та екосистем, що вимагає розробки та впровадження ефективних механізмів правового регулювання, які б враховували специфіку воєнного часу.

Основні засади правового регулювання охорони довкілля в Україні базуються на національному законодавстві та міжнародних договорах, що забезпечує комплексний підхід до захисту навколишнього середовища. Проте, в умовах воєнного стану виникають нові виклики, які потребують додаткових правових та організаційних заходів.

Важливою складовою успішного правового регулювання є забезпечення належного моніторингу та оцінки екологічної шкоди, а також розробка чітких механізмів відповідальності за екологічні правопорушення. Ці заходи дозволять зменшити негативний вплив воєнних дій на довкілля та сприятимуть його відновленню після завершення конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Schillinger, J, Özerol, G, Güven-Griemert, Ş, Heldeweg, M. Water in war: Understanding the impacts of armed conflict on water resources and their management. WIREs Water. 2020; 7:e1480. <https://doi.org/10.1002/wat2.1480> (date of application: 20.06.2024).
2. Дайджест ключових наслідків російської агресії для українського довкілля за 8–14 вересня 2022 року. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39823.html> (дата звернення 20.06.2024)
3. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#n13> (дата звернення: 20.06.2024).

Бурлаков Олександр Максимович
курсант 2-го курсу ФПФОДР НПУ
Науковий керівник: **Нагорна Олена Олександрівна**,
старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

СВОЄЧАСТНІСТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА: РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ СТРОКІВ

Предметом цивільного процесуального права є регулювання суспільних відносин, що виникають у процесі цивільного судочинства. Це пояснюється тим, що в сфері правосуддя всі суспільні зв'язки повинні мати юридичну форму, яка відповідає вимогам закону, оскільки це є основою забезпечення справедливості та правової визначеності [1]

Цивільні процесуальні відносини включають в себе встановлення процесуальних строків, які мають ключове значення для забезпечення ефективного судочинства. Вони дозволяють уникнути затримок у вирішенні спорів, забезпечують можливість вчасно подавати докази та аргументи, що є важливими для об'єктивного та справедливого розгляду справи.

Своєчасність є однією з ключових вимог цивільного процесу, яка реалізується через встановлення в законі процесуальних строків для виконання судових та процесуальних дій учасниками цивільного судочинства. Ці строки регулюють порядок вчинення різних процесуальних дій на різних етапах судового розгляду, таких як розгляд справи за суттю, відкриття провадження, апеляційне оскарження тощо. Вони є необхідним елементом процесуальної форми, визначаючи її матеріальні і процесуальні аспекти, і впливають безпосередньо на хід і результати судового розгляду кожної конкретної цивільної справи. Своєчасність відображає необхідність проведення різних процесуальних дій у визначений законодавством термін для здійснення конкретних дій, які є важливими для учасників судового процесу. Ці дії можуть включати збір доказів, проведення інших процесуальних дій, необхідних для обґрунтованого та законного судового рішення у справі.

Стаття 2 Цивільного процесуального кодексу України визначає, що громадяни та юридичні особи мають рівні процесуальні права і обов'язки перед судом. Це означає, що всі учасники цивільного процесу користуються однаковими можливостями захисту своїх прав та інтересів у судовому порядку. Своєчасність полягає у встановленні конкретних процесуальних строків для виконання різних дій у судовому процесі. Наприклад, це може включати строки для подання позовної заяви, відповіді на позов, доказової документації, апеляційного оскарження тощо. Дотримання цих строків є важливим для забезпечення ефективності судочинства, адже вони дозволяють уникнути затримок у розгляді справи та забезпечити правильне застосування закону. Таким чином, стаття 2 Цивільного процесуального кодексу України забезпечує не лише рівність учасників процесу перед судом, але й встановлює чіткі рамки для вчинення процесуальних дій у визначені строки, що є важливим аспектом забезпечення справедливого та ефективного судочинства [2].

Процесуальні строки охоплюють різні етапи судового процесу: від подання позову до суду або відповіді на позов, до проведення доказових дій, розгляду справи за суттю,

апеляційного оскарження та інших процесуальних дій. Наприклад, позивач має встановлений строк для подання позовної заяви, після чого відповідач – для подання відповіді. Суд, у свою чергу, встановлює строки для збору та розгляду доказів, видачі судового рішення тощо.

Практика застосування матеріального і процесуального законодавства в цивільному судочинстві показує, що вимоги щодо своєчасного розгляду і вирішення цивільних справ не обов'язково обмежуються лише найкоротшими строками. Кожен конкретний судовий випадок вимагає уважного збалансування процесуальної форми, включаючи встановлення адекватних строків, з суттю і справедливістю цивільно-правового спору та методів його вирішення. Правильне визначення строків дозволяє забезпечити не лише правильне застосування закону, а й реалізацію основних принципів правосуддя, таких як доступність, безсторонність та ефективність судочинства [3].

Порушення строків може мати наслідки у вигляді відхилення судом дій, подання апеляційних скарг чи навіть скасування судових рішень. Таким чином, цивільно-процесуальні строки відіграють ключову роль у забезпеченні правосуддя та правової визначеності в цивільних справах, сприяючи ефективному та справедливому вирішенню судових спорів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільне право та процес: підготовка до іспиту. Частина друга : навч. посіб. / кол. Авт. [Резворович К.Р. (кер.0, Юнін О.С., Юніна М.П. та іє.]. – Дніпро : Видавець Біла К.О., 2020. – 216 с.
2. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
3. Лічман Л.Г. Деякі пропозиції щодо вдосконалення цивільного процесуального законодавства України. Актуальні проблеми цивільного права та процесу: матер. Між нар. наук. конф., присвяченої пам'яті Ю.С. Червоного (Одеса, 16 грудня 2011 р.) / Національний ун-т «Одеська юридична академія.»– Одеса: Фенікс, 2011. 186 с.

Гороховська Вікторія Юрївна,
курсант 2 курсу н.г. ДР-245,
Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції
Науковий керівник: **Нагорна Олена**
старший викладач кафедри цивільного права та процесу
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОЯВІВ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сьогодні, на жаль, корупція в Україні вирізняється своєю широкою поширеністю та складністю організаційних структур. Вона проникла у всі сфери суспільства, утворивши стійкі мережі зв'язків і взаємозв'язків між різними групами, які займають ключові посади в органах влади, муніципальних структурах, та в бізнесі. Корупційні схеми переплітаються з побутовими ситуаціями, стаючи частиною «ділового стилю» життя для багатьох.

Це явище стало настільки загальним, що деякі громадяни сприймають його не як злочин, а як необхідну складову свого повсякденного існування. Корупція стала нормою, прийнятною для всіх сторін «угоди», будучи інструментом взаємовигідних угод та обміну послугами [5].

Попри активні зусилля Національних Збройних Сил України, Служби безпеки України та інших правоохоронних органів у боротьбі з окупантами та зовнішніми загрозами, внутрішня корупція залишається серйозною загрозою для країни. Кожен день, поки військові ведуть бойові дії на фронті, відбувається ще один бій - бій за чесність, прозорість та справедливість всередині країни. Міжнародний день боротьби з корупцією, 9 грудня, став символічним днем для України, як і для інших країн, що приєдналися до Конвенції проти корупції. У цей день нація об'єднується у зусиллях протистояти цій загрозі, організовуючи різноманітні заходи та акції, спрямовані на підвищення свідомості та активізацію боротьби [2].

Незважаючи на існуючу комплексну правову базу для протидії корупції, цей злочин продовжує залишатися однією з головних проблем сучасної української дійсності. Важливим кроком у боротьбі з корупцією є повернення коштів, отриманих шляхом корупційних схем, до країни, звідки вони були незаконно відведені [4].

Навіть у період миру антикорупційна система України виявилася недостатньо ефективною, не зважаючи на активну діяльність численних антикорупційних активістів. А тепер, у час війни, правоохоронні органи мають більш серйозні завдання, ніж боротьба з корупцією. Вони зайняті розслідуванням воєнних злочинів, що ускладнює ситуацію з боротьбою з цим соціальним злом [3].

Стан справ з корупцією в Україні викликає серйозні стурбованості на міжнародній арені. Наприклад, Transparency International недавно проголосувала Україну найбільш корумпованою країною в Європі та Центральній Азії. Їхні дослідження також підтверджують, що українці виявляють найбільшу толерантність до хабарництва. Опитавши 60 000 громадян з 42 країн, Transparency International встановила, що 86% українців вважають боротьбу з корупцією недостатньою, що є найвищим показником серед усіх країн. На сьогоднішній день удосконалення системи та структури державних інституцій, встановлення механізмів громадського контролю за їхньою діяльністю,

налагодження взаємодії між правоохоронними та іншими органами з громадськими структурами та парламентськими комісіями, а також активізація контролю з боку органів влади та парламентів вважаються основними напрямками боротьби з корупцією в рамках чинного законодавства [4].

У травні 2022 року до Верховної Ради України був внесений законопроект № 7348, спрямований на посилення відповідальності за корупційні дії під час воєнного стану. Цей проєкт стосується статті про державну зраду в Кримінальному кодексі України. Він пропонує розширити відповідальність за незаконні накопичення майна під час воєнного стану та протягом року після його закінчення. Законопроект передбачає карання позбавленням волі до 15 років або довічним позбавленням волі, конфіскацію майна та позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю [1].

Організаційні заходи, які передбачені цим законопроектом, включають створення спеціальних органів та ліквідацію поділу на відомства та адміністративні райони. Також передбачається забезпечення сильного правового захисту правоохоронних органів та фізичне оснащення на основі новітніх науково-технічних розробок. Для підвищення ефективності боротьби з корупцією важливо вдосконалити оперативно-розшукове та кримінально-процесуальне законодавство. Необхідно враховувати принципи недопущення необґрунтованих обмежень прав і свобод громадян, системність правового регулювання та готовність держави і суспільства нести фінансові витрати на боротьбу з корупцією [5].

Законодавча недосконалість у сфері боротьби з корупцією є серйозною проблемою, яка може позначитися на позиціях України на світовій арені. Покращення зовнішнього іміджу країни можливе за умови постійного вдосконалення антикорупційного законодавства та демонстрації позитивних змін у боротьбі з корупцією [3].

Отже, у сучасних умовах воєнного стану в Україні корупція лишається однією з найскладніших та найбільш актуальних проблем. Підвищена загроза зовнішньої агресії створює сприятливі умови для поширення корупційних проявів, що є загрозою як для національної безпеки, так і для економічного розвитку країни.

Виняткову увагу слід приділити законодавчим та організаційним заходам, спрямованим на посилення відповідальності за корупційні дії в умовах воєнного стану, а також на вдосконалення системи контролю та попередження корупційних правопорушень. Запровадження ефективних механізмів контролю та реалізація комплексних антикорупційних стратегій є важливими кроками на шляху до зміцнення державності та підвищення довіри суспільства до владних структур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за корупційні діяння під час дії воєнного стану URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39559>
2. Ворон М. Корупційні ризики у сфері державного управління в умовах воєнного стану в Україні. *Редакційна колегія* 2023р. 186с.
3. Боголепова А., О. Ковтун. Актуальні проблеми подолання корупції в умовах війни та у поствоєнний період. Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. Чис. 27. 2022. С. 251–256.
4. Про запобігання корупції. Закон України. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0219-22#Text>
5. Бурда О. М. Запобігання проявам корупції в умовах воєнного стану в Україні. Організаційний комітет конференції 2023р. 25с.

ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ

Відповідно до Конституції України, права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Це означає, що кожна особа має право звертатися до суду для захисту своїх конституційних прав і свобод, які можуть бути порушені діями (чи бездіяльністю) державних органів, місцевого самоврядування, посадових або службових осіб. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності зазначених органів та осіб [1].

Цивільне процесуальне право України передбачає кілька форм захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав та інтересів, серед яких окреме місце займає окреме провадження. Окреме провадження є особливим видом неповного цивільного судочинства, призначеним для вирішення справ, де не виникає спір щодо права, але важливо встановити наявність або відсутності певних юридичних фактів [2]. Це спрощений процес, спрямований на захист прав та інтересів особи чи створення умов для здійснення нею прав.

Найголовніша особливість окремого провадження полягає у тому, що в ньому розглядаються справи, пов'язані з підтвердженням наявності або відсутності юридичних фактів, які мають значення для захисту прав та інтересів особи, або спростування умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав, а також підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав [2].

Окреме провадження охоплює такі види справ:

- встановлення або скасування обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання її недієздатною або поновлення цивільної дієздатності;
- встановлення обмежень для фізичної особи щодо відвідування гральних закладів і участі в азартних іграх;
- надання повної цивільної дієздатності неповнолітній особі;
- визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою;
- усиновлення;
- встановлення фактів, що мають юридичне значення;
- відновлення прав на втрачені цінні папери або векселі;
- передачу безхазяйної нерухомості у комунальну власність;
- визнання спадщини відумерлою;
- надання психіатричної допомоги в примусовому порядку;
- примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу;
- розкриття банком інформації, що містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб.

Також до справ, які розглядаються в окремому провадженні, входять випадки надання права на шлюб, розірвання шлюбу за заявою подружжя з дітьми або засудженням до

позбавлення волі, встановлення режиму окремого проживання та інші справи, що передбачені законом [3].

У справах окремого провадження суд не розглядає і не вирішує спір про право. Якщо під час розгляду такої справи виникає спір про право, який має вирішуватися в порядку позовного провадження, суд залишає заяву без розгляду і пояснює сторонам, що вони можуть подати позов за загальними правилами [4].

Особливий порядок вирішення справ окремого провадження фактично включає ті ж самі стадії, що і в позовному провадженні, але з певними особливостями у їх веденні. Відповідно до частини 7 статті 294 Цивільного процесуального кодексу України, у разі ухвалення судом рішення в справі окремого провадження судові витрати не відшкодовуються, якщо інше не передбачено законом. З урахуванням цього положення, відшкодування витрат на правову допомогу можливе у судових справах позовного провадження, але в справах окремого провадження судові витрати не компенсуються. Крім того на відміну від позовного провадження, суд може за власною ініціативою витребувати необхідні докази. Це надає суду можливість активно збирати докази і підсилює його роль під час розгляду справ окремого провадження [2].

Під час розгляду справ окремого провадження суд повинен роз'яснити учасникам їхні права та обов'язки і вживати заходів для повного та об'єктивного з'ясування всіх обставин справи. Для цього суд може самостійно запитувати необхідні докази. Справи окремого провадження розглядаються з дотриманням загальних правил і за участю заявника та зацікавлених осіб. Наприклад, справу про розірвання шлюбу за заявою особи, засудженої до позбавлення волі, можна розглядати за участю представника цієї особи.

Також такі справи не можуть бути передані третейському суду і не можуть бути закриті через укладення мирової угоди. Якщо під час розгляду справи виникає спір про право, який має вирішуватися у позовному порядку, суд залишає заяву без розгляду і пояснює зацікавленим особам, що вони мають право подати позов за загальними правилами [5].

Отже, окреме провадження є важливою складовою цивільного процесуального права, яка дозволяє ефективно вирішувати справи, що не містять спору про право, але потребують офіційного встановлення юридичних фактів або вирішення інших питань, що мають значення для правового статусу осіб. Розуміння особливостей цього виду провадження є важливим для правозастосовної практики та захисту прав громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text> (дата звернення: 14.06.2024).
2. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 14.06.2024).
3. Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/userfiles/IMG_0001_7.pdf (дата звернення: 22.06.2024).
4. Звернення до суду: окреме провадження – WikiLegalAid. Платформа правових консультацій - WikiLegalAid. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Звернення_до_суду:_окреме_провадження (дата звернення: 22.06.2024).
5. Юридична консультація Толмачових. Справи окремого провадження. Порядок їх розгляду. yuristy.sumy.ua. URL: <https://yuristy.sumy.ua/advokatskij-ispit/usna-chastina/29-tsivilne-protsesualne-pravo/129-spravi-okremogo-provadhennya-poryadok-jikh-rozglyadu> (дата звернення: 22.06.2024).

ДЕМ'ЯНЕЦЬ Ігор

курсант 2 курсу, н.г ДР-245

ФПФОДР НПУ

*Науковий керівник: **ФРОЛОВ Михайло***

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СПАДКОВИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення воєнного стану в Україні у зв'язку з повномасштабним вторгненням Російської Федерації спричинило суттєві зміни в нормативно-правовому регулюванні різних сфер суспільного життя, включаючи спадкові права громадян. Це вимагає адаптації юридичних процедур та забезпечення належного захисту прав спадкоємців в умовах, коли звичайні механізми правозастосування можуть бути порушені або ускладнені.

Одним із ключових нормативних актів, які регулюють цю сферу, є постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 164 "Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану". Цей документ передбачає низку важливих змін, спрямованих на забезпечення безперервності нотаріальних дій в умовах воєнного стану. Зокрема, він встановлює продовження строків для прийняття спадщини, що дозволяє спадкоємцям звернутися за оформленням своїх прав навіть у випадках, коли це неможливо зробити в звичайні терміни через воєнні дії [1].

Також постановою обмежено перелік нотаріусів, які можуть вчиняти нотаріальні дії щодо цінного майна в умовах воєнного стану. Це зроблено для того, щоб сконцентрувати ресурси і забезпечити надійність та безперервність процесу спадкування навіть у складних умовах. Водночас, була впроваджена можливість вчинення деяких видів нотаріальних дій без використання спеціальних бланків, що спрощує та прискорює процедуру оформлення спадщини в умовах війни [1].

Слід також зазначити, що відповідно до законодавчих змін, судовий розгляд справ, пов'язаних із спадковими правами, може здійснюватися без повідомлення учасників справи в порядку письмового провадження. Це дозволяє судам приймати рішення на підставі наявних у справі матеріалів, що значно скорочує строки розгляду та забезпечує оперативне вирішення спадкових спорів [2].

В умовах воєнного стану важливо враховувати ризики, пов'язані з неможливістю фізичної присутності спадкоємців або нотаріусів у судових чи нотаріальних установах. У таких випадках законодавство передбачає можливість використання відеоконференцз'язку та електронних підписів для підтвердження особи учасників процесу. Це сприяє забезпеченню безпеки та правового порядку навіть у найскладніших обставинах [2].

Отже, воєнний стан в Україні зумовив необхідність суттєвих змін у процедурі здійснення спадкових прав, спрямованих на захист прав громадян та забезпечення їх реалізації в умовах надзвичайних обставин. Законодавчі новації, такі як продовження строків прийняття спадщини, обмеження кількості нотаріусів, спрощення нотаріальних процедур та можливість дистанційного судового розгляду, є важливими кроками на шляху до адаптації правової системи до нових реалій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану : Постанова Каб. Міністрів України від 28.02.2022 р. № 164 : станом на 27 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text> (дата звернення: 18.06.2024).
2. Цивільний процес в умовах воєнного стану. *Pravokator*. URL: <https://pravokator.club/news/tsyvilnyj-protses-v-umovah-voyennogo-stanu/> (дата звернення: 18.06.2024).
3. Дзера І. О. Особливості здійснення спадкових прав в умовах воєнного стану / Дзера Ірина Олександрівна // Сучасні виклики приватного права в умовах війни : збірник наукових праць учасників круглого столу (1 лютого 2024 року, Київ, Україна) / [орг. комітет: Ханик-Посполітак Р. Ю., Федосєєва Т. Р.] ; Національний університет "Києво-Могилянська академія", Факультет правничих наук, Кафедра приватного права. - Київ : НаУКМА, 2024. - С. 32-36.

Зайцев Єгор Олександрович
*аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародного гуманітарного університету*

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН КОНЦЕСІЙ: ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ

Проведення масштабних та довготривалих державних проєктів, фінансування галузей залізничного транспорту, охорони здоров'я, морської та річкової портової інфраструктури, енергетики та видобутку корисних копалин в умовах воєнного стану та дефіциту бюджету є надскладними завданнями нашої держави в умовах сучасності. Одним із засобів їх вирішення є концесія яка має широку практику застосування у більшості передових економік світу і є одним з найбільш оптимальних способів розпорядження державними активами, забезпечуючи капіталовкладення в державне майно.

Державно-приватне партнерство є дієвим та особливо актуальним нині інструментом залучення публічними суб'єктами (органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування) суб'єктів підприємницької діяльності до реалізації масштабних державних проєктів.

Протягом тривалого часу єдиного нормативно-правового акту який би встановлював єдину державну політику у сфері державно-приватного партнерства та визначав основні принципи його реалізації в Україні не було.

Натомість діяли окремі закони, такі як нині вже нечинні Закон України «Про концесії» та Закон України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг», що встановлювали правові засади регулювання окремих форм державно-приватного партнерства.

З прийняттям у 2010 році Закону України «Про державно-приватне партнерство» як загального і основоположного нормативно-правового акту у цій сфері, фактично було вирішено проблему недостатньої правової регламентації.

Вказаний закон закріпив визначення державно-приватного партнерства, його принципи, сфери застосування та форми здійснення. Так, згідно зі статтею 1 вищезгаданого закону державно-приватне партнерство – це співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом [1].

Відповідно до статті 5 Закону України «Про державно-приватне партнерство» однією з форм здійснення державно-приватного партнерства є концесійний договір.

Профільним нормативно-правовим актом, що визначає правові, фінансові та організаційні засади реалізації проєктів, що здійснюються на умовах концесії є Закон України «Про концесію» прийнятий 2019 року. Пунктом 11 статті 1 цього закону

визначено, що концесія – це форма здійснення державно-приватного партнерства, що передбачає надання концесієдавцем концесіонеру права на створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт та технічне переоснащення), та/або управління (користування, експлуатацію, технічне обслуговування) об'єктом концесії, та/або надання суспільно значущих послуг у порядку та на умовах, визначених концесійним договором, а також передбачає передачу концесіонеру переважної частини операційного ризику, що охоплює ризик попиту та/або ризик пропозиції [2]. Таке ж визначення поняття концесії надає й Господарський кодекс України у статті 406.

Для того, щоб з'ясувати більш розгорнуте визначення концесії, необхідно звернутись до позицій вчених, що досліджували поняття концесії.

Так, Гончарук Л.М. вважає, що під концесію можна розуміти правовідносини, які виникають між державою в особі уповноважених нею органів та підприємцями, іноземними компаніями чи іншими юридичними особами з приводу передачі їм на договірних засадах промислових підприємств, земельних ділянок з правом видобування корисних копалин, будівництва різноманітних об'єктів з метою розвитку або відновлення національної економіки та освоєння природних ресурсів [3, с. 81].

О.О. Цогла зазначає, що концесія – це специфічна конфігурація взаємовідносин на договірній основі, що склалися між державою та приватним партнером. Її економічною суттю є залучення фінансових, технологічних та інтелектуальних ресурсів з метою забезпечення інноваційного розвитку об'єктів економіки, прерогатива власності яких залишається за державою [4, с.35].

О.А. Медведєва розглядає концесію як правову форму використання державного майна у господарській діяльності. Зокрема, вона пропонує власне тлумачення поняття, за яким концесія заснована на договорі делегування державою та територіальною громадою повноважень створення управління чи експлуатації об'єктів державної та комунальної власності, що є вилученням з вільного економічного обороту, та прав здійснення певних видів господарської діяльності приватним суб'єктам господарювання з метою поліпшення задоволення громадських потреб [5, с. 7].

Із вказаними висновками вчених можна погодитись, водночас в післявоєнний період, оскільки відносини концесії можуть стати дієвим механізмом відновлення економіки і збільшення доходу держави, змістовне значення відносин концесії буде змінюватись.

Належне регулювання відносин концесії та встановлення на законодавчому рівні понятійно-категорійного апарату відносин концесії потрібно забезпечувати вже зараз. Також, доцільно законодавцю прийняти нормативно-правові акти з максимально спрощеними механізмами регуляції відносин концесії в повоєнний період аби держава і суспільство мали час для підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про державно-приватне партнерство Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
2. Про концесію Закон України від 03.10.2019 № 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#Text>.

3. Гончарук Л.М. Поняття концесії і концесійного договору в Україні. Л. Гончарук. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2011. Вип. 87. С. 81-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2011_87_24.
4. Цогла О. О. Теоретичні засади трактування поняття «концесія». Економічна теорія та історія економічної думки. 2013. № 7 (145). с. 34–38.
5. Медведєва О. А. Концесія як правова форма використання державного майна у господарській діяльності недержавними суб'єктами: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.04. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2005. 17 с.

Зайцев Олександр Олександрович
*аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародного гуманітарного університету*

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Електронна торгівля (комерція) є важливим чинником цифровізації економіки та гармонічного розвитку економічних відносин. Як і будь-яке явище електронна комерція потребує належного правового регулювання.

Фундаментом побудови світової електронної торгівлі стало прийняття Резолюції Генеральної Асамблеї ООН № ООН А/51/628 від 16 грудня 1996 р. «Типовий закон про електронну торгівлю», прийнятий Комісією Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі» (ЮНСІТРАЛ), і Керівництво з прийняття Резолюції від 16.12.1996 № ООН А/51/628 [3].

Вказаним міжнародним актом систематизовано, узагальнено та сформовано основні принципи та засади світової електронної торгівлі, що в подальшому знайшли своє відображення у спеціальних законах чи кодифікованих актах низки держав світу. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № ООН А/51/628 від 16 грудня 1996 р. «Типовий закон про електронну торгівлю» [3] мала важливе значення у була взята до уваги і при розробці Закону України «Про електронну комерцію».

Водночас, до прийняття спеціального закону – Закону України «Про електронну комерцію» [1] у 2015 році правове регулювання електронної комерції було достатньо еkleктичним. Так, частково питання електронної торгівлі регулювалось Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», Законом України «Про захист прав споживачів», Законом України «Про рекламу», Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», Законом України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах», Законом України «Про телекомунікації», низкою підзаконних актів.

Електронна комерція у вказаних нормативно-правових актах лише згадувалась «з поміж іншого» та повного, базового, фундаментального правового регулювання вказаного кола суспільних відносин не мала. Поряд із цим поняття електронна комерція неухильно поєднано із поняттям цифрова економіка.

Достатньо змістовне визначення поняття цифрова економіка надав Пуцентейло П.Р. який зазначає, що цифрова економіка – це комунікаційне середовище економічної діяльності в мережі Інтернет, результат трансформаційних ефектів нових технологій загального призначення у сфері інформації, комунікації і нанотехнологій, новітній економічний уклад, в якому дані є окремою економічною сутністю, вони збираються, обробляються, беруть участь в аналітичному процесі і впливають безпосередньо на процес прийняття управлінських і стратегічних рішень, що характеризується переходом на якісно новий рівень використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у всіх сферах соціально-економічної діяльності, що дозволяє інтегрувати технології і надає можливості для усунення кордонів між фізичними, цифровими і біологічними

системами, сприяє поширенню товарів і розвитку сфери послуг за допомогою цифрового обміну інформацією та онлайн-торгівлі [2, с. 134].

Прийняття Закону України «Про електронну комерцію» у 2015 році стало необхідним поштовхом для правового регулювання електронної торгівлі в Україні.

Водночас, за майже десятиліття після прийняття вказаного закону суспільні інститути зазнали чималих змін. Сильно вплинуло на електронну торгівлю в Україні впровадження систем високошвидкісного інтернету 3G та 4G (у 2024 році планується впровадження технології 5G), пандемія коронавірусу яка стала поштовхом впровадження віддалених систем зв'язку, а також військова агресія та впровадження правового режиму воєнного стану.

Такі «впливи», для того щоб електронна торгівля лише розвивалась та не мала перепон з боку держави, мають щонайшвидше зайти гармонічне правове регулювання у нормативно-правових актах.

Таким чином, правове регулювання електронної торгівлі в Україні за останні роки зазнало чимало динамічних поштовхів спричинених світовими та внутрішньодержавними процесами.

Розвиток телекомунікаційних технологій, впровадження високошвидкісного Інтернету, велика частка населення з власними мобільними пристроями, посилення інновацій в телекомунікаційній сфері, виникнення такого явища як «карантин», спричиненого пандемією коронавірусу, а також збройна агресія та впровадження правового режиму воєнного стану, - всі ці фактори стали рушіями і трансформували відносини електронної комерції в Україні.

Можна зробити висновок, що законодавство України потребує внесення змін до нього в частині регулювання відносин електронної комерції. Важливо до Закону України «Про електронну комерцію» внести зміни та посилити понятійно-категорійний апарат відносин електронної комерції, а також встановлення на рівні закону принципів, функцій та засад електронної комерції в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про електронну комерцію: Закон України від 03 вересня 2015 р. №675-VIII / Верховна Рада України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>.
2. Пуцентейло, П.Р., Гуменюк, О.О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. Інноваційна економіка. 2018. № 5-6 (75). С. 131-143. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/32028>.
3. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № ООН А/51/628 від 16 грудня 1996 р. «Типовий закон про електронну торгівлю», прийнятий Комісією Організації Об'єднаних Націй з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ), і Керівництво з прийняття Резолюція від 16.12.1996 № ООН А/51/628 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/mu01116>.

Зиков Богдан Олександрович
здобувач вищої освіти, 2 курсу
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник: Телійчук Віталій Григорович
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

СИЛИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протидія злочинності є одним з пріоритетних напрямків діяльності держави, її правових інститутів та особливо органів правопорядку. Ефективна протидія даному негативному соціальному явищу вимагає постійного оновлення та вдосконалення способів протидії злочинності, одним з яких є забезпечення максимально ефективного використання сил та підрозділів у процесі оперативно-розшукової діяльності.

З огляду на це, першочергово потрібно з'ясувати, що ж таке сили оперативно-розшукової діяльності.

Зокрема, зміст поняття «сили оперативно-розшукової діяльності» можна розкрити через вивчення тлумачення відповідних складових частин цього терміну в літературі, а також шляхом дослідження практичних аспектів організації оперативно-розшукової діяльності та завдяки думкам науковців.

Відзначимо, що в Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» вказується, що завдання оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) досягається шляхом використання сил, засобів та заходів оперативно-розшукової діяльності [1], однак у вказаному нормативному акті поняття «сили оперативно-розшукової діяльності» не розшифровується, а лише надається перелік суб'єктів такої діяльності. Тобто законодавець розуміє під поняттям сили оперативно-розшукової діяльності всіх можливих суб'єктів такої діяльності, а саме «спеціально уповноважений орган або підрозділ що, відповідно до визначеного законодавцем функціонального призначення, реалізовує комплексні повноваження щодо застосування спеціальних сил та засобів ОРД з пошуку і фіксації фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підкривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави» [5, с. 436-437].

Вказане призвело до того, що окремі науковці розглядають сили оперативно-розшукової діяльності виключно в контексті суб'єктів такої діяльності.

Водночас відмітимо, що існує й інша група вчених, які підтримують думку щодо охоплення змістом дефініції «сили оперативно-розшукової діяльності» поняття «суб'єкти оперативно-розшукової діяльності», як більш ширшим, та включають до складу сил ОРД не тільки передбачених Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» суб'єктів оперативно-розшукової діяльності, а також інші категорії осіб.

Наприклад, на думку С.В. Албула, сили оперативно-розшукової діяльності – «це оперативні підрозділи правоохоронних органів та їх посадові особи, які у повному обсязі

або ж частково реалізують оперативно-розшукові функції, громадяни, з якими встановлено конфіденційне співробітництво на засадах добровільності, а також представники громадськості, які залучаються до виконання оперативно-розшукових завдань» [2, с.113].

Щодо тлумачення відповідних складових частин цього терміну в літературі, то, зокрема, словникове поняття «сили» у досліджуваному контексті тлумачиться як частина суспільства або суспільна група, що характеризується певними ознаками або спрямованістю у своїй діяльності та своїх намірах [3, с. 1313, 1364].

Тобто, з одного боку, «сили оперативно-розшукової діяльності» можуть означати професійні та особисті якості оперативних працівників, такі як висока кваліфікація, досвід, професійна етика, дисципліна та відповідальність. Ці якості є не менш важливими, ніж матеріальні та технічні засоби, оскільки вони дозволяють ефективно виконувати свої обов'язки та забезпечувати безпеку громадян.

Проте, з іншого боку, це можуть бути матеріальні та технічні засоби, які використовують оперативні працівники для здійснення оперативно-розшукової діяльності, а саме засоби зв'язку; технічні пристрої для слідства та експертизи; спеціальні транспортні засоби; зброя та інше обладнання.

Звідси, сили оперативно-розшукової діяльності можна поділити на кілька видів:

- людські ресурси – це кваліфіковані та досвідчені працівники оперативних служб, які здійснюють розшукову діяльність;
- матеріально-технічні засоби – це спеціальне обладнання та знаряддя, які використовуються при проведенні розшукових заходів;
- фінансові ресурси – це кошти, які виділяються на підтримку розшукових заходів та забезпечення функціонування оперативних служб;
- нормативно-правова база – це закони та інші нормативно-правові акти, які регулюють діяльність оперативних служб та забезпечують захист прав та інтересів громадян;
- міжнародне співробітництво – це співпраця між різними державами у сфері боротьби зі злочинністю та розшуку злочинців. Це може включати обмін інформацією, спільні розшукові операції та інші види співпраці [4].

Отже, узагальнюючи викладене вище, під поняттям «сили оперативно-розшукової діяльності» доцільно розуміти узагальнююче визначення, що охоплює собою всі категорії осіб, матеріально-технічних засобів, якими безпосередньо виконуються оперативно-розшукові та кримінальні процесуальні завдання, та категорії осіб, які залучаються уповноваженими підрозділами для сприяння або безпосереднього виконання вказаних завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
2. Основи оперативно-розшукової діяльності: термінологічний словник / уклад. С.В. Албул. Одеса : Астропринт, 2017. 132 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Перун, 2015. 1728 с.
4. «Основи оперативно-розшукової діяльності». URL: https://oduvs.edu.ua/wpcontent/uploads/2016/09/Lek_k.22019-_Osnovu_ORD.pdf (дата звернення 20.03.2024).
5. Шахова К.В. Класифікація суб'єктів оперативно-розшукової протидії злочинам. Форум права. 2017. № 5. С. 435–440.

Зиков Богдан Олександрович
здобувач вищої освіти, 2 курсу
Факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Науковий керівник: **Телійчук Віталій Григорович**
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

СУЧАСНА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ: МЕТА, МЕТОДИ, ПРОБЛЕМАТИКА

Побудова та розвиток демократичної України є можливим лише за умов забезпечення таких конституційних прав та свобод людини як визнання найвищою соціальною цінністю – людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки.

Зростання злочинності вимагає постійного перегляду питання використання й вдосконалення сучасних засобів, прийомів і методів, які сприяють більш повному й швидкому виявленню, розкриттю та розслідуванню кримінальних правопорушень.

Тому, сьогодні діяльність правоохоронних органів перебуває в епіцентрі позитивних та негативних явищ соціально-політичного, економічного та суспільного життя нашої країни, що вимагає від останніх постійного оновлення та вдосконалення існуючих, а також пошуку нових способів протидії злочинності, одним із яких є максимально ефективне використання сил останніх в процесі оперативно-розшукової діяльності.

Завданням оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

ОРД визнається сьогодні науковцями і практиками правоохоронних органів найбільш дієвим і ефективним механізмом в попередженні, виявленні, припиненні кримінальних правопорушень.

В усі історичні періоди розвитку суспільства мабуть найбільш дієвим інструментарієм правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю була й залишається ОРД.

Вона є важливим елементом правоохоронної системи. Без неї сьогодні важко уявити ефективну протидію злочинності та розшук осіб. Основним завданням оперативних підрозділів правоохоронних органів є боротьба з найнебезпечнішими проявами кримінальних правопорушень.

Поняття ОРД можна тлумачити, опираючись на основні ознаки даного виду державної діяльності, її форми, сили, методи та засоби, що направлені на досягнення поставленої мети – отримати інформацію та встановити істину через її використання у визначеному законом процесуальному порядку.

ОРД, виступаючи одним із особливих різновидів правової діяльності, має розглядатися крізь призму формування в ній специфічних принципів права, що зумовлюють і характер правового регулювання відносин у цій царині, і особливості діяльності компетентних суб'єктів [2, с.33].

Поняття ОРД доцільно розкривати через поняття, види та характерні ознаки оперативних підрозділів, учасників оперативно-розшукового процесу, визначення та розподіл об'єктів оперативно-розшукової діяльності.

Звідси, воно має три значення. По-перше, ОРД – вид юридичної державної діяльності уповноважених органів виконавчої влади з протидії злочинності та забезпечення національної безпеки. По-друге, це самостійна юридична наука (тобто теорія ОРД). По-третє, окрема навчальна дисципліна, іншими словами, курс ОРД [1, с.16].

Таким чином, оперативно-розшукова діяльність представляє собою діяльність спеціально уповноважених державних органів законодавчої, виконавчої та судової влади та оперативних підрозділів у межах їхньої компетенції по виконанню покладених на них обов'язків та пошуку і фіксації фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, з метою отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави.

Центральне місце у системі оперативно-розшукових категорій належить методам практичної діяльності суб'єктів ОРД. Дані методи виступають складним і багатоплановим явищем, що має різноманітні риси та властивості. Виявлення цих властивостей, ознак та їх дослідження є предметом активного наукового пошуку та видноситься до проблематики ОРД.

Щоб визначити сутність та з'ясувати особливості методів ОРД, слід, перш за все, розрізняти методи, що застосовуються у процесі розробки оперативно-розшукових прийомів та рекомендацій (методи наукового пізнання, що використовуються в теорії ОРД), і методи, що розробляються та рекомендовані для використання у практиці ОРД. Перші є методами наукових досліджень проблем ОРД, а другі – методами практичної діяльності суб'єктів ОРД [3, с.23].

Кожен метод ОРД (спосіб, прийом) повинен мати «самостійність» з огляду на його застосування. У зв'язку з цим методи ОРД мають доповнювати структуру ОРД, але не підміняти собою оперативно-розшукові заходи.

До основних ознак (рис), які характеризують методи ОРД доцільно відносити такі:

1) методи ОРД використовуються для практичного вирішення оперативно-розшукових завдань, у тому числі виступають як інструмент, що сприяє отриманню оперативно значимої інформації;

2) методи ОРД використовуються суб'єктами, уповноваженими на здійснення ОРД, а також особами, які надають конфіденційне сприяння органам, які здійснюють ОРД, як засоби реалізації наданої їм компетенції;

3) методи ОРД завжди реалізуються в конкретних організаційно-тактичних формах ОРД. Основні організаційно-тактичні форми (комплекси) ОРД, в ході яких застосовуються методи ОРД, включають: виявлення осіб та фактів, що становлять оперативний інтерес, оперативно-розшукову профілактику кримінальних правопорушень, оперативну розробку, оперативно-розшукове забезпечення розслідування тощо.

4) той самий метод ОРД може використовуватися під час проведення різних ОРЗ.

Наприклад, агентурний метод, суть якого полягає в розвідувально-пошукових прийомах та способах, заснованих на легендованій поведінці уповноважених суб'єктів та довірчих відносинах з об'єктом оперативної зацікавленості, використовуваних для отримання від нього оперативно значущої інформації, може застосовуватися й під час проведення таких ОРЗ як оперативне використання, наведення, опитування;

5) перелік методів ОРД у міру вдосконалення практики, розвитку теорії ОРД постійно уточнюється; одні методи втрачають значення, інші – беруться на озброєння.

Отже, під методами ОРД (методами практичної діяльності суб'єктів ОРД) доцільно розуміти комплекси тактично однорідних, науково обґрунтованих розвідувально-пошукових прийомів та способів, що обираються і використовуються з урахуванням оперативно-розшукової ситуації, що склалася, і конкретних фактичних обставин з метою вирішення оперативно-розшукових завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Албул С.В. Забезпечення прав і свобод громадян під час здійснення оперативно-технічних заходів: науково-практичний посібник. Одеса: ОДУВС, 2014. 104 с.

2. Оперативно-розшукова діяльність: навчальний посібник. Київ. «Центр учбової літератури», 2022. 228 с.

3. Основи оперативно-розшукової діяльності: курс лекцій / за заг. ред. С.А. Дроботова. Київ: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 200 с.

Кагдіна Ілона Федорівна

курсант 2 курсу

факультету підготовки фахівців для органів

досудового розслідування Національної поліції України

Нагорна Олена Олександрівна

старший викладач кафедри цивільного права та процесу,

старший лейтенант поліції

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ЕФЕКТИВНІСТЬ МИРОВИХ УГОД ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Мирова угода, як один із ключових механізмів розв'язання спорів у цивільному процесі, є предметом зростаючої уваги та досліджень у сучасній інтерпретації правової науки. Надзвичайна актуальність цієї теми обумовлена необхідністю пошуку ефективних та законних методів вирішення правових конфліктів, що виникають у цивільних відносинах. На сучасному етапі розвитку права відбувається тенденція щодо активізації застосування альтернативних методів вирішення спорів, серед яких можна виділити мирне врегулювання конфліктів між сторонами, шляхом укладення мирових угод.

Відповідно до ч.1 ст.207 Цивільно-процесуального кодексу України (далі-ЦПК) - мирова угода укладається сторонами з метою врегулювання спору на підставі взаємних поступок і має стосуватися лише прав та обов'язків сторін. У мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб [1].

Мирова угода має декілька значних переваг, такі як : можливість її укладення на будь-якому етапі процесу; дозволяє істотно скоротити строки вирішення існуючого конфлікту; може дозволити скоротити витрати безпосередньо на судовий розгляд, у тому випадку якщо зазначена угода укладається на етапі позовного провадження; надання можливості сторонам самостійного обрання умов по суті вирішення спору; нормалізація взаємовідносин між сторонами.

Мирова угода завжди укладається сторонами з метою врегулювання спору щодо їхніх прав й обов'язків. Тому помилково є висловлена думка, що «миртова угода не приводить до вирішення спору по суті. Сторони не вирішують спір, не здійснюють правосуддя, що є прерогативою судової влади, а, досягнувши угоди між собою, припиняють спір» [2].

Окрім цього, ефективність мирових угод як інструменту розв'язання спорів у цивільному процесі, визнається за декількома ключовими аспектами, такими як : збереження відносин - у цивільних спорах, де сторони мають бажання продовжувати взаємовідносини, мирова угода дозволяє зберегти ці відносини, уникнувши ворожнечі; компроміс - рішення які складаються на підставі компромісу, дозволяють обидвом сторонам визначити для себе умови які в результаті влаштовують обидві сторони спору, при цьому жодна сторона не буде у статусі переможця, оскільки всі отримають те, що їх повністю влаштовує; контроль над результатом - даний аспект, дозволяє у більшості мати

контроль над результатом спору, на відміну від судового процесу, де результат залежить від рішення суду. А також, мирова угода стає більш ефективним способом вирішення спору у цивільних правовідносинах, на підґрунті бажання сторін виконувати умови затверджені самостійно, аніж обов'язок виконання умов затверджених судом.

Умови мирової угоди завжди повинні бути сформульовані з урахуванням інтересів та з дотриманням прав усіх сторін, а також важливо відзначити, що умови складені внаслідок мирової угоди, мають бути такими, щоб у сторін в майбутньому не виникало жодних розбіжностей та тими, які сторони спору були в змозі їх виконати. Оскільки метою мирової угоди є вирішення виниклого конфлікту між сторонами у цивільних правовідносинах, з подальшим уникненням появи нових або продовження існуючого спорів.

Підсумовуючи, слід зазначити, що інститут мирової угоди це сучасні світові погляди юридичної спільноти на цивільні спори та шляхи їх вирішення в сучасному цивільному судочинстві. Практика має високі показники, які відображають ефективність мирової угоди як інструменту розв'язання спорів у цивільному процесі, тобто вона є результативнішою, аніж протистояння чи судовий процес щодо вирішення тих самих спорів між сторонами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ :

1. Цивільний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, № 40-41, 42, ст.492). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#top>
2. Войціховський В. Мирова угода, затверджена судом, може бути підставою для примусового виконання рішення. URL: <https://vl.arbitr.gov.ua/sud5004/pres-centr/news/714432>

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТИВНА ОСНОВА ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Справедливість лежить в основі здійснення та захисту цивільних прав, виступаючи як об'єктивний принцип, що ґрунтується на природному праві та моральних цінностях. Цей принцип пронизує всі аспекти цивільно-правових відносин, забезпечуючи рівність, свободу та пропорційність у реалізації прав та обов'язків.

Дослідження справедливості як об'єктивної основи цивільного права має значну актуальність з кількох причин:

1. Зростання ролі права в суспільстві: В сучасних умовах право відіграє все більш важливу роль у регулюванні суспільних відносин. Відповідно, зростає й значення принципів, на яких ґрунтується правова система, зокрема принципу справедливості.

2. Глобалізація та інтеграція: Глобалізаційні процеси та інтеграція України до європейського правового простору зумовлюють необхідність гармонізації національного законодавства з міжнародними правовими стандартами. Принцип справедливості є одним із ключових принципів міжнародного права, тому його дослідження має практичне значення для вдосконалення українського цивільного законодавства.

3. Зростання правової свідомості громадян: Громадяни України стають дедалі більш свідомими своїх прав та свобод. Вони все частіше звертаються до суду за захистом своїх інтересів. Це зумовлює необхідність чіткого розуміння та застосування принципу справедливості в судовій практиці.

Принцип справедливості у цивільному праві, як інші галузеві принципи, є позитивним зобов'язанням, сутність якого виражається у тому, що учасник цивільно-правових відносин повинен діяти домірно правам та законним інтересам інших учасників цих відносин, при здійсненні ним суб'єктивних прав і обов'язків. Визначивши цей принцип однією із загальних засад сучасного цивільного законодавства, законодавець у ЦК України неодноразово звертається до цієї категорії, намагаючись на законодавчому рівні обумовити паритетність інтересів у різних сферах приватно-правової діяльності[1].

У певних випадках принцип справедливості має настільки істотне значення, що покладається в основу вирішення проблеми як єдиний можливий підхід. Зокрема, за ч. 3 ст. 652 ЦК у разі розірвання договору внаслідок істотної зміни обставин суд, на вимогу будь-якої із сторін, визначає наслідки розірвання договору виходячи з необхідності справедливого розподілу між сторонами витрат, понесених ними у зв'язку з виконанням цього договору[2].

Принцип справедливості реалізується через низку правових інститутів, таких як:

- Рівність перед законом;
- Заборона зловживання правом;
- Відшкодування шкоди;
- Захист вразливих груп.

Суд при вирішенні цивільних справ має керуватися не лише буквою закону, але й принципом справедливості. Справедливість може бути фактором, який пом'якшує відповідальність або впливає на розмір шкоди, що підлягає відшкодуванню.

Втім, засади справедливості та розумності є визначальними не тільки під час встановлення правових наслідків розірвання договору, але і під час вирішення спору, зумовленого внесенням змін до договірної конструкції. Так, відповідно до ч. 2 ст. 749 ЦК України, якщо обов'язки набувача за договором довічного утримання (догляду) не були конкретно визначені або в разі виникнення потреби забезпечити відчужувача іншими видами матеріального забезпечення та догляду, спір має вирішуватися відповідно до засад справедливості та розумності[3].

Отже, справедливість виступає як об'єктивна основа здійснення та захисту цивільних прав. Вона ґрунтується на природному праві та моральних цінностях, забезпечуючи рівність, свободу та пропорційність у реалізації прав та обов'язків. Втілення принципу справедливості в цивільному праві має важливе значення для створення справедливого правового порядку, забезпечення соціального миру та підвищення довіри до правосуддя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рішення Конституційного Суду України № 7-рп/2013 від 11 липня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/7-rp/2013.pdf>.
2. Зайцева-Калаур І.В., Принцип справедливості в механізмі правового регулювання договірних та делікатних зобов'язань. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_1/11.pdf (Дата звернення 16.06.2024)
3. Калаур І.Р., Зайцева -Калаур І.В., Справедливість як об'єктивна основа здійснення та захисту цивільних прав. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/4_2017/part_1/11.pdf (Дата звернення 16.06.2024)

Ковалевська Дар'я Олександрівна
курсант 2 курсу н.г. ДР-245,
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування Національної поліції України
Науковий керівник: **Нагорна Олена**
старший викладач кафедри цивільного права та процесу
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Корупція залишається однією з найгостріших проблем для України, яка підриває довіру до державних інститутів, стримує економічний розвиток та послаблює безпекову ситуацію в країні. В умовах воєнного стану ця проблема набуває особливого значення, оскільки підвищений рівень ризику та нестабільності створюють сприятливі умови для зловживань та хабарництва. Воєнний стан вимагає надзвичайних заходів, що можуть включати обмеження прав і свобод, мобілізацію ресурсів та спрощення процедур, що, у свою чергу, може збільшити ймовірність корупційних дій.

Запобігання та протидія корупції в умовах воєнного стану є критично важливими для забезпечення стабільності та ефективності державного управління, збереження довіри громадян до влади та підтримання міжнародної підтримки. У цьому контексті особливої актуальності набувають питання підвищення прозорості, відповідальності та ефективності антикорупційних механізмів.

Метою цієї роботи є дослідження викликів та рішень у сфері запобігання та протидії корупції в умовах воєнного стану в Україні, аналіз досвіду інших країн, які стикалися з подібними проблемами, та розробка рекомендацій для подальшого удосконалення антикорупційної політики.

Успіх подальшої розбудови України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави нині, як ніколи раніше, залежить від рішучості політиків, державних діячів та публічних службовців і принциповості кожного громадянина та громадянського суспільства загалом у боротьбі із зовнішнім і внутрішнім ворогом. Одним із найбільш небезпечних внутрішніх супротивників України є корупція, яка унеможливує ефективний економічний, соціальний та гуманітарний розвиток України, уповільнює її європейську інтеграцію, що зрештою грає на руку зовнішнім ворогам нашої держави. Саме тому викорінення корупції нині є одним із найважливіших завдань Української держави [1, с. 7].

Запобігання корупційній злочинності являє собою комплексний організований і науково обґрунтований процес впливу держави та інших спеціально уповноважених суб'єктів на формування негативних факторів корупційної злочинності та протікання корупції у суспільстві. Одним із ключових напрямів такого запобігання виступає запобігання корупційній злочинності, попереджувальний зміст якого якраз і зосереджується на усуненні та нейтралізації причин і умов корупційної злочинності, а

також інших криміногенних чинників, що позначаються на формуванні особистості осіб, які вчиняють корупційні злочини. Теоретико-методологічне забезпечення корупційній злочинності виділяє пріоритетне значення запобігання цьому соціально-правовому явищу поряд з іншими формами боротьби [2, с. 79].

Україна користується багатьма нормативно-правовими актами для запобігання та протидії корупції, а саме:

1. Конституція України
2. Закон України " Про запобігання корупції "
3. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 1-212) (ст. 213-330)
4. Закон України " Про Національне антикорупційне бюро України "
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 01.01.2010 № 251-V та інші.

Також, для більш ефективної боротьби з корупцією державними органами України було запроваджено систему декларування доходів та електронних закупівель. Декларування доходів допомагає державі запобігати незаконному збагаченню та конфлікту інтересів, а система електронних закупівель допомагає проводити моніторинги закупівель та стежити за їх законністю.

Запобігання та протидія корупції в Україні залишаються одними з найважливіших завдань державної політики та суспільного життя. Незважаючи на значні зусилля та успіхи, включаючи створення спеціалізованих антикорупційних органів, ухвалення відповідного законодавства та впровадження прозорих механізмів управління, корупція залишається серйозною проблемою. Основні виклики включають політичний тиск, недостатнє фінансування антикорупційних інституцій та недовіру громадян до ефективності антикорупційних заходів. Лише через спільні зусилля влади, громадянського суспільства та міжнародних партнерів можна створити ефективну систему запобігання та протидії корупції, яка стане запорукою сталого розвитку України, зміцнення верховенства права та підвищення добробуту її громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В.Л. Федоренка. Київ : Видавництво ЛіраК, НАДУ, 2016. 524 с.
2. Мельник М.І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. Київ: Атіка, 2001. 304 с.

Ковалевська Дар'я Олександрівна
здобувач 2 курсу (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальність 081 Право
Науковий керівник - **Логінова Марина Вікторівна**
викладач кафедри цивільного права та процесу
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Екологічне право є однією з найважливіших галузей правової системи, що забезпечує правове регулювання відносин у сфері охорони навколишнього природного середовища. В умовах глобальних змін клімату, зростання антропогенного навантаження на екосистеми та збільшення кількості екологічних катастроф, значення екологічного права постійно зростає.

В Україні розвиток екологічного права пройшов складний шлях від перших нормативно-правових актів, спрямованих на охорону природних ресурсів, до сучасної системи правового регулювання, що відповідає міжнародним стандартам. Важливим етапом в цьому процесі стало прийняття Конституції України 1996 року, де закріплено право кожного на безпечне для життя і здоров'я довкілля та обов'язок держави забезпечувати екологічну безпеку.

Метою даної роботи є аналіз еволюції екологічного права в Україні, виявлення основних етапів його розвитку, а також визначення сучасних проблем та перспектив вдосконалення правового регулювання у сфері охорони навколишнього природного середовища.

У роботі розглядаються історичні аспекти формування екологічного права, вплив міжнародного права на національне законодавство, а також аналізуються сучасні законодавчі акти та їх практичне застосування. Особлива увага приділяється розгляду проблем імплементації міжнародних екологічних стандартів та ролі судової практики у розвитку екологічного права в Україні.

Таким чином, дослідження еволюції екологічного права в Україні є актуальним і важливим для розуміння процесів, що відбуваються у сфері охорони навколишнього природного середовища, та визначення шляхів підвищення ефективності правового регулювання в цій сфері.

Історія виникнення екологічного права почалась ще за часів Київської Русі. У той період в Україні з'явилися перші нормативно-правові акти у сфері охорони навколишнього природного середовища. Ці акти здебільшого регулювали використання природних ресурсів, таких як ліси та води. Зокрема, вперше про охорону лісів згадується у законах Ярослава Мудрого «О церковних судах й земських ділах», у яких мала місце лісоохоронна стаття [1].

У радянський період екологічне право розвивалося в рамках загальносоюзного законодавства. Важливим етапом стало прийняття у 1960-х роках Основ законодавства про охорону природи. У цей період були створені численні природоохоронні органи та запроваджені заходи контролю за використанням природних ресурсів.

Період СРСР (1971-1991 рр.) З цього періоду екологічна функція держави починає набирати масштабів. Три законодавчі акти – Декрет «Про землю», «Декларація прав трудящого і експлуатованого народу» і Декрет «Про націоналізацію» – передбачали припинення приватної власності на землю і природні ресурси. З квітня 1919 року почали вживатися термінові заходи щодо охорони курортів Кримського півострова, Одеси, Бердянська. Значні території віддаються під заповідники. Зі становленням радянської влади починають видаватися союзні закони з питань охорони природи загальнодержавного значення: Гірничі положення СРСР, Загальні начала землекористування та землевпорядження тощо. Після Великої Вітчизняної війни питання екології стають одними з найактуальніших. У цей період приймаються такі важливі нормативні акти як постанова Ради Міністрів УРСР «Про охорону природи на території Української РСР» і спільна постанова ЦК Комуністичної партії України і Ради Міністрів «Про заходи по поліпшенню охорони природи Української РСР», в яких відбувалася тенденція до посилення процесу остаточного становлення природоохоронної функції держави. Вважається, що саме з другої половини ХХ ст. дістало свого законодавчого закріплення наукове обґрунтування проблеми захисту довкілля [2].

Україна є учасником багатьох міжнародних договорів та угод у сфері охорони навколишнього природного середовища, таких як Конвенція про охорону біологічного різноманіття, Рамкова конвенція ООН про зміну клімату, Орхуська конвенція та інші. Імплементация цих договорів в національне законодавство сприяла підвищенню стандартів охорони довкілля.

У процесі інтеграції до Європейського Союзу Україна активно працює над гармонізацією свого екологічного законодавства з європейськими стандартами. Зокрема, ухвалені численні закони та нормативні акти, що відповідають директивам ЄС у сфері охорони довкілля.

Еволюція екологічного права в Україні відображає поступовий і складний процес розвитку правового регулювання охорони навколишнього природного середовища. Від початкових нормативно-правових актів часів Київської Русі до сучасного законодавства, що відповідає міжнародним стандартам, українське екологічне право пройшло довгий шлях трансформацій.

Здобуття незалежності України стало каталізатором активного розвитку національного екологічного законодавства. Важливими етапами стали прийняття Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" та Конституції України, яка закріпила право кожного громадянина на безпечне довкілля. Вплив міжнародного права, зокрема європейських стандартів, суттєво сприяв вдосконаленню національних нормативно-правових актів.

Проте сучасне екологічне право України стикається з низкою викликів та проблем, серед яких недостатня ефективність контролю, корупція у природоохоронній сфері та низький рівень екологічної свідомості населення. Вирішення цих проблем є ключовим для забезпечення сталого розвитку та ефективної охорони довкілля.

Для подальшого розвитку екологічного права в Україні необхідно зосередитися на підвищенні ефективності законодавства, вдосконаленні механізмів контролю та нагляду, а також на розвитку екологічної освіти та свідомості. Це дозволить створити сприятливі умови для збереження та відновлення навколишнього природного середовища, забезпечуючи право кожного на безпечне та здорове довкілля.

Таким чином, дослідження еволюції екологічного права в Україні дозволяє не лише оцінити пройдений шлях, але й визначити перспективні напрями для його подальшого вдосконалення, що є вкрай важливим у контексті сучасних глобальних викликів у сфері охорони довкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пелих Р.Р. Історія розвитку екологічного права в Україні. С. 106-109 URL: https://www.lex-line.com.ua/data/downloads/file_1515189754.pdf#page=106
2. . Пелих Р.Р. Історія розвитку екологічного права в Україні. С. 106-109 URL: https://www.lex-line.com.ua/data/downloads/file_1515189754.pdf#page=106

МАЙБОРОДА Анна

курсант 2 курсу, н.г ДР-245 ФПФODP НПУ

Науковий керівник: ФРОЛОВ Михайло

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Договірні відносини є невід'ємною складовою цивільного права, яке регулює основні аспекти взаємодії між суб'єктами цивільного обороту. Вони є основою для встановлення прав та обов'язків сторін, що мають юридичне значення і визначають правовий статус учасників правовідносин. Сучасний етап розвитку права в Україні вимагає детального розгляду та аналізу договірних відносин у контексті їх правового регулювання. Правове регулювання договірних відносин охоплює широкий спектр питань, від укладання договору та визначення його умов до виконання зобов'язань та відповідальності за їх порушення. Варіативність видів договорів, різноманітність їх юридичних наслідків та постійна необхідність адаптації до сучасних економічних та соціальних умов вимагають систематичного та комплексного вивчення. Договірні відносини в цивільному праві є основою для регулювання взаємовідносин між суб'єктами цивільного обороту. Основні аспекти цього поняття включають:

1. Означення договору: Договір у цивільному праві є добровільною угодою між двома або більше особами, спрямованою на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

2. Елементи договору: Визначені законом основні елементи договору включають: об'єкт договору (предмет), умови (права та обов'язки сторін), термін (строк) виконання та інші вимоги, які визначають правовий режим угоди.

3. Суб'єкти договірних відносин: Це фізичні та юридичні особи, які можуть бути сторонами договору. Кожна сторона має права та обов'язки, що визначаються умовами договору та відповідно до чинного законодавства.

Протягом періоду незалежності України, наше цивільне законодавство поступово формувалося шляхом адаптації й узгодження з позитивним досвідом інших країн. Цей процес ставив перед собою завдання системного впровадження законодавчих новацій у національну практику, що сприяло не лише удосконаленню договірного права, але й зміцненню його застосування в юридичній практиці країни. [1]

Цей процес адаптації та узгодження відбувався через впровадження нових нормативних актів, які враховували сучасні виклики і потреби українського суспільства. Зокрема, важливим кроком стало прийняття Цивільного кодексу України 2003 року, який стандартизував поняття та механізми договірного регулювання, забезпечивши більшу юридичну впевненість учасників цивільних відносин.

У цей період також було активізовано вивчення та застосування міжнародного досвіду у сфері договірного права. Важливим етапом стали ратифікація Україною міжнародних конвенцій, що стандартизують договірні відносини та сприяють

вирішенню міжнародних спорів. Це дозволило Україні узгодити своє законодавство з європейськими та світовими стандартами, забезпечивши взаємоприйнятність та відкритість для міжнародного співробітництва.

Таким чином, процес формування та удосконалення цивільного законодавства України відображається на практиці, сприяючи стабільності та розвитку господарського середовища, а також зміцненню правової системи країни у контексті глобалізаційних викликів.

Стаття 2 Цивільного кодексу України чітко визначає, що цей Кодекс є основним законодавчим актом, який регулює господарські та інші цивільні відносини, що виникають у зв'язку з власністю, іншими майновими правами і обов'язками.[2] Цей Кодекс забезпечує чітке визначення та регулювання відносин, пов'язаних з власністю та іншими майновими правами, встановлюючи принципи рівності учасників цивільного обороту, вільного вибору форми укладання договорів і здійснення майнових відносин. Це сприяє створенню стабільного юридичного середовища для підприємництва та захисту прав і інтересів всіх учасників цивільних правовідносин в Україні.

Стаття 1 Цивільного кодексу України встановлює, що він регулює господарські відносини між фізичними і юридичними особами, які базуються на рівності учасників цивільного обороту, вільному виборі форми укладання договорів та власності на майно.[3]

Висновуючи зі статті 1 Цивільного кодексу України, можна зробити висновок, що цей кодекс є основним законодавчим актом, що регулює господарські відносини між фізичними і юридичними особами в Україні. Він забезпечує рівність учасників цивільного обороту, визначає принцип вільного вибору форми укладання договорів та визнає власність на майно як одну з основних складових цивільних правовідносин. Це сприяє стабільності і прозорості в правовому регулюванні, сприяючи захисту прав і інтересів всіх учасників цивільних відносин у національному юридичному просторі України.

На основі вивчення цивільного права України, зокрема його регулювання договірних відносин, можна зробити висновок про важливість системного підходу до правового регулювання цих відносин. Цивільний кодекс України встановлює чіткі принципи та правила, які сприяють забезпеченню правової впевненості і захисту інтересів учасників цивільного обороту. За допомогою цивільного законодавства в Україні врегульовуються умови укладання договорів, виконання зобов'язань, відповідальність за їх порушення та інші аспекти цивільних правовідносин.

ВИКОРИСТАННІ ДЖЕРЕЛА:

1) Пилипенко С. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ЗА ДОГОВОРОМ, УКЛАДЕНИМ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ. Головна. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/9.pdf> (дата звернення: 24.06.2024).

2) Цивільний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 24.06.2024).

3) Цивільний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 24.06.2024).

МАЙБОРОДА Анна

курсант 2 курсу, н.г ДР-245

*Факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування Національної поліції України*

*Науковий керівник: **ЛОГІНОВА Марина Вікторівна***

викладач кафедри цивільного права та процесу

<http://orcid.org/0000-0001-5608-9911>

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Водні ресурси є надзвичайно важливим елементом природи, що забезпечують життєдіяльність всьому біорізноманіттю нашої планети. Вони є не лише стратегічним економічним ресурсом, але й ключовим аспектом з точки зору екології та сталого розвитку суспільства. Україна, розташована на перехресті важливих водних шляхів та об'єктів, активно веде правове регулювання використання та охорони водних ресурсів.

На сьогоднішній день українське законодавство в цій сфері включає в себе комплекс нормативно-правових актів, які регулюють права та обов'язки щодо використання водних ресурсів, забезпечення їх охорони, а також врегульованість міжнародних водних відносин. Важливим є розуміння принципів сталого водокористування та необхідності збалансованого підходу до використання водних ресурсів з урахуванням вимог екологічної безпеки та ефективного використання.

Стаття 50 Конституції України визначає право кожної людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Це право є одним із фундаментальних для гармонійного існування людини в її природному середовищі. [1] Це положення має прямий вплив на правове регулювання водних ресурсів в Україні з наступних ключових аспектів:

Забезпечення екологічної безпеки: Згідно зі статтею 50 Конституції, держава зобов'язана забезпечувати кожному право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Це означає, що правове регулювання водних ресурсів повинно сприяти створенню умов для збереження водних екосистем, які є ключовим елементом екологічної безпеки. Це означає, що правове регулювання водних ресурсів повинне спрямовуватися на збереження і раціональне використання водних екосистем, що є ключовим аспектом забезпечення екологічної безпеки.

Забезпечення високої якості води в водоймах, захист водних екосистем від забруднення та знищення, а також збалансоване водокористування стають пріоритетними завданнями держави в контексті виконання Конституції України. Тільки такий підхід дозволить забезпечити наступним поколінням стабільне та здорове довкілля, яке є основою для сталого розвитку суспільства.

Раціональне використання водних ресурсів: Забезпечення сталого водокористування та збалансованого підходу до використання водних ресурсів є важливою складовою екологічної політики держави. Це включає в себе виконання вимог щодо водоохоронних заходів, які спрямовані на підтримку екологічної рівноваги та забезпечення якості води в водоймах. Стале використання води для потреб населення,

промисловості, сільського господарства та інших галузей господарства потребує узгодження інтересів всіх зацікавлених сторін і врахування екологічних аспектів. Заходи з водоохорони і раціонального водокористування необхідно розвивати і впроваджувати відповідно до міжнародних стандартів та зобов'язань, які визначені у національному законодавстві та міжнародних договорах, ратифікованих Україною.

Однією з ключових складових сучасного законодавства в сфері водного господарства України є Водний кодекс. Цей кодекс встановлює загальні принципи регулювання використання водних об'єктів, управління водними ресурсами та міжнародного водного співробітництва. [2] Основні положення Водного кодексу спрямовані на забезпечення ефективного використання водних ресурсів, їх охорону та збереження екологічної безпеки. Кодекс враховує принципи сталого розвитку, відповідно до яких використання водних об'єктів має бути збалансованим і не спричиняти негативних наслідків для довкілля та суспільства. Основними аспектами, визначеними у Водному кодексі, є:

1. **Принципи використання водних ресурсів:** Кодекс встановлює правила щодо ефективного використання водних об'єктів з метою задоволення потреб населення, промисловості, сільського господарства та інших галузей економіки.

2. **Охорона водних ресурсів:** Водний кодекс передбачає заходи з охорони водних екосистем, підтримки екологічної рівноваги та запобігання забрудненню водою.

3. **Міжнародне водне співробітництво:** Законодавство регулює порядок використання та захисту водних ресурсів, які перетинають державний кордон, з метою забезпечення спільної охорони водних систем та узгодження інтересів країн-сусідів.

Забезпечення охорони водних об'єктів вимагає ухвалення та виконання правових норм, які спрямовані на захист водних ресурсів від забруднення, засмічення та вичерпання. Крім того, ці норми повинні передбачати запобігання негативним впливам вод та оперативну ліквідацію їх наслідків, а також покращення загального стану водних об'єктів. [3] Охорона водних ресурсів в Україні є невід'ємною складовою екологічної політики держави, що базується на комплексному правовому регулюванні. Законодавчі акти, які включають Водний кодекс України та інші нормативні документи, спрямовані на забезпечення ефективного використання та охорони водних об'єктів, визначають права та обов'язки суб'єктів господарювання в даній сфері. Захист водних ресурсів від забруднення та змін клімату вимагає постійного удосконалення правових механізмів, сприяння інноваційним технологіям та активної участі громадськості в процесах прийняття рішень. Застосування принципів сталого розвитку і збалансованого водокористування є ключовим для збереження екологічної рівноваги та забезпечення майбутніх поколінь доступом до чистої та безпечної води.

ВИКОРИСТАННІ ДЖЕРЕЛА:

1) Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 24.06.2024)

2) Водний Кодекс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 24.06.2024)

3) Збірник «Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/01/53.pdf> (дата звернення: 24.06.2024).

НЕМЦОВ Владислав

курсант 2 курсу, н.г ДР-245

факультет підготовки фіхавців органів

досудового розслідування Національної поліції України

*Науковий керівник: **НАГОРНА Олена***

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Касаційне провадження є однією з важливих стадій цивільного судочинства в Україні, метою якої є перевірка законності та обґрунтованості судових рішень судів першої та апеляційної інстанцій.

Касаційне провадження, як один із завершальних етапів цивільного судочинства, слугує важливим інструментом для забезпечення законності та справедливості судових рішень. Його роль полягає у перегляді судових рішень судів першої та апеляційної інстанцій на предмет їх відповідності нормам чинного законодавства та правильності застосування норм матеріального та процесуального права.

Основні функції касаційного провадження:

1. Усунення помилок судових рішень: Суд касаційної інстанції, ґрунтовно досліджуючи матеріали справи, має можливість виявити та виправити помилки, допущені судами попередніх інстанцій, як в оцінці доказів, так і в застосуванні норм права.

2. Забезпечення однакового застосування законодавства: Завдяки формуванню судової практики з цивільних справ, касаційний суд сприяє уніфікованому застосуванню норм права судами усіх рівнів, усуваючи можливі розбіжності та тлумачення.

3. Захист прав та свобод осіб: Касаційне оскарження надає можливість сторонам та іншим особам, чий права та законні інтереси були порушені судовими рішеннями, звернутися за захистом своїх прав до найвищої судової інстанції.

Зважаючи на необхідність своєчасного виявлення та виправлення помилок у судових рішеннях, існує потреба у правовому механізмі, який би їх усував. Таким механізмом є касаційне провадження, що передбачає перегляд рішень та ухвал судів першої інстанції.

Касаційне провадження – це спеціалізоване судове провадження, передбачене і врегульоване процесуальними кодексами, у ході якого в ревізійному порядку від імені та іменем держави перевіряється законність судових рішень судів першої та другої інстанції на предмет відповідності таких рішень нормам матеріального і процесуального права. [1].

У касаційному порядку можуть бути оскаржені ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку щодо: відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу або скасуванні судового наказу; повернення заяви позивачеві (заявникові); відмови у відкритті провадження у справі; зупинення провадження у справі; закриття провадження у справі; залишення заяви без розгляду; залишення заяви без розгляду про перегляд заочного рішення; відхилення заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами[2].

Важливість касаційного провадження полягає у: забезпеченні верховенства права: Касаційне провадження гарантує неупереджене та об'єктивне вирішення цивільних справ, що сприяє утвердженню верховенства права в Україні, а також в підвищенні якості судочинства: Перегляд судових рішень судів касаційної інстанції стимулює суди попередніх інстанцій до більш ретельного та неупередженого розгляду справ, тим самим підвищуючи загальний рівень судочинства в країні.

Основною функцією процесуально-правового інституту касаційного оскарження є перевірка законності розглянутих справ, в яких суд апеляційної інстанції не усунув істотні порушення закону або сам їх допустив, а також забезпечення однакового застосування закону. Суд касаційної інстанції, на відміну від апеляційного, не розглядає повторно, певну справу[3].

Отже, касаційне провадження є невід'ємним елементом цивільного судочинства, що забезпечує законність, справедливість та неупередженість судового розгляду цивільних справ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Курило М.П., Касаційне провадження: можливості його уніфікації. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1267/1/%D0%9A%D0%90%D0%A1%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%95%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%94%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf> (дата звернення : 12.06.2024)
2. Мінченко Р.М Касаційне провадження: об'єкти та суб'єкти касаційного провадження. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2f824c64-3b75-429b-913d-508b46cea6c3/content> (Дата звернення 18.06.2024)
3. Голубєва А. Д., Логінова М. В., Касаційне провадження в цивільному судочинстві. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10934/1/20.pdf> (Дата звернення : 12.06.2024)

НОСИК Данило

курсант 2 курсу, н.г ДР-245

факультету підготовки фахівців для органів

досудового розслідування Національної поліції України,

*Науковий керівник: **ЛОГІНОВА Марина Вікторівна***

викладач кафедри цивільного права та процесу

<http://orcid.org/0000-0001-5608-9911>

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Охорона навколишнього середовища є однією з найважливіших задач сучасного суспільства. В умовах глобальної екологічної кризи, викликаної надмірним використанням природних ресурсів, забрудненням повітря, води та ґрунтів, питання ефективного правового регулювання охорони довкілля набуває особливого значення. Україна, як частина міжнародної спільноти, активно впроваджує заходи для збереження та відновлення природного середовища, використовуючи при цьому різноманітні правові механізми.

Правові механізми охорони навколишнього середовища в Україні базуються на Конституції України, спеціальних законах та нормативно-правових актах, які регулюють діяльність у сфері природокористування та охорони довкілля. Важливу роль у формуванні екологічної політики відіграють міжнародні угоди, ратифіковані Україною, які визначають загальні принципи та стандарти охорони навколишнього середовища.

Основою правової охорони довкілля в Україні є Конституція України, яка закріплює основні принципи охорони навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів. Згідно зі статтею 50 Конституції України, кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, а також на відшкодування шкоди, завданої порушенням цього права. [1] Отже, правові механізми охорони навколишнього середовища в Україні базуються на конституційних засадах, що гарантують кожному право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Ця стаття не лише закріплює це право, але й забезпечує можливість відшкодування шкоди у випадку його порушення. Це свідчить про високий рівень правової захищеності екологічних прав громадян. Важливими інструментами реалізації екологічної політики є також спеціальні закони та нормативно-правові акти, які регулюють діяльність у сфері природокористування та охорони довкілля. Таким чином, наявність чіткої правової бази створює умови для ефективного захисту та збереження навколишнього середовища, що є необхідним для сталого розвитку суспільства та держави в цілому. Стаття 16 Конституції визначає обов'язок держави забезпечувати екологічну безпеку і підтримувати екологічну рівновагу на території України. [2] Правові механізми охорони навколишнього середовища в Україні ґрунтуються на конституційних принципах, зокрема статті 16 Конституції України, яка визначає обов'язок держави забезпечувати екологічну безпеку та підтримувати екологічну рівновагу на території країни. Це положення закріплює

високий рівень зобов'язань держави у сфері охорони довкілля, підкреслюючи важливість екологічної безпеки для національного добробуту.

Конституційні норми доповнюються спеціальними законами та нормативно-правовими актами, які регулюють природокористування та заходи щодо охорони довкілля. Міжнародні угоди, ратифіковані Україною, також відіграють значну роль у формуванні екологічної політики, визначаючи загальні принципи та стандарти охорони навколишнього середовища.

Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". Цей закон є ключовим у регулюванні відносин у сфері охорони довкілля. Він визначає правові, економічні та соціальні основи охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів. Закон встановлює принципи державної екологічної політики, серед яких пріоритет екологічних інтересів перед економічними, забезпечення права громадян на екологічну інформацію та участь у прийнятті екологічно значущих рішень. [3]

Крім національних нормативних актів, Україна бере на себе зобов'язання за міжнародними угодами, що встановлюють загальні принципи та стандарти охорони навколишнього середовища. Інтеграція цих стандартів у національне законодавство сприяє більш ефективному захисту екологічних прав громадян та забезпеченню сталого розвитку.

Забезпечення екологічної безпеки та раціональне використання природних ресурсів потребують комплексного підходу, що включає не лише правові інструменти, але й ефективну координацію дій між державними органами та активну участь громадськості. Висока правова захищеність екологічних прав громадян є запорукою здорового та безпечного середовища, що сприяє підвищенню якості життя та сталому розвитку суспільства.

ВИКОРИСТАННІ ДЖЕРЕЛА:

- 1) Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 24.06.20224)
- 2) Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (24.06.2024)
- 3) Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дататзвернення 24.06.2024)

НОСИК Данило
курсант 2 курсу, н.г ДР-245 ФПФОДР НПУ
Науковий керівник: ФРОЛОВ Михайло
старший викладач кафедри цивільного права та процесу
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Інтелектуальна власність у сучасному світі стала ключовим елементом економічного, наукового та культурного прогресу. Це поняття охоплює широкий спектр інтелектуальних творів і результатів людської діяльності, які мають матеріальну або нематеріальну цінність. Вони включають літературні, наукові та художні твори, винаходи, промислові зразки, товарні знаки, комп'ютерні програми, сортові права на рослини та інші об'єкти, які відображають креативний потенціал та інтелектуальні зусилля людини.

Захист інтелектуальної власності визначається набором правових норм, що регулюють її створення, використання, трансфер та захист. Цей захист є не лише гарантією винагороди для творців та інноваторів, але й забезпечує стимулювання новаторської активності, розвитку науки та техніки, а також збереження культурної спадщини та творчих досягнень суспільства.

У цьому контексті розуміння інтелектуальної власності та її правового захисту стає важливим аспектом сучасного правового регулювання, спрямованого на забезпечення справедливих умов конкуренції та сталого розвитку суспільства.

Інтелектуальна власність є фундаментальним елементом, закріпленим у Конституції України. Згідно зі статтею 41 Конституції України, кожен має право на власність, що включає в себе інтелектуальну власність. [1] Це означає, що держава зобов'язана забезпечувати ефективний захист прав на інтелектуальну власність і створювати умови для її використання відповідно до закону.

Інтелектуальна власність стимулює творчу активність та інноваційний розвиток, забезпечує конкурентність на ринку, сприяє розширенню інтелектуальних та культурних горизонтів суспільства. Захист інтелектуальної власності сприяє розвитку науки, технологій та мистецтва, що є важливими складовими сучасного глобалізованого світу.

Інтелектуальна власність в сучасному світі відіграє важливу роль як у економічній, так і у соціокультурній сферах. Вона є ключовим чинником інноваційного розвитку та забезпечує стимулювання творчої активності, наукових досліджень та технологічного прогресу. Основні аспекти значення інтелектуальної власності в сучасному світі включають:

1. Захист і стимулювання творчої діяльності: Інтелектуальна власність надає правовий захист творчим особам, дозволяючи їм використовувати та контролювати використання своїх творів. Це сприяє подальшому розвитку науки, літератури, мистецтва та інших галузей.

2. Стимулювання конкуренції: Захист інтелектуальної власності сприяє створенню конкурентного середовища, де компанії мають стимул інвестувати у дослідження та розвиток нових ідей і технологій.

3. Збереження культурної спадщини: Інтелектуальна власність включає в себе і охорону культурних та історичних цінностей, таких як літературні твори, музика, мистецтво та традиції, що сприяє збереженню культурної різноманітності.

Цивільний кодекс України визначає основні положення щодо правового захисту інтелектуальної власності, яка охоплює такі об'єкти, як авторські та суміжні права, патенти, винаходи, промислові зразки, товарні знаки тощо. Він містить ряд важливих нормативних положень, які визначають права і обов'язки сторін у цивільно-правових відносинах, пов'язаних з інтелектуальною власністю. [2] ЦКУ встановлює процедури для захисту цих прав, визначає порядок захисту прав інтелектуальної власності в судовому порядку, а також містить норми щодо відшкодування завданої шкоди в результаті порушення таких прав. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності означає, що відповідні державні органи, зокрема правоохоронні та контролюючі органи і їхні посадові особи, зобов'язані діяти відповідно до законодавства для відновлення порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності, припинення таких порушень і створення умов для притягнення осіб, винних у скоєнні протиправних дій, до юридичної відповідальності за завдану шкоду правам та законним інтересам.[3]

Виходячи з вищесказаного, захист прав на об'єкти інтелектуальної власності забезпечує стимулювання творчості і винаходів, сприяє конкурентному середовищу та економічному зростанню. Основні нормативно-правові акти, що регулюють цю сферу в Україні, включають Конституцію, міжнародні договори, Цивільний кодекс, Закон про охорону прав на винаходи і топографії інтегральних мікросхем, що гарантують права та інтереси власників інтелектуальної власності. Продовження заходів у напрямку удосконалення правового регулювання в цій сфері є ключовим для забезпечення стабільності і розвитку сучасного суспільства.

ВИКОРИСТАННІ ДЖЕРЕЛА:

- 1) Конституція України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 24.06.2024).
- 2) Цивільний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 24.06.2024).
- 3) Ульянова Г. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ВІД ПЛАГІАТУ. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/33749/1/ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ%20АХИСТ%20ПРАВ.pdf> (дата звернення: 24.06.2024).

СТАНКЕВИЧ Вікторія

курсант 2 курсу, н.г ДР-245

*Навчально-наукового інституту права та підготовки
фахівців для підрозділів Національної поліції*

*Науковий керівник: **ФРОЛОВ Михайло***

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРИНЦИП РОЗУМНОСТІ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Принцип розумності є одним із основоположних принципів цивільного права України. Він ґрунтується на ідеях справедливості, добросовісності та порядності, і відіграє важливу роль у регулюванні цивільних правовідносин.

Суть принципу розумності полягає в тому, що суб'єкти цивільних правовідносин повинні здійснювати свої права та обов'язки таким чином, щоб це не шкодило правам та інтересам інших осіб. Це означає, що вони повинні діяти не лише в межах закону, але й з урахуванням обставин конкретної справи, а також моральних та етичних норм.

Дослідження розумності є особливо актуальним з огляду на те, що загальні засади є підґрунтям цивільного законодавства, зумовлюють його зміст та наповнюють правові норми. А тому адекватне розуміння сутності цих засад цивільного законодавства визначатиме характер і зміст діяльності суб'єктів цивільних правовідносин, сприятиме належному застосуванню норм цивільного права [1, с. 14].

Принцип розумності знаходить своє відображення у різних нормах цивільного права України. Наприклад, він використовується при визначенні строків позовної давності, при тлумаченні договорів, при оцінці поведінки сторін цивільних правовідносин тощо.

Ось деякі з ключових аспектів принципу розумності у цивільному праві України:

1. Врахування обставин справи: При застосуванні принципу розумності необхідно завжди враховувати конкретні обставини справи, такі як характер правовідносин, поведінка сторін, наявність шкоди тощо.

2. Добросовісність та порядність: Суб'єкти цивільних правовідносин повинні діяти добросовісно та порядно, тобто не зловживати своїми правами та не завдавати шкоди іншим особам безпідставно.

3. Справедливість та розумність: Рішення, що приймаються суб'єктами цивільних правовідносин, повинні бути справедливими та розумними, тобто відповідати вимогам моралі та етики.

4. Заборона зловживання правом: Суб'єкти цивільних правовідносин не повинні зловживати своїми правами на шкоду іншим особам.

Принцип розумності є важливим інструментом забезпечення справедливості та верховенства права у цивільних правовідносинах. Він дозволяє судам приймати об'єктивні та неупереджені рішення, які відповідають інтересам усіх учасників цивільного процесу. Важливо зазначити, що принцип розумності є досить гнучким принципом і його застосування може варіюватися залежно від конкретних обставин

справи. Це робить його цінним інструментом, який може бути використаний для справедливого вирішення широкого кола цивільно-правових спорів.

Категорія розумності застосовується і в міжнародному приватному праві, проте має свої особливості викладу у його нормах. Наприклад, Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів [2] у ряді статей поняття розумності розкриває через нерозумність: покладатися на компетентність та розсуд продавця; вимагати виправлення недоліків товару; затримки зі вступом у володіння товаром тощо. Інколи прямо протиставляються розумність і нерозумність: розумні і нерозумні витрати сторін в договорі купівлі-продажу.

У контексті договору купівлі-продажу принцип розумності застосовується до:

1. Витрат, пов'язаних з виконанням договору: Сторони повинні нести лише ті витрати, які є розумними та необхідними для виконання своїх зобов'язань за договором.
2. Відшкодування збитків: У разі порушення договору сторона, яка зазнала збитків, має право на їх відшкодування, але лише в межах розумних витрат.
3. Зміна істотних умов договору: Сторони можуть змінювати істотні умови договору лише за взаємною згодою, при цьому зміни повинні бути розумними та не завдавати шкоди інтересам іншої сторони.

Важко оцінити їх дотримання зі сторони інших осіб. Адже критерії, за допомогою яких можна було б оцінити юридичний вчинок конкретного суб'єкта цивільних правовідносин з позицій розумності, мають відносний характер, тому що системи цінностей осіб, які реалізують право, можуть суттєво відрізнятися між собою[3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Грицак О. В. Принцип розумності в цивільному праві України: поняття та особливості застосування / О. В. Грицак // Адвокат. – 2009. – № 12. – С. 14–19.
2. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року // Офіційний вісник України. – 2006. – № 15. – Ст. 1171.
3. Чубоха Н.Ф., принцип розумності у цивільному праві України: поняття та особливості застосування. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/28417/1/%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%9F%20%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%A3%D0%9C%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%A3%20%D0%A6%D0%98%D0%92%D0%86%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%9C%D0%A3%20%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%86%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98.pdf> (Дата звернення 03.06.204)

СУХІН Кирило

здобувач 2 курсу н.г ДР-245 ФПФОДР НПУ

Науковий керівник: НАГОРНА Олена

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ЗАКОННІСТЬ ЯК ОСНОВНА ВИМОГА ДО СУДОВИХ АКТИВ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Основним акцентом статті є те, що у цивільному судочинстві, як і в будь-якому виді судочинства, до усіх судових актів пред'являється така вимога як законність. В.В. Комаров та Ю.В. Мамницький справедливо наголошують, що «законність – це якісний стан рішення, яке характеризується правильним застосуванням судом при розгляді і вирішенні справи норм матеріального і процесуального права» [1].

У серці цивільного судочинства лежить принцип законності, що слугує фундаментом для справедливого та неупередженого розгляду справ. Цей принцип ґрунтується на верховенстві права, гарантуючи чітке дотримання норм чинного законодавства на всіх етапах судового процесу.

Законність судових актів, зокрема рішень у цивільних справах, передбачає їхню відповідність таким ключовим критеріям:

1. Компетенція: Суд, що розглядає справу, має володіти необхідною юрисдикцією та складом суддів, визначеними законом.

2. Доказова база: Рішення ґрунтується на належних та допустимих доказах, досліджених всебічно й неупереджено під час судового засідання.

3. Відповідність матеріальному праву: Суд застосовує норми матеріального права, що регулюють спірні правовідносини, у їх прямому сенсі та з урахуванням їх спрямованості.

4. Мотивування: Рішення містить чіткі та зрозумілі мотиви, які ґрунтуються на оцінці досліджених доказів та юридичних висновках щодо застосування норм права.

5. Форма та зміст: Рішення відповідає процесуальним вимогам щодо його оформлення та змісту.

Незаконність судового акта є підставою для його скасування в апеляційному чи касаційному порядку. Це слугує запобіжником проти прийняття неправосудних рішень та забезпечує можливість захисту прав та законних інтересів учасників цивільного процесу.

В даний час в Україні законодавчо закріплено три вимоги – вмотивованість, законність і обґрунтованість судового рішення. Так, згідно постанови Пленуму Верховного суду України : "Рішення є законним тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного судочинства відповідно до статті 2 ЦПК, вирішив справу згідно з нормами матеріального права, що підлягають застосуванню до даних правовідносин відповідно до статті 8 ЦПК, а також правильно витлумачив ці норми. Якщо спірні правовідносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого - суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права)"[2].

Щоб рішення суду вважалося законним, воно має ґрунтуватися на:

1. Конституції України: Це найвищий нормативно-правовий акт держави, який визначає основи правової системи та принципи функціонування органів влади.

2. Загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права: Це загальноприйняті на світовому рівні стандарти поведінки, що регулюють відносини між державами та їхніми громадянами.

Законність і обґрунтованість – це не тільки вимоги до судового рішення, а й основні його властивості. Виконання судами всіх вимог закону, що пред'являються до судових рішень є неодмінною умовою їх ефективності в справі захисту прав і охоронюваних законом інтересів громадян, інших суб'єктів, попередження правопорушень[3].

Отже, законність виступає основоположним принципом цивільного судочинства, гарантуючи справедливий та неупереджений розгляд справ. Дотримання цього принципу на всіх етапах судового процесу забезпечує верховенство права, захист прав і свобод громадян та утвердження законності в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Курс цивільного процесу : підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін. ; за ред. В. В. Комарова. Х. : Право, 2011. 1352 с.

2. Постанова пленуму Верховного суду України "Про судові рішення у цивільній справ" URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09#Text> (Дата звернення 19.06.2024)

3. Завальнюк І. В. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки. No 10, 2021. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-law/article/view/999/947> (Дата звернення 19.04.2024)

СУХІН Кирилл

курсант 2 курсу, н.г ДР-245 ФПФОДР НПУ

Науковий керівник: НАГОРНА Олена

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Принцип верховенства права відіграє фундаментальну роль у цивільному судочинстві України, що чітко підкреслено у Рішенні Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004. У цьому знаменному рішенні Суд акцентував, що: верховенство права не обмежується лише законом, а включає й інші соціальні регулятори, як-от норми моралі, традиції та звичаї, які легітимовані суспільством, справедливість є однією з основних засад права, що визначає його як регулятора суспільних відносин, пріоритет належить правам і свободам людини, а не лише закону, який іноді може бути несправедливим.

Принцип верховенства права є одним із основоположних принципів цивільного судочинства в Україні. Він проголошений у статті 129 Конституції України та статті 6 Цивільного процесуального кодексу України. Принцип верховенства права відіграє ключову роль у забезпеченні справедливого та неупередженого розгляду цивільних справ, захисту прав та свобод громадян, а також у формуванні правової держави.

Принцип верховенства права в цивільному судочинстві проявляється у таких аспектах:

1. Законність: Суд при розгляді справи керується лише нормами чинного законодавства, яке відповідає Конституції України та загальновизнаним принципам та нормам міжнародного права.

2. Правова визначеність: Суб'єкти цивільних правовідносин мають право знати, які їхні права та обов'язки, а також які правові наслідки матимуть їхні дії.

3. Незалежність і неупередженість суду: Судді здійснюють правосуддя неупереджено та незалежно від будь-якого впливу.

4. Доступність правосуддя: Кожна особа має право на доступ до суду для захисту своїх прав та свобод.

5. Справедливий судовий розгляд: Судовий розгляд справи має здійснюватися з дотриманням усіх процесуальних норм, що гарантує сторонам рівні можливості для захисту своїх прав та інтересів.

У літературі висловлюються різні точки зору стосовно складових верховенства права у практиці ЄСПЛ, зважаючи на динамічний та еволюційний характер інтерпретації положень ЄКПЛ [1, с. 1171–1222; 2, с. 97–117]. Зважаючи на предмет дослідження, аналіз практики ЄСПЛ дозволяє виокремити наступні ключові концепти, що складають зміст принципу верховенства права в цивільному судочинстві:

а) визнання пріоритетності прав людини;

б) законність, що передбачає неухильне дотримання під час здійснення цивільного судочинства норм процесуального та матеріального законодавства за умови, що воно

відповідає встановленим ЄСПЛ вимогам до «якості закону», зокрема є доступним та передбачуваним;

в) юридична визначеність, яка гарантує передбачуваність та стабільність правозастосування, передбачаючи заборону надмірного формалізму та застосування зворотної дії закону, забезпечення єдності судової практики, дотримання правила *res judicata* та вимогу виконання судових рішень;

Принцип верховенства права закріплений не лише на конституційному, але й на галузевому рівні, а також на рівні підзаконних нормативно правових актів. Так, наприклад, ст.2 Закону України "Про судоустрій та статус суддів від 7 липня 2010 р. [4] передбачає, що суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. У ч. 1 ст. 6, ч. 1 ст. 47 Закону України "Про судоустрій та статус суддів" проголошується, що суди здійснюють правосуддя на основі Конституції і законів України, забезпечуючи при цьому верховенство права.

Дослідження принципу верховенства права дало змогу виявити інтегральне значення верховенства права в цивільному судочинстві з огляду на його конституціоналізацію. По-перше, верховенство права транспонує масив конституційних цінностей у сферу здійснення судочинства, легітимуючи процес здійснення правосуддя в цивільних справах. По-друге, верховенство права, будучи за своєю природою мета-принципом, дозволяє простежити реалізацію загальних принципів права у процесуальних галузях права, що донедавна часто сприймалися формально й декларативно. По-третє, верховенство права вимагає від суду не лише дотримуватися спеціальних принципів цивільного судочинства, а й виходити із пріоритетності прав людини при здійсненні правосуддя[3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головатий С. П. Верховенство права: від доктрини до принципу / С. П. Головатий. – Книга друга. – К. : Фенікс, 2006. – С. 1171–1222.
2. Рабінович П. М. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики : монографія / П. М. Рабінович. – Львів : Сполом, 2016. – С. 97–117.
3. Цувіна Т.А., Принцип верховенства права у цивільному судочинстві: теоретико-прикладне дослідження
4. Закон України "Про судоустрій і статус суддів". (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 31, ст.545). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (Дата звернення 16.06.2024)

ТИСОВСЬКИЙ Іван

здобувач 2 курсу н.г ДР-245 ФПФОДР НПУ

Науковий керівник: ФРОЛОВ Михайло

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна в Україні спричинила не лише людські трагедії, але й суттєво вплинула на різні сфери життя, в тому числі й на порядок спадкування. Одним із розповсюджених зобов'язань у цивільному праві є прийняття спадщини. Після повномасштабного вторгнення російської армії у 2022 році внесено зміни до нормативно-правових актів, що регулюють усі сфери суспільних відносин[1].

Відбулося й реформування цивільного права в аспекті прийняття спадщини після введення режиму воєнного стану. В умовах воєнного часу, виникла гостра потреба у швидкому та ефективному врегулюванні приватно-правових відносин громадян, зокрема й питань спадщини. Це не лише питання регулювання, але й гарантування безпеки та прозорості державних реєстрів. Збереження конфіденційності інформації та персональних даних українських громадян є надзвичайно важливим для запобігання правопорушенням, як щодо фізичних, так і юридичних осіб.

Одним із важливих моментів, пов'язаних зі спадковим правом під час воєнного стану, є зміна строків прийняття спадщини. Ці зміни були внесені до постанови Кабінету Міністрів України "Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану" (в редакції від 06.03.2022 року)

- За загальним правилом, строк на прийняття спадщини становить 6 місяців з дня відкриття спадщини (дня смерті спадкодавця).
- В умовах воєнного стану цей строк зупиняється на час дії воєнного стану, але не більше ніж на 4 місяці.
- Тобто, спадкоємці мають не менше 10 місяців з дня смерті спадкодавця на прийняття спадщини (6 місяців + 4 місяці).

Спадкове право в Україні поділяється на два основні види:

1. Спадкування за законом (ст. 1258 Цивільного кодексу України). «Спадкоємці за законом одержують право на спадкування по чергові. Кожна наступна черга спадкоємців за законом одержує право на спадкування у разі відсутності спадкоємців попередньої черги, усунення їх від права на спадкування, неприйняття ними спадщини або відмови від прийняття спадщини на користь іншого, крім випадків, коли відбувається зміна черговості одержання права на спадкування».

2. Спадкування за заповітом (ст. 1217 Цивільного кодексу України), відповідно до якого майно розподіляється між указаними в заповіті особами. Так, «спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини»[2].

У своїй статті О. Чабан виокремлює такі зміни та доповнення в нормативно-правові акти в аспекті спадкового права, внесені в умовах воєнного стану:

- у разі відсутності доступу до спадкового реєстру через воєнний або надзвичайний стан, нотаріус може посвідчити заповіт, внести до нього зміни або скасувати його без використання цього реєстру. Після відновлення доступу до Спадкового реєстру нотаріус протягом п'яти робочих днів зобов'язаний внести до нього відповідні відомості про посвідчення, зміни або скасування заповіту.

- якщо доступ до Спадкового реєстру обмежений через воєнний або надзвичайний стан, нотаріус може завести спадкову справу без використання цього реєстру. Протягом п'яти робочих днів після відновлення доступу до Спадкового реєстру нотаріус повинен перевірити наявність заведеної спадкової справи, спадкового договору або заповіту в цьому реєстрі.

- забороняється видача свідоцтва про право на спадщину в спадковій справі, заведений без використання спадкового реєстру, до її реєстрації в спадковому реєстрі[3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. В. М. Коссака. Київ : Істина, 2004. 976

2. Зміни, що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164 : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 р. № 209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2022-%D0%BF#n> (дата звернення 06.10.2023)

3. Чабан О. М. Особливості прийняття спадщини в умовах воєнного стану. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Між-нар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 662–665.

Тисовський Іван
курсант 2 курсу, н.г ДР-245 ФПФОДР НПУ
Науковий керівник: Логінова Марина
старший викладач кафедри цивільного права та процесу
Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ

Україна, як і багато інших країн світу, стикається з численними екологічними проблемами, спричиненими антропогенною діяльністю. Забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів, зміна клімату – це лише деякі з викликів, з якими стикається наша країна. Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, ґрунтованого на чітких принципах. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища України визначені у статті 3 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища":

1. пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість дотримання екологічних нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;

2. гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей[1].

3. Науково обґрунтованість: Всі природоохоронні заходи мають ґрунтуватися на наукових дослідженнях та даних. Це означає, що для прийняття рішень щодо охорони довкілля необхідно використовувати наукові знання та методи.

4. Спільна відповідальність: За стан довкілля відповідають не лише органи державної влади, але й всі юридичні та фізичні особи. Це означає, що кожен з нас має нести відповідальність за свої дії та їх вплив на довкілля.

5. Оплата забруднення: Забруднювачі довкілля повинні платити за шкоду, яку вони завдають. Це означає, що плата за забруднення має стимулювати підприємства до впровадження екологічно чистих технологій та зменшення негативного впливу на довкілля.

6. Поєднання централізованого та місцевого управління: Управління охороною довкілля має здійснюватися як на центральному, так і на місцевому рівнях. Це означає, що держава має встановлювати загальні рамки природоохоронної політики, а місцеві органи влади мають брати до уваги особливості своїх регіонів при розробці та реалізації природоохоронних заходів.

7. Застосування екологічно чистих та безпечних технологій: Необхідно використовувати технології, які мінімізують негативний вплив на довкілля. Це означає, що слід впроваджувати нові екологічно чисті та безпечні технології, а також модернізувати старі.

8. Підвищення екологічної свідомості та культури: Важливо підвищувати екологічну свідомість населення та формувати екологічну культуру. Це означає, що необхідно проводити екологічну освіту та виховання, а також залучати громадськість до природоохоронної діяльності.

9. Міжнародне співробітництво: Україна має співпрацювати з іншими країнами у сфері охорони довкілля. Це означає, що необхідно обмінюватися досвідом, брати участь у міжнародних природоохоронних проєктах та виконувати міжнародні природоохоронні зобов'язання.

10. Відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю: Шкода, заподіяна довкіллю внаслідок порушення природоохоронного законодавства, має бути відшкодована. Це означає, що кошти відшкодування шкоди мають використовуватися для фінансування природоохоронних заходів.

Принципи охорони довкілля, як основні засади правового регулювання взаємодії суспільства з природою істотно впливають на визначення екологічної правосуб'єктності державних органів і громадян країни. Законодавець сподівається, що з урахуванням усіх зазначених вимог, дотримання ЗУ та інших нормативних актів екологічна ситуація в країні буде в нормі, а в разі будь-яких порушень існує відповідальність за порушення законодавства, яка тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільну і кримінальну відповідальність[2].

Найважливішими принципами природокористування є його цільовий характер, плановість і тривалість, ліцензування, врахування надзвичайного значення у житті суспільства тощо. Їх контроль у сфері природокористування і охорони навколишнього природного середовища здійснюється шляхом перевірки, нагляду, обстеження, інвентаризації та експертизи[3].

Взаємодія суспільства і природи є одним із головних чинників, що визначає розвиток людства. Протягом всієї історії люди використовували природні ресурси для задоволення своїх потреб, і ця взаємодія мала як позитивний, так і негативний вплив. З одного боку, природа забезпечує людей усім необхідним для життя: їжею, водою, ресурсами для будівництва житла та виготовлення знарядь праці. Вона також служить джерелом натхнення для мистецтва, культури та духовного розвитку. З іншого боку, люди своєю діяльністю часто завдають шкоди довкіллю. Це призводить до забруднення, виснаження природних ресурсів, зміни клімату та інших екологічних проблем. Взаємодія суспільства і природи має бути збалансованою, щоб забезпечити сталий розвиток

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (Дата звернення 17.06.2024)
2. Кряж, Ірина Володимирівна, Каріна Олегівна Басва. "Роль екологічної позиції суб'єкта в подоланні проблем, викликаних глобальними екологічними змінами." Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія Психологія 69 (2020): 64-73.
3. Екологічна безпека та збалансоване природокористування в агропромисловому виробництві. Матеріали Міжнародної науко-практичної конференції. Частина 1. (Україна, Київ, 6–7 липня 2023 р.). Київ. 2023. 260 с.

Ткачук Олександра Вікторівна

слухач магістратури

навчальної групи М-ДР-321 ННП ПФПНП

лейтенант поліції

Науковий керівник: Федченко Володимир Михайлович

професор кафедри кримінального процесу та

стратегічних розслідувань

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ ЗАТРИМАННЯ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Стаття 11 гарантує право затриманих у будь-який час оскаржити своє затримання в суді. Стаття 29 Конституції України втілює міжнародно-правові стандарти, що містяться в частині 4 статті 4. Стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція про захист прав людини): «Будь-яка особа, яка була позбавлена волі шляхом арешту або затримання, має право порушити справу, яка повинна бути невідкладно встановлена судами щодо законності затримання і, якщо затримання є незаконним, прийняти рішення про звільнення.» Кримінально-процесуальний кодекс України (далі – КПК України) передбачає, що будь-яка особа, затримана за підозрою чи обвинуваченим у вчиненні кримінального правопорушення або в інший спосіб позбавлена волі, має бути якнайшвидше передана попередньому суду. судді першої інстанції для вирішення питання про законність і обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення волі та подальшого тримання під вартою (ч. 2 ст. 12 КПК України).

На практиці спосіб подолання цієї законодавчої прогалини полягає у зверненні до захисту шляхом подання скарги про перевірку законності затримання, як це передбачено статтею 11 Кримінально-процесуального кодексу. Стаття 206 КПК України визначає загальні обов'язки суддів щодо захисту прав людини. Такі скарги можуть розглядатися як в окремому судовому засіданні, так і безпосередньо під час розгляду слідчим суддею клопотань слідчих і прокурорів про обрання підозрюваним запобіжних заходів. Проте дослідження судової практики показують, що є випадки відмов у поданні скарг за незаконне затримання, оскільки вони не є предметом оскарження на стадії досудового розслідування [1].

Поширеною практикою є відмова слідчих суддів у задоволенні скарг захисту про визнання затримання незаконним, мотивуючи свою позицію наявністю законних підстав для затримання [2]. Навпаки, якщо до підозрюваного вжито запобіжні заходи, не пов'язані з триманням під вартою, а скаргу про незаконне затримання відхилено на тій підставі, що слідчий суддя вирішує питання про дотримання прав затриманого то не має повноважень брати до уваги стосунки із затриманим [3]. Однак така судова практика не узгоджується з правовою позицією Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях неодноразово звертав увагу на необхідність дотримання міжнародних стандартів, щодо перевірки законності затримання. [4].

Тобто, оскільки до повноважень слідчого судді входить здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів особи у кримінальному провадженні, він зобов'язаний розглянути скаргу сторони захисту щодо незаконності тримання під вартою незалежно від обставин справи у кримінальному провадженні.

Законом не визначено, як має діяти слідчий суддя у разі визнання затримання незаконним. Втім, підстави затримання та підстави застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є різними та не пов'язані між собою. У цьому контексті ілюстративним є підхід слідчого судді Дніпровського суду м. Києва, викладений у резолютивній частині ухвали: «Скаргу захисника Особа 4 про незаконне затримання та звільнення особи із-під варти – задовольнити. Звільнити підозрюваного Особа 4, з-під варти в залі суду. Клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу у виді тримання під вартою, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст. 115 КК України відносно підозрюваного Особа 4 – задовольнити. Застосувати до Особа 4, запобіжний захід у виді тримання під вартою, взявши його під варту в залі суду» [5].

Скарга на незаконне затримання може бути розглянута в окремому судовому засіданні, проте КПК України не визначає протягом якого строку з моменту її надходження. На практиці слідчі судді розглядають такі скарги переважно в день їх надходження або на наступний день після їх подання.

Дійсно, твердження про те, що слідчі судді розглядають скарги на незаконне затримання переважно в день їх надходження або на наступний день, ґрунтується на декількох джерелах: 1. Кримінальний процесуальний кодекс України (КПК України): Стаття 306 КПК України встановлює, що слідчий суддя зобов'язаний розглянути скаргу на дії слідчого, прокурора або на рішення про закриття кримінального провадження протягом 48 годин з моменту її надходження. Стаття 158 КПК України надає слідчому судді право винести постанову про звільнення особи з-під варти, якщо буде встановлено, що затримання було незаконним. Стаття 208 КПК України визначає порядок затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину. Згідно з цією статтею, затримана особа має право протягом 48 годин з моменту затримання звернутися до слідчого судді з клопотанням про перевірку законності затримання. Рекомендації Ради суддів України: Рада суддів України може видавати рекомендації щодо строків розгляду скарг на незаконне затримання. Узагальнення судової практики: Вищі суди України можуть узагальнювати практику розгляду скарг на незаконне затримання нижчими судами. У цих узагальненнях може бути зазначено, що скарги зазвичай розглядаються протягом одного або двох днів. Внутрішні правила судів: Багато судів мають власні внутрішні правила щодо строків розгляду скарг. Ці правила можуть встановлювати, що скарги на незаконне затримання повинні розглядатися протягом певного періоду часу, наприклад, одного або двох днів.

Орієнтуючись на міжнародний стандарт встановлення законності затримання «без зволікань», перевірка законності затримання має відбуватися у мінімальних часових межах з метою ефективного захисту права особи на свободу та особисту недоторканність. Втім доволі поширеними на практиці є випадки, коли затримана особа подає таку скаргу, а потім подає заяву про залишення скарги без розгляду. У таких ситуаціях слідчі судді переважно залишають скарги на незаконне затримання без розгляду. Затримання без розгляду справи в Україні можливе лише у **виняткових випадках**, чітко визначених законодавством. Це пов'язано з гарантією права на свободу та особисту недоторканність,

закріпленою в Конституції України (ст. 29). Проте така практика є суперечливою, оскільки засобами судового контролю слідчий суддя має перевірити підстави відмови особи від власної заяви. Оскільки особа, перебуваючи під вартою, може мати різні, не завжди об'єктивні підстави для відмови від такої заяви.

Отже, механізм оскарження незаконного затримання під час досудового розслідування має бути чітким і досконалим, що дозволить своєчасно здійснювати захист фундаментального конституційного права особи на свободу та особисту недоторканність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ухвала слідчого судді Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 14 грудня 2017 р. № 686/25116/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71099560>.
2. Ухвала слідчого судді Скадовського районного суду Херсонської області від 02 лютого 2018 р. № 663/216/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71975796>.
3. Ухвала слідчого судді Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 24 листопада 2016 р. № 200/20087/16-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63841960>.
4. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Малик проти України» від 29 січня 2015 р. (заява № 37198/10). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_a61.
5. Ухвала слідчого судді Дніпровського районного суду м. Києва від 06 лютого 2018 р. № 755/1910/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72021191>

ЦИГІКАЛО Ганна

здобувач 2 курсу н.г ДР-245 ФПФОДР НПУ

Науковий керівник: ФРОЛОВ Михайло

старший викладач кафедри цивільного права та процесу

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Право власності є одним із фундаментальних прав людини, закріплених у Конституції України. Цивільне законодавство України гарантує захист цього права, який здійснюється за допомогою комплексу заходів, що складають систему цивільно-правового захисту права власності.

В рамках правовідносин, що стосуються захисту права власності, об'єкт відіграє ключову роль. Питання теорії об'єктів цивільного права, однак, є одним із найскладніших та спірних. Розбіжності виникають вже на стадії визначення самого поняття "об'єкт", а також при спробі чітко окреслити, які саме блага та права належать до категорії об'єктів цивільного права.

В рамках правовідносин, що стосуються захисту права власності, об'єктом дослідження слугують речі, включаючи гроші, цінні папери, інше майно та матеріальні блага. Саме щодо цих об'єктів можуть виникати, трансформуватися та припинятися цивільні правовідносини. Предметом же такого захисту виступають безпосередньо права на вищезазначені об'єкти. Саме ці права можуть бути порушені з боку інших осіб, і саме для їх захисту цивільне законодавство передбачає низку способів, якими особа може відстояти свої порушені чи оспорювані права та охоронювані законом інтереси[1].

Питання класифікації цивільно-правових засобів захисту права власності залишається предметом дискусій в юридичній літературі. Дослідники пропонують різні підходи до систематизації цих інструментів. Один із поширених варіантів класифікації виділяє такі види позовів, спрямованих на захист приватної власності:

1) про визнання права власності на майно, вилучення його з чужого незаконного володіння та від добросовісного набувача у передбачених законом випадках або відшкодування його вартості чи усунення інших порушень прав власника [2, с. 115];

2) про визначення порядку володіння, користування і розпорядження майном, що є спільною власністю;

3) про поділ спільного майна або виділення з нього частки;

4) про визнання недійсними угод про відчуження майна чи дійсними у випадках, коли одна із сторін повністю або частково виконала угоду, що потребує нотаріального посвідчення, а інша сторона ухиляється від нотаріального посвідчення угоди за рішенням суду, незаконними актів державних органів, органів місцевого та регіонального самоврядування про неправомірне втручання у здійснення власником правомочностей щодо володіння, користування і розпорядження своїм майном;

Право власності займає провідне місце в системі прав і свобод людини і громадянина. Його належне забезпечення та реалізація є чинниками зміцнення й утвердження України

як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави, а також важливим елементом політичного, економічного, соціального, культурного та іншого прогресу суспільства[3].

Цивільно-правовий захист права власності в Україні є важливою частиною правової системи України. Він гарантує власникам право на володіння, користування та розпорядження своїм майном, а також захищає їх від будь-яких посягань на їхні права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. І.Гнатів О.Б., Захист права власності в цивільному праві. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/907/1/pdf_%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%20%D0%93%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%96%D0%B2%20%D0%9E.%D0%91.%20%D0%BA-%D1%80%D0%B0%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D1%83.pdf (Дата звернення 26.06.24)
2. Антонюк О. Умови захисту права власності шляхом визнання. Национальный юридический журнал: теория и практика. 2015. С. 115-120.
3. Нестерцова-Собакарь О.В Особливості цивільно-правового захисту права власності в Україні. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5906/1/9.pdf> (Дата звернення 26.06.2024)